

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning samt 54 a och 54 e § i läkemedelslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning och läkemedelslagen ska ändras.

Det ska bli förbjudet att ha tobaksprodukter och deras varumärken synliga i detaljhandelsställen. Tobaksprodukter ska inte få säljas eller på annat sätt överlätas till en person som inte har fyllt 18 år och import och innehav av tobaksprodukter förbjuds sådana personer. För försäljare av tobaksprodukter fastställs en åldersgräns på 18 år. Förbudet mot tobaksrökning utvidgas bland annat till lokaler och fordon som används av barn och unga, bostadsfastigheters gemensamma lokaler, evenemang som anordnas på utomhusområden och i hotellrum. Import, försäljning och annan överlåtelse av tobak som är avsedd för oralt bruk förbjuds, men för personligt bruk får man dock importera en begränsad mängd sådan tobak som resgods. Detaljhandel med tobaksprodukter från automat förbjuds.

Som straffskala för brott vid försäljning av tobak föreslås böter eller fängelse i högst sex månader. Som straffbart som brott vid försäljning av tobak föreskrivs försäljning, annan överlåtelse mot ersättning eller förmedling av tobaksprodukter eller rökdon till en person som inte har fyllt 18 år samt försälj-

ning, annan överlåtelse mot ersättning eller förmedling av tobak som är avsedd för oralt bruk. Införsel av tobaksprodukter när man inte har fyllt 18 år samt import av tobak som är avsedd för oralt bruk i strid med lagen ska enligt förslaget bestraffas som tobaksproduktförseelse.

Dessutom föreslås i propositionen att rubriken för lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning ska ändras till tobakslagen, samtidigt som bestämmelsen om lagens mål ändras. Hänvisningarna till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral i den gällande lagen ska ändras till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, som inledde sin verksamhet vid ingången av år 2009.

Det föreslås att läkemedelslagen ändras så, att nikotinpreparat utöver i affärer, kiosker och servicestationer även får säljas i förplägnadsrörelser.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft våren 2010. För förbudet att ha tobaksprodukter synliga och begränsningarna av tobaksrökning i hotellrum föreskrivs dock en övergångstid på två år. Försäljning av tobak från automat förbjuds med en övergångstid på fyra år.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning	4
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning och praxis.....	4
2.1.1. Lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	4
Tobakspolitiska åtgärder	4
Förbudet mot reklam för tobaksprodukter och annan säljfrämjande verksamhet	4
Begränsning av barns tillgång till tobak.....	4
Övriga begränsningar av tillgången på tobak	5
Rökförbud	5
2.1.2. Läkemedelslagen.....	6
2.2. Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU	6
2.2.1. Direktivet om tobaksreklam	6
2.2.2. Direktivet om tobaksprodukter	7
2.2.3. Världshälsoorganisationens (WHO) ramkonvention om tobakskontroll..	7
2.2.4. Lagstiftningen i andra länder	8
2.3. Bedömning av nuläget	9
2.3.1. Uppnåendet av tobakspolitikens mål	9
2.3.2. Förbudet mot reklam för tobaksprodukter och annan säljfrämjande verksamhet	9
2.3.3. Begränsning av barns tillgång till tobak.....	12
2.3.4. Övriga begränsningar av tillgången på tobak.....	13
2.3.5. Rökförbud	14
2.3.6. Försäljning av nikotinpreparat	16
3. Målsättning och de viktigaste förslagen.....	16
3.1. Målsättning.....	16
3.2. De viktigaste förslagen.....	17
3.2.1. Tobakslagens syfte	17
3.2.2. Synlighållande av tobaksprodukter	18
3.2.3. Sponsring av tobaksprodukter och reklam för tobakssurrogat.....	19
3.2.4. Begränsning av barns tillgång till tobak.....	20
3.2.5. Övriga begränsningar av tillgången till tobak	22
3.2.6. Rökförbud	25
3.2.7. Utvidgande av försäljningen av nikotinpreparat till restauranger	26
3.2.8. Myndighetstillsyn.....	26
4. Propositionens konsekvenser	26
4.1. Ekonomiska konsekvenser	26
4.2. Konsekvenser för myndigheterna	27
4.3. Konsekvenser för miljön	28
4.4. Konsekvenser i fråga om hälsa	28

5.	Beredningen av propositionen	28
5.1.	Beredningsskeden och beredningsmaterial	28
5.2.	Remissyttranden	28
6.	Samband med andra propositioner.....	28
DETALJMOTIVERING.....		29
1.	Lagförslag.....	29
1.1.	Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	29
1.2.	Lag om ändring av läkemedelslagen	36
2.	Närmare bestämmelser och föreskrifter.....	36
3.	Ikraftträdande.....	37
4.	Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	37
LAGFÖRSLAGEN.....		39
	Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	39
	Lag om ändring av 54 a och 54 e § i läkemedelslagen	47
BILAGA.....		48
PARALLELLTEXTER.....		48
	Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	48
	Lag om ändring av 54 a och 54 e § i läkemedelslagen	63

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Det viktigaste syftet med lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976), nedan tobakslagen, är att minska rökningen och de men för hälsan som tobaken orsakar. Utgångspunkten för stiftandet av lagen var omfattande medicinska uppgifter om tobakens hälsoskadliga verkningar och de allvarliga sjukdomar som den gav upphov till.

Tobaksrökningen har inte minskat enligt de målsättningar som uppställts för lagen. Varje år börjar nya generationer röka, vilket innebär att man genom upplysning, hälsofostran och tobakslagens begränsningar inte ens har lyckats minska barns och ungas rökning tillräckligt. Nästan var tredje adertonåring använder tobaksprodukter dagligen.

Av denna orsak är det skäl att effektivisera de åtgärder som fastställs i tobakslagen. Särskilt viktigt är det att föreskriva om effektivare åtgärder för att minska förutsättningarna för att barn och unga börjar röka och begränsa tobaksrökningen i deras uppväxtmiljö. Målet är att allt flera unga ska skjuta upp övervägandet att börja röka till vuxen ålder och således helt ge upp tanken på att börja röka.

De föreslagna bestämmelserna grundar sig på förslag från den arbetsgrupp som bereder tobakspolitiska lagändringar och åtgärder, som tillsatts av social- och hälsovårdsministeriet. Förslagen hade som syfte att i enlighet med regeringsprogrammet begränsa tillgången på tobaksprodukter, effektivisera tillsynen och rikta förebyggande åtgärder särskilt till barn och unga.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

2.1.1. *Lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning*

Tobakspolitiska åtgärder

Avsikten är att målet för tobakslagen skall

uppnås med hjälp av flera åtgärder. De kan delas in i informativa, begränsande och korrigerande åtgärder. Informativa åtgärder är upplysning och hälsofostran som informerar medborgarna om vilka hälsoskador och hälsorisker tobaken ger upphov till. Begränsande åtgärder är förbud mot och begränsningar av tobaksrökning, förbud mot reklam för tobak, tobaksprodukter och rökdon och annan försäljningsfrämjande verksamhet samt förbud mot försäljning av tobaksprodukter och rökdon till personer som inte har fyllt aderton år. Korrigerande åtgärder är vård av sjukdomar som beror på tobaksrökning samt olika serviceformer som stöder en avvänjning från tobaksrökning och nikotinberoende. Avsikten är att konsumtionen av tobaksprodukter även skall regleras med pris- och skattepolitiska medel.

Förbudet mot reklam för tobaksprodukter och annan säljfrämjande verksamhet

Reklam för tobak, tobaksprodukter, rökdon och tobaksimitationer och annan säljfrämjande verksamhet riktad till konsumenterna har varit förbjudet enligt 8 § i tobakslagen sedan 1977. År 1994 utvidgades förbudet till att även gälla indirekt reklam och all säljfrämjande verksamhet.

Som annan säljfrämjande verksamhet som avses i lagen anses inom tillsynspraxis alla åtgärder som har som syfte att åstadkomma eller främja konsumtion av och efterfrågan på tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer och rökdon. En sådan åtgärd kan till exempel vara framläggande av tobaksprodukter i reklamsyfte i försäljningsställen.

Begränsning av barns tillgång till tobak

Enligt 10 § i tobakslagen har tobaksprodukter och rökdon sedan 1995 inte i näringsverksamhet fått säljas eller på annat sätt överlåtas till en person som inte har fyllt aderton år.

I tobakslagen finns emellertid inga motsvarande bestämmelser för att skydda barnen som i alkohollagen gällande försäljning eller

överlåtelse av tobaksprodukter. Det är inte förbjudet i lag att förmedla tobaksprodukter till personer som inte har fyllt aderton år. Innehav eller införsel av tobak har inte förbudits för personer under 18 år. I lagen anges inte heller någon lägsta ålder för tobaksförsäljare.

Övriga begränsningar av tillgången på tobak

Tillgången på tobaksprodukter begränsades på ett principiellt betydelsefullt sätt år 2009, då detaljförsäljning av tobaksprodukter blev tillståndspliktig genom en ändring av tobakslagen (948/2008). Genom tillståndssystemet begränsades inte direkt antalet detaljhandelsställen som säljer tobak, eftersom detaljhandeltillstånd beviljas alla sökande som uppfyller de villkor som lagen föreskriver. De åtgärder som ansluter till ansökan om tillstånd och det faktum att tillståndet är avgiftsbelagt håller dock på att leda till att en del av de näringsidkare som sålt tobak helt kommer att sluta med denna försäljning. Dessutom blev tillsynen över efterlevnaden av tobakslagen betydligt effektivare, eftersom alla försäljningsställen genom tillståndssystemet kommer till tillsynsmyndigheternas kännedom och återkallande av tillståndet, till exempel i en situation där tobaksprodukter säljs till personer under 18 år, är en effektiv och förebyggande påföljd. Tobaksprodukter får enligt 10 b § 1 mom. i tobakslagen inte säljas eller annars överlåtas utan detaljhandeltillstånd, men enligt 31 c § 3 punkten är försäljning av tobaksprodukter utan tillstånd straffbart endast om försäljningen sker i näringsverksamhet.

Detaljförsäljning av tobaksprodukter från automat är enligt 11 § i tobakslagen tillåten endast om försäljningen sker under fortlöpande övervakning.

Import, försäljning eller annan överlåtelse i näringsverksamhet av tobak som är avsedd för oralt bruk är förbjudet enligt 10 a § i tobakslagen. Enligt 31 d § i tobakslagen är det förbjudet att i näringsverksamhet sälja eller annars överlåta snus, men privat försäljning är däremot inte förbjuden enligt tobakslagen. On snus har förts in i landet för eget bruk utan att man betalat accis, är även privatför-

säljning straffbar som skattebedrägeri.

Rökförbud

Ett av tobakslagens viktigaste syften är att skydda befolkningen mot de men för hälsan som rökningen orsakar. Utgångspunkten är att ingen mot sin vilja ska utsättas för tobaksrök.

I tobakslagens 12 och 13 §, som trädde i kraft år 1977, förbjöds rökning i allmänna kommunikationsmedel och offentliga utrymmen. År 1995 reformerades tobakslagen så att arbetsplatserna i regel blev rökfria.

Utanför lagen lämnades år 1995 restaurangernas kundutrymmen, där rökning fortfarande kunde tillåtas. Från inledningen av år 2000 blev restaurangernas kundutrymmen rökfria, men restauranginnehavaren kunde dock reservera högst 50 procent av de lokaler som är reserverade för kunder för rökande kunder, om innehavaren kunde se till att röken inte spred sig till den rökfria sidan. Vid bardiskar och spelutrymmen skulle rökning förbjudas, om det inte på annat sätt kunde förhindras att de anställda på dessa arbetsplatser utsattes för tobaksrök.

Från år 2000 har tobaksrök även klassats som ett carcinogent ämne. Av denna anledning ska arbetarskyddslagstiftningen iakttas för att skydda de anställda mot exponering för tobaksrök i arbetet.

Sedan år 2007 har rökning även varit förbjuden i restauranger. I restauranger kan dock byggas ett särskilt röktrum, varifrån röken inte får sprida sig till de rökfria utrymmena.

Enligt 12 § i tobakslagen har tobaksrökning förbudits i de lokaler som är avsedda för barn i daghem och för studerande i läroanstalter och på deras utomhusområden som i huvudsak är avsedda för personer som är yngre än aderton år. Rökutrymmen får inte heller ordnas i anslutning till en lokal som främst används av personer som inte har fyllt aderton år.

Enligt nämnda paragraf är tobaksrökning också förbjuden vid offentliga tillställningar som arrangeras i lokaler till vilka allmänheten har obehindrat tillträde.

Enligt 13 § i tobakslagen får ägaren eller innehavaren till en lokal eller ett allmänt

kommunikationsmedel samt arrangörer av offentliga tillställningar dock tillåta tobaksrökning i ett för ändamålet reserverat rum eller utrymme, under förutsättning att tobaksrök inte kan sprida sig till de utrymmen där tobaksrökning är förbjuden. Rökning får också tillåtas i gästernas inkvarteringsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser.

De anslag som informerar om rökförbud och utrymmen som reserverats för tobaksrökning ska finnas synligt uppsatta på arbetsplatser, i offentliga utrymmen, i allmänna kommunikationsmedel och i övriga utrymmen som nämns i tobakslagen. Anslagen ska till sitt innehåll vara entydiga och till sin storlek och placering sådana att de lätt kan upptäckas av dem som anländer till utrymmena eller vistas där.

Varken tobakslagen eller någon annan lag innehåller bestämmelser om allmänna rökförbud för bostadsfastigheter, varför det i princip är tillåtet att röka i fastigheters gemensamma lokaler och på deras utomhusområden, i aktielokaler och på deras balkonger. Ett bostadsaktiebolag kan begränsa rökningen på fastighetens område i ordningsreglerna. Så har man även allmänt gått till väga när det gäller gemensamma utrymmen, till exempel trapphus och bastur. I avsaknad av en uttrycklig bestämmelse kan ett bolag dock inte allmänt förbjuda rökning på samtliga balkonger som innehåller av bolagets aktieägare, även om man kan vidta åtgärder till exempel om exceptionellt omfattande rökning orsakar någon oskäligen olägenhet (HD:2008:7).

I hälsoskyddslagen (763/1994) definieras sanitära krav på bostäder. Bostadsbolaget är i egenskap av fastighetens ägare skyldigt att se till att tobaksrök inte kommer in i bostäderna genom ventilationen, ventilerna för ersättningsluft eller konstruktioner. Kommunens hälsovårdsnämnd ser vid behov till att ägaren fullgör sina skyldigheter att hålla fastigheten i det skick som krävs. Kommunen kan förbjuda rökning på bostadslägenheters balkonger med stöd av hälsoskyddslagen, om man inte på annat sätt kan förhindra att tobaksrök sprider sig till lägenheter.

2.1.2. Läkemedelslagen

Nikotinpreparat som är avsedda för att slu-

ta röka är läkemedelspreparat enligt läkemedelslagen (395/1987). De såldes tidigare endast i apoteken.

Nikotinpreparat har enligt 54 a § i läkemedelslagen (22/2006) utöver i apoteken även fått säljas i detaljhandelsaffärer, kiosker och servicestationer som säljer tobaksprodukter. Genom denna ändring ville man minska den skillnad som rådde mellan tillgången på tobak och tillgången på nikotinpreparat. Före denna ändring var det till exempel under kvällstid, under veckoslut och i glesbygden betydligt lättare för någon som försökte sluta röka att köpa tobak än preparat för tobaksavvänjning.

2.2. Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

2.2.1. Direktivet om tobaksreklam

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/33/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror (nedan direktivet om tobaksreklam) trädde i kraft 2005. Det förbjuder tobaksreklam i tryckta medier, radio och internet.

Enligt artikel 2 i direktivet avses med reklam varje form av kommersiella meddelanden vars syfte eller direkta eller indirekta verkan är att främja en tobaksvara och med sponsring varje form av offentligt eller privat bidrag till ett evenemang, en verksamhet eller en person med syftet eller den direkta eller indirekta verkan att främja en tobaksvara.

Enligt artikel 4 i direktivet får radioprogram inte sponsras av företag vilkas huvudsakliga verksamhet är tillverkning eller försäljning av tobaksvaror. Enligt artikel 5 i direktivet ska sponsring av evenemang och verksamhet som berör eller äger rum i flera medlemsstater eller på något annat sätt har gränsöverskridande verkan vara förbjuden. Lokala evenemang där deltagarna endast kommer från en medlemsstat omfattas inte av direktivets tillämpningsområde.

Även tv-reklam för tobak har förbjudits redan i rådets direktiv 89/552/EG om samord-

ning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (direktivet om television utan gränser). Europaparlamentet och rådet har utfärdat ett nytt direktiv om audiovisuella medietjänster (2007/65/EG) den 19 december 2007. Genom detta direktiv har man ändrat bestämmelserna i direktivet om television utan gränser, men utgångspunkten är fortfarande att tobaksreklam i tv är förbjuden.

2.2.2. *Direktivet om tobaksprodukter*

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror, nedan direktivet om tobaksprodukter, föreskrivs huvudsakligen om tobaksprodukters förpackningspåskrifter.

Förbudet i 10 a § i tobakslagen mot att importera eller sälja tobak som är avsedd för oralt bruk, dvs. snus, grundar sig på artikel 8 i direktivet om tobaksprodukter, enligt vilken det är förbjudet att släppa ut snus på marknaden i alla medlemsstater utom Sverige. Enligt landets anslutningsfördrag vidtar Konungariket Sverige alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att snus inte släpps ut på marknaden i de övriga medlemsstaterna.

2.2.3. *Världshälsoorganisationens (WHO) ramkonvention om tobakskontroll*

Den första multilaterala internationella konvention som koncentrerar sig på folkhälsan uppstod då ramkonventionen om tobakskontroll godkändes av WHO:s generalförsamling i maj 2003. Finlands riksdag godkände år 2004 (RP 106/2004 rd) de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen i den form Finland förbundit sig till dem. Presidenten stadfäste lagen i december 2004. Konventionen blev bindande för Finland år 2005 (FördrS 27/2005).

Ramkonventionen är det mest betydande av WHO:s projekt för att minska rökningen under den senaste tiden. Den ger redan för 164

stater en ny bindande modell för att förebygga de men för hälsan som tobaken orsakar.

I artiklarna 13 och 16 i ramkonventionen föreskrivs om tobaksrelaterad reklam och försäljning av tobak till underåriga. Konventionsparterna erkänner enligt artikel 13 att ett övergripande reklam-, marknadsförings- och sponsringsförbud skulle minska tobakskonsumtionen. Varje part skall i enlighet med sin konstitution eller sina konstitutionella principer åtminstone begränsa användningen av direkta eller indirekta incitament som uppmuntrar allmänheten att köpa tobaksvaror.

Enligt artikel 16.1 b i ramkonventionen ska det vara förbjudet att sälja tobaksvaror genom att de hålls direkt tillgängliga till exempel på affärshyllor. I punkt 12 och 13 (detaljhandel och presentation) i de anvisningar för genomförande av artikel 13 (FCTC/COP3(12)) som parterna gemensamt godkände i november 2008 konstateras att redan synlighållande av tobaksprodukter på försäljningsställen utgör reklam och säljfrämjande. Anvisningen är ingen bindande bestämmelse för medlemsstaterna, utan dess genomförande kan övervägas nationellt. Enligt anvisningen för genomförande är synlighållandet av tobaksprodukter dock en av de viktigaste metoderna för främjande av försäljningen av tobaksprodukter och rökning, eftersom det uppmuntrar till impulsköp av tobaksprodukter, skapar intryck av att tobaksrökning är allmänt och socialt accepterat och gör det svårare för personer som slutat röka att hålla fast vid detta beslut. I anvisningen för genomförande av ramkonventionen betonas barns och ungas särskilda sårbarhet för den säljfrämjande verkan av synlighållandet av tobaksprodukter.

Enligt punkt 13 i anvisningarna för genomförande av ramkonventionen bör parterna förbjuda synlighållande av tobaksprodukter och tobaksprodukters synlighet i detaljhandelsställen för att säkerställa att det inte finns några inslag av reklam på försäljningsställen för tobaksprodukter. Enligt anvisningen ska det endast vara tillåtet med en förteckning över tobaksprodukterna utan några inslag av reklam. Förbudet bör även gälla fartyg, flygplan, hamnar och flygplatser.

Enligt artikel 16 i konventionen ska varje part anta och genomföra effektiva lagstift-

nings-, verkställighets- och förvaltningsåtgärder samt andra åtgärder på lämplig administrativ nivå för att förhindra försäljning av tobaksvaror till personer som inte uppnått 18 års ålder. Enligt artikel 16.7 bör varje part lämpligen anta och genomföra effektiva lagstiftnings-, verkställighets- eller förvaltningsåtgärder eller andra åtgärder för att förhindra att personer som inte uppnått den ålder som föreskrivs i inhemsk eller nationell lag eller 18 års ålder säljer tobaksvaror.

Enligt artikel 16.1 d) och 16.5 säkerställer parterna att minderåriga inom partens jurisdiktion inte har tillgång till tobaksautomater och att de inte främjar försäljning av tobak till minderåriga. En part kan också meddela att den åtar sig att förbjuda att tobaksautomater införs inom dess jurisdiktion eller att den vid behov helt förbjuder tobaksautomater. Enligt anvisningarna för genomförande av artikel 13 i ramkonventionen är tobaksautomaterna en form av reklam för och säljfrämjande av tobaksprodukter som bör förbjudas.

Enligt artikel 8 i ramkonventionen erkänner parterna att det finns ovedersägliga vetenskapliga bevis på att exponering för tobaksrök orsakar död, ohälsa och invaliditet. Parterna ska enligt artikeln anta och genomföra effektiva lagstiftnings-, verkställighets- och förvaltningsåtgärder och/eller andra åtgärder till skydd från exponering för tobaksrök på arbetsplatser inomhus, i offentliga transportmedel, offentliga lokaler och vid behov på andra offentliga platser.

2.2.4. *Lagstiftningen i andra länder*

Det är för närvarande förbjudet att ha tobaksprodukter synliga bland annat i Island, Thailand och i 12 av Canadas 13 provinser och territorier.

Lagstiftning om förbud att ha tobaksprodukter synliga trädde i Irland i kraft den 1 juli 2009. Tobaksprodukter får inte finnas synliga på försäljningsställen. Alla tobaksprodukter ska hållas i ett slutet förvaringskärl som endast detaljförsäljaren har tillgång till. Det får inte finnas tobaksprodukters varumärken eller logotyper på tryckknapparna till apparater, om de inte är osynliga för konsumenten. Försäljaren kan visa en bildförsedd

förteckning för en kund som har fyllt 18 år och som överväger att köpa en tobaksprodukt. Förteckningen får dock inte finnas synlig.

Dessutom har ett förbud mot att ha tobaksprodukter synliga godkänts i en del av Australien, där lagstiftningen träder i kraft mellan 2009 och 2011. I Australien begränsades synlighållandet av tobaksprodukter tidigare så, att man enligt lagen endast fick ha en begränsad mängd detaljhandelsförpackningar av tobaksprodukter av olika märken synliga på tobaksförsäljningsstället. Denna begränsning ledde dock till att varumärkesurvalet ökade så mycket att framläggandet av tobaksprodukter i reklamsyfte hölls på samma nivå som tidigare. Enligt en undersökning som gjorts i Australien är den enda fungerande metoden att minska framläggandet av tobaksprodukter i reklamsyfte att förbjuda att tobaksprodukter finns synliga.

Förenade kungarikets parlament har i år godkänt ett förbud mot att ha tobaksprodukter synliga. I England, Wales och Nordirland trädde förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga i affärerna i kraft från år 2013. I Sverige övervägs ett sådant förbud.

Rökförbuden har under 2000-talet blivit allmännare över hela världen. Rökförbud är allmänt huvudregeln åtminstone på arbetsplatser, i allmänna kommunikationsmedel och i andra offentliga lokaler. I restaurangerna har införandet av fullständiga rökförbud skett långsammare, eftersom man i flera länder kan avskilja ett särskilt utrymme för rökning.

Den senaste utvecklingstrenden är rökförbud i olika privata lokaler och på offentliga utomhusområden. I Förenta staterna har man efter år 2006 förbjudit rökning i privatbilar med barn som passagerare i fyra delstater. Den övre åldersgränsen varierar mellan sex och aderton år. I Canada har Nova Scotia, Ontario och British Columbia förbjudit rökning i privatbilar med barn som passagerare. I vissa delstater i Australien är rökning förbjuden i privatbilar med barn under 16 år som passagerare, på idrottsarenor, närmare än tio meter från lekomyråden för barn eller närmare än fyra meter från ingångar till byggnader. I vissa av Förenta staternas delstater är rökning förbjuden på en del bad-

stränder och i en del allmänna parker.

2.3. Bedömning av nuläget

2.3.1. Uppnåendet av tobakspolitikens mål

Den övergripande lagstiftningen i syfte att minska tobaksrökningen trädde i kraft 1977. Man har lyckats minska tobaksrökningen avsevärt: År 1949 rökte 76 % av de vuxna finländska männen dagligen, 1960 var motsvarande siffra 58, 1976 var den 40, 1996 ungefär 27, 2003 ungefär 25 och 2007 ungefär 25. Enligt Folkhälsoinstitutets undersökningar har rökningen bland kvinnor vid motsvarande tidpunkt hållit sig på en internationellt sett låg nivå. År 2007 rökte enligt Folkhälsoinstitutet 16 % av kvinnorna i åldern 15–64 år dagligen.

Trots att tobaksrökningen har minskat finns det fortfarande ungefär en miljon rökare i Finland. Tobaksrökningen dödar fortfarande över 5 000 personer i Finland varje år. Exempelvis vart tredje cancersjukdomsfall beror på tobak. I vart femte hjärtrelaterat dödsfall är tobaken den viktigaste riskfaktorn. Varannan rökare dör i sjukdomar som beror på tobaken om han fortsätter att röka. Enligt Folkhälsoinstitutets undersökningar är majoriteten av rökarna (av männen 76 % och av kvinnorna 86 %) oroliga för tobaksrökningens inverkan på deras hälsa. Dessutom berättar största delen (60 %) att de vill sluta röka och bara 8 % uppger att de inte vill sluta.

Tobaksrökning är ett hälsoproblem särskilt bland finländare med låg socioekonomisk status. Den utbredda tobaksrökningen bland de socioekonomiskt lägre befolkningsgrupperna är den viktigaste faktorn som förklarar hälsoskillnaderna mellan befolkningsgrupperna. Medan 11 % av de högre manliga tjänstemännen och 8 % av de kvinnliga rökte dagligen 2007, rökte 30 % av de manliga och 19 % av de kvinnliga arbetarna dagligen. Av de arbetslösa männen rökte 38 % dagligen och av de arbetslösa kvinnorna 22 %.

Flera undersökningar och redogörelser visar att tobaksrökningen orsakar betydande kostnader och förluster för samhällsekonomin. De största kostnaderna orsakas av vår-

den av sjukdomar som orsakas av rökning och arbetsoförmåga och förtida död orsakad av rökning. Sjukfrånvaro och arbetsoförmåga på grund av tobakssjukdomar orsakar också betydande inkomst- och produktionsförluster för arbetsgivarna och socialförsäkringsutgifter. De årliga intäkterna av den skatt som tas ut på tobaksprodukter täcker endast en del av dessa förluster och kostnader. Det är särskilt viktigt att effektivisera förebyggandet av rökning, när dess kostnadseffektivitet jämförs med nya och allt mera krävande vårdformer.

2.3.2. Förbudet mot reklam för tobaksprodukter och annan säljfrämjande verksamhet

Tobakslagens förbud mot reklam för tobaksprodukter är täckande. Egentlig tobaksreklam förekommer egentligen inte heller i praktiken. Eftersom produktutvecklingen och tillverkningen av tobaksprodukter sker i en konkurrenssituation, har man försökt hitta lagliga metoder för att marknadsföra gamla och nya tobaksprodukter.

Nuförtiden försöker man förmedla reklambudskapet för tobaksprodukter till exempel som ett led i övrig marknadsföring och information. Tobaksprodukter marknadsförs framför allt genom att utveckla produkternas förpackningar och ha förpackningar synliga i detaljhandelsställen.

Produkterna placeras inte slumpmässigt i affärerna, utan placeringen är noggrant definierad. Placeringen av produkter vid detaljhandelsställena grundar sig på konsumentundersökningar och försäljningssiffror. Den bästa platsen på en hylla är i ögonhöjd eller något lägre. På de nedersta hyllorna placeras bl.a. produkter som är riktade till barn. Med hjälp av produktplacering styrs kunden till att köpa vissa produkter. Synlighållande av tobaksprodukter på försäljningsställets bästa plats i samband med kassorna i ögonhöjd håller tobaksprodukterna ständigt i konsumentens minne och lockar till impulsköp.

Även om förpackningens syfte ursprungligen alltså har varit att skydda produkten, är den numera ett allt viktigare medel för kommunikation. De meddelanden som förpack-

ningen innehåller kan indelas i informativa och säljfrämjande element. Enligt tobakslagen ska på förpackningen t.ex. ges information om tobaksprodukten och dess skadlighet med obligatoriska varningspåskrifter. Å andra sidan är förpackningen och dess utformning ett led i marknadsföringen av tobak. Förpackningens storlek, form, material, färger och de varumärken och mönster som används på den planeras så, att konsumenterna ges sådana marknadsföringsmässiga stimuli som man vet påverkar köpbeteendet.

I lagstiftningen anses produkters förpackningar vara en del av marknadsföringen av produkten. Enligt konsumentombudsmannens praxis kan förpackningen fungera både som reklammedium och som reklam. Således ansågs det strida mot lagen att till exempel vänja barn vid tobaksprodukter och skapa en positiv bild av rökning med hjälp av chokladcigaretter. Förbudet mot säljfrämjande och reklam i tobakslagen kunde alltså i princip även tillämpas på cigarettförpackningar.

För närvarande har tobaksprodukter i regel placerats vid kassorna i detaljhandelsställen, vilket gör det möjligt att övervaka tobaksprodukterna och köpsituationen vad gäller dem. Tobaksprodukterna finns i allmänhet i ögonhöjd vid kassorna, vid den väg som kunderna måste ta. Utöver tobaksprodukter har man vid den väg som kunderna måste ta oftast placerat produkter som är avsedda för barn och unga, såsom sötsaker, glass och serie- och ungdomstidningar, som kan styra barns uppmärksamhet till tobaksprodukterna.

I praktiken har man inte ingripit i cigarettförpackningarna och de inslag av reklam som de innehåller, eftersom bestämmelsen inte är entydig i detta avseende. Även om cigarettförpackningar alltså används som reklammedium, har man med stöd av förbudet mot reklam inte ens kunnat förbjuda de mest uppseendeväckande elementen på förpackningarna. Däremot har myndigheterna försökt ingripa i stärkandet av förpackningarnas reklambudskap vid synlighållandet av förpackningarna. Det har till exempel ansetts vara förbjudet att försöka väcka kundernas uppmärksamhet genom att placera flera likadana förpackningar intill varandra, så att de bildar en till ytan omfattande färgrann vägg som återger samma varumärke. Man har även

kunnat öka synligheten för en produktgrupp till exempel genom att placera produkterna i en egen hylla eller genom att placera dem i närheten av sötsaker och serietidningar. Produktens förmånliga pris har betonats genom presentationen eller minutförsäljningsförpackningens lagstadgade varningstexter har täckts till exempel med försäljningsställningens eller en särskild försäljningsförpacknings kant. Alla situationer där det skulle finnas behov av att ingripa i presentationen ska dock hanteras som enskilda fall, och på grund av resursbrist finns det inga möjligheter till kontinuerlig övervakning.

Förpackningarnas roll som marknadsföringsinstrument håller allmänt på att stärkas, eftersom det blir allt svårare att särskilja sig på marknaden endast med produkten. Tobaksprodukter presenteras på försäljningsställen allmänt taget mera synligt än övriga konsumtionsvaror. Tobaksprodukterna ges således ofta större synlighet på detaljhandelsställen än vad efterfrågan skulle kräva. Tobaksprodukternas synlighet i vardagsmiljön ger barn och unga en felaktig bild av hur allmänt rökning är. Med hjälp av tobaksprodukternas förpackningar och presentationen av dem skapas varumärkeskunskap framför allt hos barn och unga som börjar röka eller som överväger att göra det. När man vet att rökarna nästan utan undantag är märkestrogna, betonas syftet med presentationen, att skaffa kunder bland underåriga.

När man följt med barns och ungas rökningens beteende har man observerat att de oftast börjar röka det märke som det gjorts mest reklam för. Enligt undersökningar är rökare mycket märkestrogna. Under ett år byter endast under tio procent av rökarna märke på de cigaretter de röker.

Placeringen av produkter som lockar barn och unga bredvid tobaksprodukter gör barn medvetna om tobaksprodukterna och skapar ett intresse för att testa rökning. Samtidigt skapar det en bild av att rökning och tobaksprodukter är vanligt förekommande, godtagbart och lättillgängligt. Ett sådant budskap påverkar barns och ungas undermedvetande och skapar en positiv inställning till tobaksprodukter och användningen av dem. Barn och unga som börjar röka väljer ett märke som de känner igen och genom vilka de kan

identifiera sig till exempel med sin idol, en vuxen de ser upp till eller sin referensgrupp.

Enligt Folkhälsoinstitutets undersökningar vill 59 procent av de finländare som röker dagligen sluta röka. Enligt en undersökning som gjordes år 2007 anser över hälften av rökarna att synlighållandet av tobak har gjort det svårare att sluta röka. I undersökningen konstateras att synlighållandet påminner rökarna om tobaksprodukternas existens och lockar även rökare som har beslutat eller försöker sluta röka till impulsköp.

En omfattande och synlig presentation av tobaksprodukter och deras närvaro i dagligvaruhandeln, kiosker och servicestationer står även begreppsmässigt i strid med gällande förbud mot reklam och säljfrämjande. Enligt direktivet om tobaksreklam avses med reklam varje form av kommersiella meddelanden vars syfte eller direkta eller indirekta verkan är att främja en tobaksvara. Definitionen på kommersiella meddelanden motsvarar till sitt sakinhåll det i Finland vedertagna begreppet marknadsföring. Således kan till exempel alla sådana åtgärder som ansluter till marknadsföringen av tobak, där förpackningen görs så lockande som möjligt för köparen, på motiverade grunder jämföras med tobaksreklam. Såsom ovan konstaterats har man i avsaknad av en tydlig bestämmelse dock haft cigarettpaketerna centralt placerade i detaljhandelsställena och tillsynsmyndigheterna har strävat efter att ingripa endast i klart reklambetonade undantagsarrangemang.

För att förebygga att folk börjar röka och för att stödja rökare att sluta röka samt för att begränsa marknadsföring av tobak särskilt till personer under aderton år är det möjligt att införa en bestämmelse enligt anvisningarna till ramkonventionen för tobakskontroll som även införts i flera andra länder och som skulle utvidga tillämpningsområdet för förbudet mot reklam och säljfrämjande till att ha minutförsäljningsförpackningar synliga på detaljhandelsställena.

Till förbudet mot tobaksreklam ansluter även gemenskapsrättens skyldigheter gällande tobakssponsring. Det är rätt vanligt med sponsring av tv-program på de kommersiella kanalerna. Sponsormeddelanden i samband med program har fått drag av reklam. Högsta förvaltningsdomstolen har i sitt avgörande

2003:32 ansett att ifall symbolen för en sponsor visas i reklamsyfte, ska den reglering som gäller reklam tillämpas på denna, såsom att reklamen ska åtskiljas från det övriga programutbudet med en bild- eller ljudsignal. Även den gällande tobakslagens förbud mot reklam och säljfrämjande förbjuder obestridligen sponsring av tobaksprodukter och visande av symboler för sponsorer som producerar tobaksprodukter i tv och radio. Sådan tobakssponsring har inte heller förekommit.

Sponsringsförbudet i direktivet om tobaksreklam har dock inte uttryckligen genomförts i tobakslagen. Ett sponsringsförbud i enlighet med direktivet kunde ha betydelse med tanke på begreppets vidare betydelse. Med tobakssponsring avses i direktivet varje form av offentligt eller privat bidrag till ett evenemang, en verksamhet eller en person med syftet eller den direkta eller indirekta verkan att främja försäljning av en tobaksprodukt.

I 8 § i tobakslagen förbjuds reklam, indirekt reklam och annat främjande av försäljningen av tobaksimitationer. Däremot förbjuds i bestämmelsen inte reklam för tobakssurrogat, som på många sätt kan jämföras med tobaksimitationer. Enligt 2 § avses med tobakssurrogat njutningsmedel, som till användningssättet motsvarar tobak, men som inte innehåller tobak och med tobaksimitation en produkt som till formen har en nära likhet med en tobaksprodukt eller ett rökdon, men som inte innehåller tobak eller dess surrogat. Definitionen på tobaksimitation ändrades från ingången av år 2000. Enligt regeringens proposition (RP 82/1998 rd) var syftet att tydligare än förut göra det möjligt att med stöd av de bestämmelser i tobakslagen som gäller reklam och främjande av försäljning ingripa i exempelvis verksamhet som främjar försäljningen av olika tobaksimitationer och leksaker som har en nära likhet med tobak, oberoende av vilket material nämnda produkter är tillverkade av. Således får man t.ex. inte göra reklam för chokladstänger i cigarettform, medan exempelvis reklam för örtcigaretter är tillåtet, om de anses som tobakssurrogat. Det är även problematiskt att vissa produkter beroende på användningssätt kan uppfylla båda definitionerna. Det mest konsekventa skulle vara att tobakssurrogat i lagstiftningen i detta avseende behandlades på

samma sätt som tobaksimitationer.

2.3.3. Begränsning av barns tillgång till tobak

Största delen av dem som röker regelbundet börjar röka när de är under aderton år. Kontinuerlig och regelbunden rökning beror oftast på nikotinberoende. Beroendet uppstår redan efter några veckors regelbunden rökning. Enligt undersökningar leder det att beslutet om att eventuellt börja röka fattas så sent i vuxen ålder som möjligt till att allt färre börjar röka.

Den dagliga tobaksrökningen bland unga har minskat i jämn takt på 2000-talet. Trots detta är det enligt internationella jämförelser vanligare att finländska ungdomar i åldern 14–18 år röker cigaretter än vad det är i andra länder. Enligt uppgifter från undersökningen om ungdomars hälsovanor använde 19 % av pojkarna i åldern 14–18 år och 20 % av flickorna tobaksprodukter dagligen 2007.

Andelen pojkar som röker har sjunkit långsamt sedan början av 1990-talet. Hos flickor har utvecklingen varit den motsatta. Rökningen bland flickor började öka något i slutet av 1980-talet, och ökningen har fortsatt kontinuerligt sedan dess. Flickorna gick om pojkarna i fråga om hur allmänt det är att röka år 1999, och skillnaden kvarstår fortfarande, även om rökningen bland flickor år 2007 sjönk från året innan.

De socioekonomiska skillnaderna i ungdomarnas tobaksrökning är desamma som hos befolkningen i arbetsför ålder. Ungdomarnas tobaksrökning varierar speciellt mycket beroende på den ungas egen utbildning eller skolframgång. Det är vanligare att de som studerar i yrkesläroanstalter röker än att de som går i gymnasiet gör det. Över 41 % av dem som studerade till ett yrke rökte dagligen 2005. Enligt en skolhälsoenkät rökte 13 % av gymnasisterna dagligen vid samma tidpunkt. Eftersom de sjukdomar som rökningen orsakar i allmänhet syns först 30–40 år efter det att man började röka, kommer de hälsoskillnader som uppstår i dag att synas först år 2050.

I statsrådets principbeslut av år 2001 om folkhälsoprogrammet "Hälsa 2015" fastställ-

des ett mål om att tobaksrökningen bland unga ska minska fram till år 2015 så att under 15 procent av unga i åldern 16–18 år röker.

Man har hittills försökt förebygga rökning bland dem som inte har fyllt aderton år genom ett förbud för näringsidkare att sälja tobaksprodukter till dem och genom rökförbud som särskilt gäller skolområden.

En positiv effekt av försäljningsförbudet är att köpet av tobaksprodukter och tobaksrökningen har minskat bland unga under 14 år. Förbudet har däremot inte haft en lika stor inverkan på minskningen bland unga i åldersgrupperna 16 och 18 år.

Ett syfte med att göra detaljhandeln med tobak tillståndspliktig var att iakttagandet av begränsningarna för tobaksförsäljningen skulle effektiviseras. Tillsynen fokuseras nu effektivare än tidigare och påföljderna för överträdelse är kännbara. När det blir svårare att få tobak i detaljhandelsställena försöker de unga få tobak på annat sätt, av vilka det mest betydande är förmedling av tobak med hjälp av vuxna eller andra unga. Redan de tidigare införda förbuden mot tobaksförsäljning ökade antalet sådana unga rökare, till vilka någon annan hade köpt tobak med deras pengar. Enligt uppgifter från 2007 års undersökning av ungdomars hälsovanor var de vanligaste källorna för anskaffning av tobak för 12–16-åriga unga som röker dagligen kiosker (38 %), kompisar (34 %), affärer (29 %) och servicestationer (14 %).

I motsats till exempelvis alkoholdrycker är anskaffning av tobak i ett detaljhandelsställe och förmedling till underåriga alltså inte förbjudet enligt tobakslagen. Tobakslagen innehåller inte heller begränsningar eller förbud vad gäller underåriga i fråga om införsel eller innehav av tobaksprodukter.

I lagstiftningen ingår för närvarande inte heller åldersgränser för försäljare av tobaksprodukter. För underåriga försäljare är risken stor att de hamnar i en situation där de är tvungna att sälja tobaksprodukter till en jämnårig eller äldre person i strid med lagen.

När målet är att betydligt minska rökning bland unga är bestämmelserna om försäljning, förmedling och innehav av tobak en helhet med hjälp av vilken tillgången på tobak kunde begränsas mera effektivt än för

närvarande.

2.3.4. *Övriga begränsningar av tillgången på tobak*

Tobaksautomater används för närvarande bland annat i hotellreceptioner och restauranger. Enligt gällande tobakslag får tobaksprodukter och rökdon säljas genom tobaksautomater endast om försäljningen sker under övervakning. Trots detta har övervakningen av automaten i praktiken kunnat vara bristfällig. Till exempel i hotellreceptioner finns ofta bara en arbetstagare som ansvarar både för kundservicen och för övervakningen av automaten. I sådana situationer blir övervakningen av automaten lidande av kundservicen, vilket å sin sida gör det möjligt för underåriga att köpa tobaksprodukter i automaten. En del av tobaksautomaterna har blivit ställen för unga att skaffa tobaksprodukter. Dessutom är tobaksautomaterna i praktiken reklammedier för tobak, eftersom de antingen visar de produkter som finns till salu eller visar bilder på dem och deras kännetecken.

Användningen av tobak som är avsedd för oralt bruk, dvs. snus, ökar mängden tillfälliga och permanenta förändringar i munnens slemhinnor, orsakar mjält-, matstrup- och magcancer, ökar risken för infarkter och slaganfall med dödlig utgång samt höjer blodtrycket. Dessutom finns det tecken på att snusande ökar risken för diabetes, metabolt syndrom, för tidig förlösning, låg födelsevikt och havandeskapsförgiftning. Å andra sidan är snusande inte kopplat till de lungsjukdomar som rökning orsakar.

Alla produkter tillverkade av tobak är förknippade med hälsorisker och de orsakar eller upprätthåller nikotinberoende. Snusande orsakar ett fysiskt beroende, som till största delen beror på nikotinet. Från snuset suges nikotinet upp i kroppen något långsammare än ur tobaksrök, men nikotinet stannar kvar i blodet längre och halterna är högre än vid rökning. Tobak som är avsedd för oralt bruk avger mera nikotin i kroppen än en cigarett, varför nikotinberoendet uppstår snabbare. Det fuktiga svenska snus som används i Finland innehåller åtminstone 2 500 kemiska ämnen. Ungefär hälften av snuset är tobak, och dessutom finns i snuset bland annat

tungmetaller och rester av insekticider och ogräsbekämpningsmedel. Det finns alltså inget rationellt sätt att avvänja sig från nikotinberoende med hjälp av snus. Dessutom lockar villfarelsen om snusets ofarlighet unga till att testa det, varvid det finns en mycket stor risk för att de ska bli beroende.

Även om det i Finland är förbjudet att i näringsverksamhet sälja och importera snus, får man i Finland tag på snus på tre sätt. För det första importeras snus till landet för organiserad försäljning. Enligt tullen visar de fall som undersöktes under 2007 att det i fråga om försäljning och import av snus är fråga om en mycket omfattande och professionell brottslig verksamhet. Även de unga meddelar i undersökningen av ungdomars hälsovanor att de köpt snus bland annat i affärer och kiosker. För det andra marknadsför framför allt svenska företag i strid mot gemenskapsrätten snus till de övriga EU-länderna på internet och sänder produkterna till beställarna per post. För det tredje importerar privatpersoner snus både för eget bruk och till kompisar. Stora mängder snus som köpts i utlandet får importeras lagligt för eget bruk: Från Sverige får man importera obegränsade mängder snus för eget bruk utan att betala accis och från fartyg får man föra in snus för högst 430 euro (ca 140 dosor).

Mängden vuxna som använder snus har varit relativt stabilt under de fem första åren efter millennieskiftet, men en liten ökning har dock kunnat skönjas. Snusandet bland unga har under de fyra senaste åren ökat bland både grundskoleelever och gymnasieelever. Snusandet har ökat framför allt bland 16-åriga pojkar.

Enligt en undersökning Folkhälsoinstitutet gjort om hälsobeteendet bland vuxenbefolkningen snusade 1,7 procent av männen mellan 15 och 64 år dagligen år 2007. Andelen män som snusar sporadiskt var ungefär 2,5 procent. Snusandet är mest utbrett i åldersgruppen 25–34 år.

Dagligt snusande bland pojkar i grundskolan har åren 2000–2008 varierat mellan 1,8 och 3,5 procent, och sporadisk användning mellan 6,7 och 11,6 procent. Bland gymnaster ses en liknande trend som bland grundskoleeleverna, användningen av snus minskade mellan 2000 och 2004 och började se-

dan öka igen. I motsats till situationen bland grundskoleeleverna är det år 2008 mera vanligt att gymnasister snusar än år 2000. Vid yrkesläroanstalterna genomfördes skolhälsoundersökningen första gången år 2008. Andelen pojkar i yrkesläroanstalter som snusar dagligen uppgick till 3,8 procent och andelen pojkar som snusar sporadisk till 13,3 procent. Sammanlagt använde 2,2 procent av eleverna vid yrkesläroanstalter dagligen snus år 2008, medan 8,5 procent gjorde det sporadiskt. En ungdom som snusar börjar oftare röka än en som inte snusar.

Även importen av snus har ökat under de senaste åren. Enligt en reseundersökning som Statistikcentralen sammanställt var andelen personer som hämtade snus med sig från Sverigeresor 3 procent år 2005, ca 5 procent år 2006 och redan 6 procent år 2007. Importen av snus som resgods har enligt uppskattningar fördubblats på två år. Det bör också noteras att alla som fört in snus enligt den senaste tidens enkäter har anmält att de importerat över 500 gram snus. Under januari-maj 2009 har det importerats ca 2,3 miljoner dosor snus till landet. Den genomsnittliga mängden per passagerare som förde in snus var ca 28 dosor.

Enligt en svensk snustillverkare har snuskonsumtionen ökat under de senaste åren, eftersom medvetandet om rökningens faror har spridit sig. Tillverkaren har konstaterat att konsumenterna är allt mera intresserade av den njutning som snusprodukter erbjuder samt av snusprodukternas mångsidighet.

Snustillverkaren strävar efter att designa nya snusprodukter så att de ska vara så lockande som möjligt för barn, unga och kvinnor. Sådana är till exempel snusprodukter som innehåller olika smakämnen, såsom smak av jordgubbar, granatäpple, salmiak, vanilj, mynta, lakrits, eukalyptus eller rök. Det finns även snus som påstås bleka tänderna. Snus marknadsförs som trendiga produktfamiljer som förpackats i förfinade dosor och getts intresseväckande namn. Sådana namn är till exempel Dine & Wine gourmet-snus, Mocca, Retro och Romeo y Julieta.

Det ansluter en rad missförhållanden till den nuvarande tillgången på snus. Finländska konsumenter skaffar betydande mängder snus från Sverige, som är den enda medlems-

stat som fått undantagstillstånd för att sälja snus på den egna marknaden. Det är lätt att skaffa snus på Internet. Från ett svenskt snusförsäljningsföretags finskspråkiga webbsidor kan man beställa en valfri mängd snus. För företagets kunder utlovas ett månatligt nyhetsbrev till kundernas e-postadress, med information bl.a. om nya produkter och erbjudanden. Snuset levereras snabbt per post från Sverige till Finland inom ca en vecka från beställningen.

Snus hämtas också från Sverige och från de fartyg som trafikerar Östersjön för eget bruk i stora mängder, och till största delen utan att någon accis betalas för produkten. Detta är hälsopolitiskt oändamålsenligt. Dessutom förs snus in i landet för inofficiell och olaglig försäljning, vilket stöder den gråa ekonomin och snedvrider konkurrensen mellan näringsidkare. Snusandet bland barn och unga har i praktiken endast kunnat bli allmännare genom att någon säljer snus i utlandet eller på fartyg till barnen eller att vuxna som köpt snus för in det i landet för att säljas till barn.

Snus kommer även i framtiden att vara en förbjuden produkt inom gemenskapen. Trots det har snustillverkarna ökat produktutvecklingen, marknadsföringen och säljfrämjandet av snus. Av denna anledning kommer olika medlemsstater i framtiden att bli tvungna att överväga på vilket sätt importen av snus som tillverkas i Sverige och som säljs därifrån till andra medlemsstater ska kunna begränsas eller förbjudas.

2.3.5. Rökförbud

Rökförbuden har i stor utsträckning minskat exponeringen för tobaksrök på arbetsplatser, i allmänna kommunikationsmedel och i offentliga lokaler.

Enligt Folkhälsoinstitutet minskade finländarnas exponering för tobaksrök i omgivningen på arbetsplatserna betydligt efter reformen av tobakslagen år 1995. Även efter det har icke-rökarnas exponering minskat något, och för rökande män har exponeringen fortsatt att minska. År 2007 arbetade 7 procent av männen och 3 procent av kvinnorna som inte röker dagligen minst en timme i arbetsutrymmen där det fanns tobaksrök. Av de dagligen rökande arbetstagarna meddelade

21 procent av männen och 11 procent av kvinnorna att de vistades minst en timme per dag i rökiga arbetsutrymmen år 2007.

Enligt undersökningen av ungdomars hälsovanor minskade andelen 12—18-åriga unga som utsätts för tobaksrök minst en timme per dag i alla ålders- och könsggrupper mellan 1991 och 2007. Minskningen avmatades mellan 2005 och 2007 för 12—14-åringar och 16-åringar. Mängden långvarig vistelse i tobaksrök (dagligen 1—5 timmar eller mera) minskade betydligt från år 1991 till år 2007. Ändå vistas fortfarande ca 5 procent av 14-åringarna och 1—2 procent av 12-åringarna fortfarande minst en timme per dag i lokaler där det finns tobaksrök. Under de två senaste åren har minskningen av exponeringen stannat av i vissa åldersgrupper.

Enligt en undersökning som cancerorganisationerna gjort röker fortfarande en liten del av de rökande föräldrarna inomhus (3 procent) eller i bilen (9 procent) när barnen är närvarande. Betydligt flera, tre av fyra röker utomhus när barnen är närvarande.

Enligt observationer som en forskningsgrupp från Åbo och Helsingfors universitet gjort skadar passiv rökning barnens artärer. Förstyvning av artärerna är ett tidigt tecken på åderförkalkning, så om förändringarna är permanenta utsätter passiv rökning barnen för hjärt- och kärlsjukdomar. Även om tobaksrök i omgivningen på basis av Internationella cancerforskningsorganisationens analyser även har klassificerats som ett carcinogen, har inte ens små barns exponering för tobaksrök i omgivningen i olika utrymmen och områden helt förhindrats.

När det är fråga om rökning hemma hos en barnfamilj försöker man ännu minska barns exponering för tobaksrök genom information och upplysning. Lagstiftningens möjligheter kan emellertid redan nu komma att övervägas åtminstone i sådana miljöer där barnen står i ett vårdförhållande till den rökande personen eller till en person som bor i samma hushåll som denna. Sådan är situationen till exempel i familjevården, där barnet tillbringar en stor del av dagen med en vårdare.

Ur en kanadensisk undersökning framgick år 2008, att halterna av tobaksrök i omgivningen vid rökning i en personbil stiger till hälsoskadlig nivå, även om man vädrar i bi-

len i realistiskt genomförbar utsträckning. Forskarna betonade att barn utsätts för tobaksrök i omgivningen i sådan utsträckning att det är skadligt för deras hälsa. Redan rökande av en cigarett i bilen höjer halterna av tobaksrök till samma nivå som i de mest rökiga restaurangerna eller barerna eller mer. Forskarna ansåg att vädring eller ventilation inte räcker till för att skydda barnen mot att exponeras för tobaksrök i bilar.

Resultaten av en irländsk undersökning visar att exponering för passiv rökning i en bil skadar barns hälsa betydligt mera än exponering till exempel i hemmet. Av undersökningen framgick att var sjunde 13—14-åring hade utsatts för tobaksrök i bilen och att de även var mer känsliga för att drabbas av symptom i luftvägarna. Astma, allergisk snuva och luftrörskatarr var mera allmänt hos dessa barn. I ljuset av detta är det motiverat med rökförbud utöver i allmänna kommunikationsmedel även i privatbilar där det finns barn.

Rökning på bostadsfastigheters balkonger och i aktielägenheter har under den senaste tiden skapat en livlig offentlig debatt. Medborgarna anser redan nu allmänt att rökning är förbjuden till exempel i husbolags trappuppgångar eller gemensamma bastuutrymmen, även om det enligt lagen inte är så. Om det finns ett sådant förbud grundar det sig på husbolagets ordningsregler. Å andra sidan tror många att det är fullständigt tillåtet att röka i den egna bostaden och på balkongen, även om det orsakar olägenhet för grannarna. Man kan dock ingripa i en sådan situation t.o.m. med ett förbud enligt hälsoskyddslagen, men i praktiken torde inga sådana beslut ha fattats.

Lagstiftningssituationen är således i viss mån oklar. Åtminstone de rökförbud som av hävd genomförts genom ordningsreglerna kunde överföras till tobakslagen i form av ett förbud mot rökning i bostadssamfunds gemensamma och för allmänheten avsedda lokaler. Likaså är det möjligt att föreskriva en möjlighet för bostadsbolag att förbjuda rökning på särskilda utomhusområden som bolaget besitter, till exempel vädringsbalkonger och lekplatser.

Även om rökning i bostäder och på balkonger som innehas av aktieägare kan orsaka

stora men för trivseln och hälsan, kan både bostadsaktiebolagen och hälsovårdsmyndigheterna ingripa i situationen genom egna beslut. Bostadssamfundets och hälsomyndigheternas beslut om begränsning av rökning kan alltid beredas i enlighet med den berörda byggnadens egenskaper och även särdragen för den exponering för tobaksrök som utgör problemet. Om man inte ens genom att effektivisera dessa metoder i praktiken kan skydda allmänheten mot tobaksrök, ska lagstiftningens möjligheter omprövas.

Enligt WHO:s ramkonvention ska befolkningen vid behov skyddas från exponering för tobaksrök även på andra offentliga platser. Det finns fortfarande situationer i vardagslivet, där barn eller vuxna ofrivilligt utsätts för tobaksrök. Sådana situationer är till exempel offentliga tillställningar utomhus, på vars läktare eller för publiken avsedda områden redan en persons rökning kan sprida rök till tiotals åskådare.

2.3.6. *Försäljning av nikotinpreparat*

Genom att utöka antalet försäljningsställen för nikotinpreparat försökte man år 2006 förbättra möjligheten för dem som försöker sluta röka att få sådana läkemedelspreparat som underlättar rökstoppet.

Redan år 2007 såldes preparaten i ca 1 000 apotek och nästan 4 000 affärer, servicestationer och kiosker. Tillgången till preparat har alltså tydligt utvidgats såväl regionalt som mått i försäljningsställets öppettider. När försäljningen av nikotinpreparat släpptes fri sjönk även priserna på dem kraftigt.

För närvarande har nästan var tredje som slutat röka under det senaste året använt nikotinpreparat. Av dem som röker dagligen uppger 13,7 procent att de någon gång använt nikotinpreparat, och denna andel har varit relativt stabil. Preparaten tycks inte i någon större utsträckning användas för andra ändamål än för att sluta röka. Preparaten kan till exempel användas vid tillfällen när man inte kan röka, såsom under flygresor.

Enligt läkemedelslagen kan tillstånd för försäljning av nikotinpreparat endast beviljas detaljhandelsaffärer, kiosker och servicestationer. Detta betyder till exempel att restauranger, där rökning numera i mycket stor ut-

sträckning är förbjuden, inte kan sälja nikotinpreparat till sina kunder. Möjligheten att sälja nikotinpreparat också i restauranger skulle stödja minskning av tobaksrökning och rökstopp i en miljö där man annars kan frestas att röka.

3. **Målsättning och de viktigaste förslagen**

3.1. **Målsättning**

Regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens andra regering och regeringens åtgärder under den senaste tiden representerar en linje, enligt vilken det behövs allt effektivare åtgärder inom den hälsofrämjande tobakspolitiken. Genom att minska efterfrågan på tobak har man försökt påverka särskilt ungas vilja eller behov att börja röka. Man har minskat på rökningen bland annat genom hälsoupplýsning och förbud mot tobaksreklam, men under de senaste åren har utvecklingen varit långsam. Den offentliga makten bör därför allt mer målmedvetet även börja begränsa tillgången på och utbudet av tobaksprodukter.

Tobaksaccisen höjdes från ingången av 2009, och i regeringens proposition (RP 115/2008 rd) motiverades höjningen bland annat med att tobaksrökningen inte har minskat i tillräcklig grad. När tobaksförsäljningen från och med april 2009 blev tillståndspliktig motiverades detta i regeringens proposition (RP 101/2008 rd) med att tillgången till tobaksprodukter även i framtiden kan begränsas och minskas med ett tillståndssystem som baserar sig på lagen. Den rätt för resenärer att föra in tobaksprodukter som resgodis från andra medlemsstater utan att betala nationell accis som grundar sig på gemenskapens accisbestämmelser har också lett till att riksdagen i maj 2009 godkände de importbegränsningar för privatpersoners import som föreslogs i regeringens proposition (RP 227/2008 rd) i syfte att säkerställa att varningstexterna är effektiva. Denna ändring av tobakslagen (412/2009) trädde i kraft den 1 juli 2009.

Riksdagens social- och hälsovårdsutskott tog i november 2008 ställning till förebyggandet av rökning bland unga. Utskottet konstaterade i sitt betänkande (ShUB 20/2008

rd) att vi måste motarbeta rökning bland unga på alla tänkbara sätt, eftersom det då effektivast går att påverka rökningen bland hela befolkningen.

Lagförslagets främsta syfte är att begränsa marknadsföringen och utbudet av tobaksprodukter ytterligare, särskilt i barns vardagsmiljö. Synlighållandet av tobaksprodukter i detaljhandelsställena är en marknadsföringsmetod som den gällande lagen inte förbjuder. Även om tobaksprodukter enligt lagen inte får säljas till barn, förbjuder lagen inte förmedling av tobak till personer som inte har fyllt 18 år. I förslaget försöker man rätta till dessa missförhållanden.

Till begränsningen av tillgången på tobaksprodukter anknyter även en tobakspolitisk linjedragning, enligt vilken man förhåller sig negativt till utvecklingen av nya tobaksprodukter och olika nikotinprodukter. Linjedragningen innebär ett ställningstagande till frågan, om skadeverkningar som orsakas till exempel av cigaretrökning bör förebyggas genom att man uppmuntrar tobaksindustrin att släppa ut på marknaden nya, mindre skadliga cigaretter eller andra alternativa tobaksprodukter – till exempel snus. Lagförslaget utgår från att det nikotinberoende som orsakas av de tobaksprodukter som för närvarande finns på marknaden förebyggs genom att man arbetar för att människor ska sluta använda dem. När nikotinet i tobaken delvis ersätts med det nikotin som ingår i preparat avsedda för substitutionsbehandling med nikotin (nikotinpreparat) kan abstinenssymtomen lindras. Däremot vill man förbjuda marknadsföringen och utbudet av alla andra tobaksprodukter och även nya njutningsmedel som innehåller nikotin än dem som redan finns på den finländska marknaden, eftersom en utvidgad nikotinmarknad utgör en hälsopolitisk risk och användningen av andra produkter inte kan motiveras med en möjlighet att minska på rökningen eller dess skadeverkningar, eftersom det redan finns nikotinpreparat på marknaden.

3.2. De viktigaste förslagen

3.2.1. Tobakslagens syfte

Behovet av en tobakspolitik baserar sig på

tobaksprodukters på vetenskapliga undersökningar grundade egenskaper, som har bekräftats i ingressen till WHO:s ramkonvention om tobakskontroll. Enligt ingressen är cigaretter och en del andra varor som innehåller tobak i hög grad bearbetade för att framkalla och upprätthålla beroende och många föreningar i dem och röken från dem farmakologiskt aktiva, toxiska, mutagena och carcinogena.

Tobaksprodukter är de giftigaste konsumtionsnyttigheterna som säljs på konsumtionsmarknaden. Om en ny konsumtionsnyttighet som till sina egenskaper motsvarade tobaksprodukternas nu släpptes ut på marknaden, skulle de rättsliga principerna och rättsnormerna om skyddet av människors hälsa och konsumentskydd kraftigt tala för ett förbud mot tillverkning och försäljning av produkten. Av historiska skäl används tobaksprodukter dock över hela världen. Det faktum att försäljning av tobaksprodukter av praktiska orsaker inte ännu kan förbjudas kan dock inte anses som en motivering till att de på basis av övriga lagstiftning och internationella fördrag skulle behandlas enligt samma principer som övriga konsumtionsnyttigheter. Tobaksprodukternas giftiga egenskaper gör dem ovanliga som konsumtionsnyttigheter, och deras tillverkning och handel bör begränsas med alla till buds stående medel.

Enligt 1 § i tobakslagen är lagens mål att förhindra uppkomsten av de faror och men för hälsan som tobaksrökningen vållar genom inskränkning av tobaksrökning. Bestämmelserna om lagens mål är inte bindande på samma sätt som sedvanliga bestämmelser, men genom dem beskrivs av hävd de politiska mål på grund av vilka lagen har stiftats. Införandet av lagens mål i en bestämmelse fungerar ofta även som ett stöd för tolkningen av lagens egentliga och förpliktande bestämmelser, eftersom målet beskriver den offentliga maktens vilja och den önskade utvecklingsriktningen. Så är till exempel lagens mål enligt 1 § 2 mom. i lagen om en kommun- och servicestrukturreform en livskraftig och funktionsduglig samt enhetlig kommunstruktur. Tobakspolitikens principiella mål kan beskrivas antingen så, att rökningen och de sjukdomar som den orsakar borde minskas, eller alternativt så, att användningen av

tobaksprodukter i framtiden borde fås att sluta och de sjukdomar som tobaken orsakar människor att försvinna.

I arbetsgruppen för beredande av tobakspolitiska lagändringar och åtgärder, som inledde beredningen av lagförslaget, uppställdes som allmänt politiskt mål ett rökfritt Finland år 2040. Detta mål försöker man uppnå genom att unga och nybörjare inte alls börjar röka och att de nuvarande rökarna minskar på rökningen och slutligen helt slutar röka. Å andra sidan hade gruppen en principiell linje som bakgrund till målet, enligt vilken rökarna garanteras en laglig möjlighet att köpa tobaksprodukter och använda dem.

Ett mål enligt det föreslagna 1 § 2 mom., att användningen av tobaksprodukter ska upphöra, beskriver tobakspolitikens allmänna syfte bättre än ett mål där man endast vill minska på användningen av tobaksprodukter. Det föreslagna målet är också en konsekvent utgångspunkt och grund för alla i lagen föreskrivna förbud och begränsningar. Ett uttalat mål är också viktigt för att de som tillverkar och säljer tobaksprodukter på alla sätt ska kunna förbereda sig för att man, förutom att effektivisera hälsoupplýsningen, i framtiden även allt mer begränsar tillverkningen, distributionen och utbudet av tobaksprodukter. Trots att tobaksprodukterna för närvarande är lagliga konsumtionsnyttigheter, betyder det inte att de i framtiden inte skulle kunna förbjudas i lag. Ett uttryckligt mål för tobakspolitiken i lagen skulle även säkerställa att man kan vänta sig långtgående begränsningar av näringsverksamheten i tobakslagstiftningen.

Rubriken för lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning svarar efter denna ändring inte längre mot innehållet i det föreslagna målet. Därför föreslås att lagens rubrik ändras enligt redan gällande praxis till tobakslagen.

Den gemensamma nämnanen för de åtgärder som föreskrivs i lagen är således ett samhälleligt mål, enligt vilket användningen av tobaksprodukter i framtiden upphör. I praktiken föreslås åtgärderna i tobakslagen i bestämmelsens 1 mom. bli indelade i åtgärder för att förhindra att någon börjar använda tobaksprodukter eller främja att människor slutar använda sådana produkter eller för att skydda befolkningen mot att utsättas för to-

baksrök.

3.2.2. *Synlighållande av tobaksprodukter*

Det föreslås att tobakslagen ska ändras så, att tobaksprodukter och deras varumärken inte längre ska få finnas synliga i detaljhandeln. Med att finnas synliga avses i praktiken att avsiktligt ha tobaksförpackningar eller deras varumärken och produktnamn framme så att kunderna kan se dem.

Förslagets viktigaste syfte är att begränsa den nuvarande marknadsföringen av tobaksprodukter. Sedan reklamförbudet trädde i kraft har utformningen av förpackningarna och synlighållandet av dem varit en betydande metod för att påverka särskilt nya rökare. Enligt undersökningar märks de produkter som syns på tobaksförsäljningsställena, och de skapar även begär att köpa tobak. Skapandet av sådant begär är naturligtvis syftet med att ha produkterna framme. Genom förslaget begränsas inte användningen av tobaksprodukternas varumärken som varornas igenkänningstecken, utan presentationen av dem i befolkningens vardagsmiljö. Även om det är svårt att verifiera de direkta och entydiga verkningarna av förbudet mot reklam för tobaksprodukter och mot att ha dem synliga för rökningen bland befolkningen, är begränsningar av reklam och marknadsföring en internationellt utan förbehåll godkänd metod för att minska rökningen.

Enligt anvisningarna för genomförande av artikel 11 i ramkonventionen om tobakskontroll ska konventionsparterna också överväga att genomföra sådana åtgärder som begränsar eller förbjuder användningen av logotyper, färger eller varumärken eller annan reklam-mässig information på tobaksprodukters förpackningar. I anvisningen avses så kallade generiska förpackningar, där det på en vit eller brun förpackning endast är tillåtet att visa varningstexter, produktinformationen och varumärket med svart tryckfärg och i ett visst typsnitt. Även om man har behandlat en sådan reglering av tobaksförpackningarna i samband med beredningen, är det ännu skäl att bedöma, om ett sådant förslag ska genomföras i gemenskapsrätten eller genom nationell lagstiftning.

Det är i teorin möjligt att minska framläg-

gandet av tobaksprodukter i reklamsyfte med lindrigare begränsningar än förbud. Tobaksprodukters synlighet i detaljhandelsställen förblir således en metod för att marknadsföra produkterna, även om framläggandet begränsas. Detta kan inte anses som ändamålsenligt med tanke på tobakspolitikens mål. Möjligheterna när det gäller planeringen och utformningen av minuthandelsförpackningar och framläggandet av dem är dessutom så gott som obegränsade, och kan inte förutses genom bestämmelser. Olika arrangemang för synlighållande av tobaksprodukter i kombination med det stora antalet detaljförsäljare skulle även orsaka ett stort behov av övervakning.

Förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga skulle mycket sannolikt även inverka positivt på övervakningen av försäljningen av tobaksprodukter. Eftersom köp av tobak alltid ska förutsätta att kunden ber om tobaksprodukten av försäljaren, är det lätt för försäljaren att fråga efter kundens identitetshandling och vid behov vägra sälja till en kund som är under aderton år.

Detaljförväjare av tobaksprodukter ska dock på kundens begäran kunna uppvisa en förteckning som anger namnet på de tobaksprodukter som säljs vid detaljhandelsstället, minutförsäljningsförpackningarnas storlek och priser. Förteckningen får inte ligga framme hela tiden, utan den ges till kunden för påseende endast på begäran. Kunden får inte ta med sig förteckningen, utan att ge för påseende betyder att förteckningen alltid ska ges tillbaka till försäljaren. I förteckningen får anges produktens namn samt minutförsäljningsförpackningens storlek och pris, skrivet med ett typsnitt som fastställs närmare genom förordning.

Tobaksprodukter får dock finnas synliga i försäljningsställen där det huvudsakligen endast säljs tobaksprodukter och rökdon och dit tillträde är förbjudet för personer under 18 år. I praktiken ska det för det första vara fråga om tobakshandlar, som kan befrias från förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga utan att förslaget syfte äventyras. Med stöd av en undantagsbestämmelse ska särskilt stora detaljhandelsaffärer även kunna bygga ett särskilt försäljningsställe för tobak, som är stängt för andra än dem som köper tobak.

Förutsättningen för att ha tobaksprodukter synliga i ett särskilt utrymme är att förpackningarna och varumärkena inte är synliga utanför försäljningsstället och dess ingång.

På fartyg i internationell sjöfart säljs stora mängder tobaksprodukter. Butikerna ombord på fartyg är utrymmen där tobaksprodukter har lagts fram så att passagerarna kan se dem. Av denna orsak är det motiverat med ett förbud mot att ha tobaksprodukter synliga även i dessa butiker. I praktiken tillämpas Finlands tobakslag dock endast på fartyg under finsk flagg, varför tobaksprodukter fortfarande i stor utsträckning skulle finnas synliga på passagerarfartyg. Av olika orsaker har finskägda fartyg under de senaste åren utflaggats framför allt till Sverige. I propositionen föreslås därför att förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga inte ska gälla fartyg i internationell sjöfart. Förbudet ska gälla all annan accisbelagd eller accisfri försäljning av tobaksprodukter i Finland eller under finsk flagg.

För genomförandet av förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga föreslås en övergångsperiod på två år. Under denna tid kan också de som designar och tillverkar försäljningsställningar utveckla för olika försäljningsställen lämpade hyllor, ställningar och skåp med hjälp av vilka försäljningen av tobaksprodukter kan skötas lagligt och smidigt.

För brott mot förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga kunde enligt propositionen följa en påföljd gällande tillståndet enligt 31 a § på samma sätt som för närvarande i fråga om reklam i strid med lagen. På samma sätt kunde den som bryter mot förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga dömas enligt 31 eller 31 a § för förseelse vid marknadsföring av tobak eller brott vid marknadsföring av tobak.

3.2.3. *Sponsring av tobaksprodukter och reklam för tobakssurrogat*

I lagförslaget föreslås att begreppet sponsring och sponsringsförbudet i direktivet om tobaksreklam ska införas i tobakslagen i överensstämmelse med direktivet om tobaksreklam som en komplettering till det gällande förbudet mot övrigt säljfrämjande. Förbudet ska gälla både gränsöverskridande sponsring

och verksamhet endast i Finland. Det föreslagna sponsringsförbudet till 8 § i tobakslagen riktar sig i princip endast mot dem som genom ekonomiskt stöd försöker främja tobaksförsäljning. Bestämmelsens betydelse är dock mera omfattande, eftersom till exempel synlighet eller information som främjar tobaksförsäljningen och som uppstått till följd av sponsorsamarbete på basis av bestämmelsen kan begränsas enligt samma principer som tobaksreklam.

I lagförslaget föreslås att man utöver den för närvarande förbjudna reklamen för tobaksimitationer i 8 § i tobakslagen även ska förbjuda reklam och indirekt reklam samt annat säljfrämjande i fråga om tobakssurrogat. Både tobaksimitationer och tobakssurrogat kan anses som skadliga produkter med tanke på tobakslagens syften. I samband med beredningen av lagförslaget ansågs det dock inte nödvändigt att förbjuda import eller försäljning av sådana produkter. Det är skäl att begränsa marknadsföringen av tobaksimitationer som lockar barn och örtcigaretter och motsvarande produkter som utnyttjar produktsäkerhetsbestämmelserna för tobaksprodukter och begränsningarna gällande försäljning av och reklam för tobaksprodukter.

För brott mot förbudet mot tobakssponsring eller reklam för tobakssurrogat ska enligt förslaget kunna utdömas straff för förseelse vid marknadsföring av tobak enligt 31 § i tobakslagen.

3.2.4. Begränsning av barns tillgång till tobak

I lagförslaget föreslås att i 10 och 11 § i tobakslagen för att skydda barns hälsa ska föreskrivas om begränsningar för försäljning, annan överlåtelse, import och innehav av tobaksprodukter.

För närvarande har barns tillgång till tobaksprodukter begränsats endast i fråga om försäljning i näringsverksamhet. Enligt förslaget ska försäljning eller annan överlåtelse av tobak till personer under 18 år förbjudas även i övriga fall. I praktiken innebär förbudet att inte heller en privatperson enligt lagen ska få sälja, förmedla eller erbjuda tobaksprodukter till underåriga.

På samma sätt ska import och innehav av

tobaksprodukter enligt förslaget förbjudas för personer under 18 år.

För att lagens syfte ska uppnås är det av största vikt att med alla till buds stående metoder förebygga att personer börjar röka. Dessutom finns motsvarande förbud även i fråga om alkoholdrycker i alkohollagstiftningen.

Barns möjligheter att skaffa tobaksprodukter kan för att skydda deras hälsa endast inskränkas som en del av en övergripande strategi för att minska rökningen. De faktiska verkningarna av de föreslagna förbuderna är först och främst beroende av om de medborgare som uppnått myndighetsåldern upplever dem som förpliktande och följer dem. Begränsningar i lagstiftningen har symbolisk och normskapande betydelse och ett av syftena med dem är också att fästa uppmärksamhet vid nuvarande praxis samt att få medborgarna och särskilt föräldrar att tänka på, varför det är förbjudet att sälja tobak till underåriga. Eftersom rökning ställvis redan håller på att bli ett marginellt fenomen, kan denna utveckling stödas genom bestämmelser som begränsar tillgången.

Straffbarheten för det gällande förbudet mot försäljning av tobaksprodukter och de föreslagna nya förbuderna ska genomgå en särskild kriminalpolitisk prövning. För närvarande är försäljning av tobaksprodukter i näringsverksamhet till personer under 18 år enligt 31 c § i tobakslagen en gärning som bestraffas med böter som förseelse vid försäljning av tobaksprodukter. Riksdagen förutsatte i sitt svar RSv 127/2008 rd på regeringens proposition om ändring av tobakslagen (RP 101/2008 rd), att man med det snaraste reder ut om straffbestämmelserna i tobakslagen fyller sin funktion och i synnerhet om straffnivån för försäljning av tobak till minderåriga är adekvat i jämförelse med straffnivån för andra brott.

I samband med beredningen har det framförts skäl till att straffnivån för förseelse vid försäljning av tobaksprodukter ska höjas betydligt. De som dör i sjukdomar orsakade av rökning har nästan utan undantag börjat röka som underåriga och de förlorar i genomsnitt 20 år av sitt liv. Barn kan inte anses som tillräckligt mogna för att bedöma rökningens följder för sig själva, dvs. besluta om de bör

jar röka och svara för följderna av sin rökning. Det är de vuxna som bär ansvaret för att underåriga inte börjar röka. Problemet är särskilt allvarligt, eftersom tobaksberoende i värsta fall uppstår efter några få cigaretter.

För en högre straffnivå talar det, att det enligt undersökningen av ungdomars hälsoskador säljs tobaksprodukter till 14—16-åringar uppskattningsvis 180 000 gånger per år och till 16—18-åringar uppskattningsvis 840 000 gånger per år. Under åren 1977—2008 har det utdömts två bötesstraff för försäljningsförseelser.

Kriminaliseringen av försäljning eller annan överlåtelse av tobaksprodukter annars än i näringsverksamhet till en person som inte har fyllt aderton år och en sådan persons import eller innehav av tobaksprodukter ska bedömas som nya bestämmelser enligt de grunder som ställs för att det ska vara godtagbart att straffbestämmelser används som samhällregleringsmekanism.

Enligt dessa förutsättningar ska det för det första finnas en godtagbar grund för all strafflagstiftning. För det andra måste det gå att visa att det finns ett vägande samhällligt behov som förutsätter att ett nytt brottsrekvisit stiftas för att man ska nå ett mål som bedöms vara godtagbart. Det betyder att annan gällande lagstiftning och eventuella alternativa förfaranden med vilka målet kan nå måste beaktas. För det tredje ska bestämmelserna om kriminalisering ha en preventiv verkan, dvs. att det finns motiverad anledning att anta att den nya straffbestämmelsen åtminstone i viss utsträckning har de effekter som eftersträvas. För det fjärde ska brottsrekvisitet utifrån den straffrättsliga legalitetsprincipen i 8 § i grundlagen vara exakt och noggrant avgränsat (LaUU 9/2004 rd).

Den offentliga makten har på grund av tobaksprodukternas exceptionella egenskaper starka skäl att skydda barn mot att börja använda dessa beroendeframkallande produkter. Hälsopolitiskt har det ingen betydelse, om barnen får tobaksprodukter i affären eller av privatpersoner. Gällande straffbestämmelse om försäljning och annan överlåtelse i näringsverksamhet och motsvarande reglering för alkoholdrycker talar för att även privatpersoners motsvarande agerande kunde kriminaliseras. Även om det är svårare att över-

vaka varuutbytet mellan enskilda än handel i näringsverksamhet, kan en utvidgning av kriminaliseringen uppskattas inverka förebyggande. Till exempel föräldrar kunde med stöd av straffbestämmelsen ingripa effektivare i förmedling av tobak. I de flesta fall uppvisar en privatperson som säljer eller förmedlar tobaksprodukter till barn genom sin handling större skuld än en försäljare i en affär, som kan sälja en tobaksprodukt till ett barn av oaktsamhet. Framför allt i kombination med hälsouppllysning skulle straffbestämmelsen stärka normen att tobak inte hör hemma i barns liv.

Å andra sidan har det med tanke på barn som börjar röka ingen större betydelse om de får tobaksprodukter genom att köpa dem eller gratis. Nästan en tredjedel av dem som är omkring aderton år röker. Detta innebär att tiotusentals unga över och under aderton år hanterar tobaksprodukter dagligen. I praktiken köps och säljs samt begärs och budas tobaksprodukter även bland unga. Det är så gott som omöjligt att övervaka utbytet av tobaksprodukter i kompiskretsen. Man kan också fråga sig om man kan klandra en rökande sjuuttonåring som bjuder en cigarett till en lika gammal rökande klasskamrat.

I den föreslagna 31 c § höjs maximistraftet för nuvarande förseelse vid försäljning av tobaksprodukter från böter till sex månaders fängelse. Lindrigare fall kunde således fortfarande behandlas i strafforderförfarande. Detta främjar sannolikt verkningfullheten för övervakningen av försäljningen i näringsverksamhet bättre än en betydande höjning av maximistraftet. Brottsrubriken ändras samtidigt till brott vid försäljning av tobaksprodukter. Straffbarheten ska fortfarande förutsätta uppsåt. Till exempel en försäljare som säljer en tobaksprodukt till ett barn som visar upp en skickligt förfalskad identitetshandling ska alltså inte dömas för brott vid försäljning av tobaksprodukter.

Samtidigt föreslås att försäljning och överlåtelse av tobaksprodukter mot ersättning liksom förmedling av sådana produkter till personer under 18 år ska bli straffbart. De som skaffar en tobaksprodukt för någon annans räkning och överlåter den till sin uppdragsgivare gör sig skyldig till förmedling. Anskaffningen föregås av en begäran eller ett upp-

drag. Som brott vid försäljning ska således inte straffas överlåtelse av tobaksprodukter till barn utan ersättning, även om både försäljning och annan överlåtelse är förbjudna enligt den föreslagna 10 §. På samma sätt är det enligt alkohollagen (1143/1994) förbjudet och straffbart att sälja eller förmedla alkoholdrycker till underåriga även utan arvode, medan man i lagen inte har förbjudit bjudande av alkoholdrycker. Bestämmelser om förmedling av alkoholhaltiga produkter och tobaksprodukter skulle således motsvara varandra (RP 119/1994 rd).

På samma sätt ska även kriminaliseringen av import och innehav av tobaksprodukter bedömas. För det första ska kriminalisering som riktar sig mot barn anses som exceptionellt. Ännu mera exceptionellt är det att det rättsobjekt som kriminaliseringen skyddar är hälsan och välfärden för det barn som är föremålet för hotet om straff. Import av en tobaksprodukt är dock en konkret situation, där ett barn antingen självt eller med en annan persons hjälp har kunnat skaffa tobaksprodukter i utlandet eller på ett fartyg. Det är möjligt att övervaka importen och ändamålsenligt att begränsa tillgången på tobaksprodukter tydligt och kraftigt i detta hänseende. Enligt propositionen gör sig således en person som inte har fyllt 18 år och som importerar tobaksprodukter skyldig till en tobaksförseelse, som kan straffas med böter.

Däremot ska kriminalisering av enbart innehav enligt grundlagsutskottets ståndpunkt anses som exceptionellt. Till exempel skyddsintresset vid kriminaliseringen av innehav av sedlighetskränkande bilder av barn ansågs dock vara tungt vägande, eftersom man med bestämmelsen försöker skydda barn från att bli föremål för sexuell exploatering (GrUU 23/1997 rd). En sådant tungt vägande skäl som utskottet avser finns inte i detta fall, även om det att man börjar röka som ung kan leda till mycket skadliga följder med tiden. Innehav av en tobaksprodukt innebär inte heller alltid användning av den eller att man ens har för avsikt att använda den. Tiotusentals barn innehar dagligen tobaksprodukter, varför straffbestämmelsen inte åtminstone till en början kan antas verka på det sätt som avses. Därför föreslås det inte att innehav av tobaksprodukter ska kriminalise-

ras, utan man försöker ännu förebygga att folk börjar röka och minska tillgången på tobaksprodukter med andra nuvarande och föreslagna metoder.

Tobakslagens straffbestämmelser har inte ännu uppdaterats i enlighet med totalreformen av strafflagen. Enligt principen vid denna reform skulle straffbestämmelserna med hot om fängelsestraff införas i strafflagen. Uppdateringen av straffbestämmelserna kommer att beredas senare, antingen som en separat reform eller som en del av det sista skedet av totalreformen av strafflagen. När straffnivån i fortsättningen fastställs kan man fortfarande fästa uppmärksamhet vid den straffnivå som införts vid uppdateringen av alkoholbrotten.

Det föreslås också att i 10 § i tobakslagen ska införas en bestämmelse, enligt vilken personer som säljer tobaksprodukter ska ha fyllt aderton år. En person som inte har fyllt aderton år ska få sälja tobaksprodukter endast under övervakning av en person som har fyllt aderton år. Motsvarande bestämmelse om minimiåldern för försäljare av alkoholdrycker finns i 17 § i förordningen om alkoholdrycker och sprit (1344/1994).

Eftersom rökning redan nu är förbjudet i vissa lokaler som används av unga och deras utomhusområden, är det inte motiverat att saluföra tobaksprodukter i dessa lokaler. Det föreslås därför att försäljning av tobaksprodukter i dessa lokaler ska förbjudas i 10 a § 3 mom. i förslaget.

3.2.5. *Övriga begränsningar av tillgången till tobak*

I 10 a § 2 mom. i tobakslagen föreslås det att försäljning av tobaksprodukter från automat ska förbjudas. Förbudet innebär i praktiken också att tobaksprodukter eller deras varumärken som syns på automaterna försvinner. För förbudet föreslås dock en övergångstid på fyra år för att de företag som äger sådana automater ska kunna förbereda sig inför genomförandet av förbudet.

Import, försäljning eller annan överlåtelse i näringsverksamhet av tobak som är avsedd för oralt bruk är förbjudet enligt 10 a § i tobakslagen. Det föreslås att paragrafen ska ändras så, att tobak som är avsedd för oralt

bruk inte alls ska få importeras, säljas eller annars överlåtas. Privatpersoner ska dock få föra in snus för personligt bruk när de anländer till landet från utlandet och själv bär med sig högst 30 dosor, förutsatt att en dosa innehåller högst 50 gram snus.

En typisk försäljningsförpackning med lös-snus på 45 gram innehåller i stort sett lika mycket tobak som en försäljningsförpackning löstobak i påse, som räcker till 30—60 cigaretter, beroende på tillverknings sätt. Importbegränsningen motsvarar således ca 1 000—2 000 cigaretter, dvs. 5—10 limpor cigaretter per resa. På motsvarande sätt räcker 1 500 gram snus ca 100 dagar eller litet över tre månader för en person som snusar 15 gram per dag.

Syftet med propositionen är att begränsa tillgången till snus, som med stöd av direktivet om tobaksprodukter är förbjudet. Europeiska gemenskapernas domstol har redan två gånger bekräftat att förbudet mot saluhållande av snus i direktivet om tobaksprodukter är giltigt (mål C-210/03 Swedish Match och C-434/02 Arnold André). Snus är således en förbjuden produkt i alla andra medlemsstater än Sverige. Det är viktigt att tobaksindustrins strävan att marknadsföra och utveckla inom gemenskapen förbjudna tobaksprodukter förhindras så effektivt som möjligt. Även om import av snus enligt propositionen tillåts i begränsad utsträckning, är målet att tillgången på snus ska begränsas även i framtiden. Ännu för närvarande är det möjligt att ett totalförbud mot import av snus skulle leda till att den illegala distributionen ökade onödigt mycket.

Snus får importeras endast för eget bruk och endast som personligt resgods. Enligt 10 a § i tobakslagen ska det för det första vara förbjudet att såväl privat som i näringsverksamhet sälja eller annars överlåta snus. Det ska också vara förbjudet att föra in snus i landet för en annan person, oberoende om mottagaren betalar för snuset eller inte. I anslutning till importen ska det enligt paragrafen också vara förbjudet att skaffa snus i utlandet och ta emot en sådan snusförsändelse från ett land utanför Finland.

Till förbudet mot att importera och sälja snus ansluter även en bedömning av gärningens straffbarhet. För närvarande kan den som

i näringsverksamhet säljer eller annars överlåter snus enligt 31 d § i tobakslagen dömas till böter för försäljning av produkter som strider mot tobakslagen. Snuset har redan fått en fast användarskara, och det har skapats en bild av att produkten är halvt laglig. Begränsningen av tillgången på snus förutsätter att även annan försäljning eller överlåtelse av snus mot ersättning än i näringsverksamhet samt förmedling av snus är straffbart. Enligt propositionen uppfyller en sådan gärning det föreslagna rekvisitet för brott vid försäljning av tobak.

För att efterlevnaden av förbudet mot att importera snus och mängdbegränsningen gällande det ska effektiveras är det nödvändigt att föreskriva att införsel av snus i strid med tobakslagen ska vara straffbart. I propositionen föreslås att för illegal import av tobak som är avsedd för oralt bruk ska dömas till böter för tobaksproduktförseelse, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag. Till denna del är straffet detsamma som i den ändring av tobakslagen som riksdagen godkände år 2009 (412/2009), enligt vilken import av i fråga om varningstexter avvikande tobaksprodukter över importbegränsningen enligt 31 e § bestraffas med böter.

Förbudet mot import av snus ska även ses ur gemenskapsrättsligt perspektiv. Utgångspunkten för bedömningen är att snus även i fortsättningen kommer att vara en tobaksprodukt som är förbjuden i gemenskapsrätten. I direktivet ingår dock inga tydliga bestämmelser om import av snus kan förbjudas i en medlemsstat som undantagsvis får lov att sälja det.

Enligt artikel 13 i tobaksproduktdirektivet kan medlemsstaterna i enlighet med fördraget bibehålla eller anta strängare bestämmelser i fråga om tillverkning, import, försäljning och konsumtion av tobaksvaror, om de anser sådana bestämmelser vara nödvändiga för att skydda folkhälsan och förutsatt att de inte strider mot bestämmelserna i direktivet.

Man bör lägga märke till att syftet med direktivet om tobaksvaror enligt ingressen är att tillnärma de bestämmelser som gäller tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror. Utgångspunkten är således att de bestämmelser som iakttas inom näringsverk-

samheten ska vara tillräckligt enhetliga. I direktivet om tobaksvaror hänvisas uttryckligen till artikel 95.3 i grundfördraget. Enligt denna artikel ska utgångspunkten vara en hög skyddsnivå när det gäller hälsa och att medlemsstaterna under vissa förutsättningar ska få behålla nationella bestämmelser som grundar sig på väsentliga behov att skydda medborgarnas hälsa.

Det föreskrivs inte särskilt i gemenskapsrätten om i vilken mån privat import av tobaksvaror kan tillåtas eller begränsas. Då blir det aktuellt att granska artikel 28 i grundfördraget enligt vilken kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan ska vara förbjudna mellan medlemsstaterna. Bestämmelsen hindrar dock inte sådana begränsningar som tillämpas utan diskriminering och kan motiveras med grunder enligt artikel 30 i grundfördraget förutsatt att de lämpar sig för att uppnå sitt syfte och inte går längre än vad som är nödvändigt för att uppnå ett visst mål. Frågan om huruvida begränsningarna är tillåtna avgörs alltid i sista hand i Europeiska gemenskapernas domstol.

I artikel 30 i grundfördraget nämns skydd för människors hälsa som en grund som kan berättiga att den fria rörligheten för varor begränsas. Enligt artikel 154 i grundfördraget ska dessutom en hög hälsoskyddsnivå för människor säkerställas vid utformning och genomförande av all gemenskapspolitik och alla gemenskapsåtgärder. Eftersom bestämmelserna om privat införsel av tobaksvaror inte har harmoniserats och å andra sidan språkkravet på texterna i den harmoniserade lagstiftningen om varningstexter på tobaksförpackningarna redan har godkänts som en grund att begränsa rörligheten för varor, kan medlemsstaterna i princip vidta nationella åtgärder genom vilka de försöker minska tobaksrökningen och skydda människor mot tobakens hälsofaror även om dessa åtgärder skulle ha en negativ inverkan på den fria rörligheten för varor på den inre marknaden. Eftersom det inte tillverkas snus i Finland och praktiskt taget alla tobaksprodukter som används i Finland är importerade produkter, är en begränsning av den privata importen på särskilda grunder inte heller ett medel för godtycklig diskriminering.

Godtagbarheten i fråga om åtgärder som

begränsar tobaksrökning och tobakskonsumtion kan även annars motiveras på annat sätt än de begränsningar som gäller vanliga konsumtionsförmåner. Enligt direktivet om tobaksvaror berättigar tobakens synnerligen skadliga effekter slutsatsen att hälsoskyddet har företräde i regleringen.

Det är således möjligt att föreskriva om begränsningar av den privata införseln av snus i ljuset av grundfördraget samt nationella mål och omständigheter. I praktiken är det också den enda lösning i ljuset av genom vilken man kan säkerställa att propositionens mål uppnås.

Utöver snuset har man vid beredningen av regeringspropositionen även fäst uppmärksamhet vid utsläppandet på marknaden av vissa produkter som innehåller nikotin. Dessa produkter är inte nikotinpreparat, som syftar till avvänjning från tobak, utan det är fråga om till exempel elektroniska cigaretter, som med hjälp av elström avsondrar smakämnen och nikotin vid inandning. I samband med beredningen av propositionen har man övervägt ett entydigt förbud mot införsel och försäljning av sådana nikotinprodukter. Ett sådant förslag hör till den produktlagstiftning på vilken tillämpas gemenskapens bestämmelser om fri rörlighet för varor på den inre marknaden. Enligt fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen kan en medlemsstat begränsa den fria rörligheten för varor på den inre marknaden endast om detta är motiverat på särskilt fastställda grunder. Skyddet av folkhälsan hör till dessa grunder, som nämns i EG-fördraget. För att den nationella produktlagstiftningen ska uppfylla kraven i gemenskapsrätten ska den också vara nödvändig, icke-diskriminerande och proportionell i förhållande till de mål som uppställts.

Ett sådant förbud ska också innehålla sådana tekniska specifikationer som omfattas av direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster. Direktivet ålägger medlemsstaterna att informera kommissionen och de övriga medlemsstaterna om alla tekniska föreskrifter och standarder som är under beredning innan de godkänns om en del av den nationella lagstiftningen. Målet

med informationsförfarandet är den nationella lagberedningens öppenhet och undvikande av hinder för handeln mellan medlemsstaterna. Kommissionen och de övriga medlemsstaterna informeras i enlighet med direktivet om utkastet till förbud mot införsel och försäljning av produkter som innehåller nikotin, och ett förslag om det överlämnas om möjligt till riksdagen som en kompletterande regeringsproposition under höstsessionen 2009.

3.2.6. Rökförbud

Rökfria livsmiljöer är ett effektivt sätt att skydda befolkningen mot ofrivillig exponering för tobaksrök, och minskar särskilt rökningen bland de unga och den allmänna acceptansen av rökning. En rökfri livsmiljö hjälper även dem som slutat röka att hålla fast vid sitt beslut. I lagförslaget införs rökförbud för sådana områden och sådana situationer där tobaksrök kan skada eller äventyra utomståendes hälsa.

Det föreslås att barns exponering för tobaksrök ska minskas genom att man preciserar de befintliga rökförbuden och inför nya rökförbud. Det föreslås att tobakslagen ska ändras så, att rökförbudet i daghem utvidgas till att även omfatta familjedaghem medan familjedagvården pågår. Det föreslås också att rökförbudet ska utvidgas till att omfatta sådana lokaler och utomhusområden vid anstalter där vård meddelas med stöd av barnskyddslagen eller mentalvårdslagen, som är avsedda för personer som inte fyllt 18 år. Rökförbudet i läroanstalter preciseras så, att förbudet ska gälla lokalerna vid läroanstalter som ger grundläggande utbildning, yrkesutbildning och gymnasieutbildning och deras utomhusområden. Rökförbudet i allmänna kommunikationsmedel föreslås bli utvidgat till att även gälla andra kommunikationsmedel där det finns personer under 18 år.

Det föreslås också att rökning ska förbjudas i gemensamma och för allmänheten avsedda lokaler i bostadsaktiebolags eller andra bostadssamfund fastigheter. I detta avseende befäster förslaget praxis enligt vilken rökning i dessa utrymmen inte är acceptabelt. En uttrycklig bestämmelse, som man i eventuella problemsituationer kan hänvisa till, stöder även brandsäkerheten.

För bostadsaktiebolag och andra bostadssamfund föreslås dessutom en rätt att förbjuda tobaksrökning på gemensamma utomhusområden i närheten av byggnadens friskluftsintag, på lekrområden för barn och på gemensamma balkonger, som innehåller av byggnaden eller samfundet. I praktiken är syftet att säkerställa att praxis med de förbud som införts i bostadsfastigheter genom ordningsreglerna ska fortsätta och sprida sig. Målet är också att hindra att tobaksrök sprider sig genom ventilationen till rökfria lokaler och att skydda dem som befinner sig inne i byggnaden från att utsättas för tobaksrök utifrån.

Enligt gällande 12 § 1 mom. 3 punkten i tobakslagen är tobaksrökning förbjuden vid offentliga tillställningar som arrangeras i lokaler till vilka allmänheten har obehindrat tillträde. Offentliga tillställningar har inte definierats i lagen, men i förarbetet till bestämmelsen (RP 116/1993 rd) hänvisas till lagen om offentliga nöjeställningar (492/1968), som har upphävts genom lagen om sammankomster (530/1999). Därför föreslås att en definition av offentlig tillställning ska fogas till 1 § i tobakslagen. Enligt förslaget ska med offentlig tillställning avses sådana allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster.

Rökning på konserter och förevisningar som arrangeras på utomhusområden kan orsaka till och med betydande exponering för tobaksrök, eftersom åskådarna vistas långa tider på dem, antingen på bestämda platser som anvisats av arrangören eller annars på platser som de reserverat som fylls upp an efter. I förslaget föreslås att rökning ska förbjudas under skyddstak, på läktare och vid andra offentliga tillställningar som anordnas på utomhusområden, där deltagarna vistas stillastående eller stillasittande.

Det föreslås att rökförbuden inomhus utvidgas till att omfatta inkvarteringsrum i hotell och andra inkvarteringsrörelser så, att högst en tiondel av rummen men oberoende av antalet rum dock minst tre inkvarteringsrum kan reserveras för rökande kunder, under förutsättning att rök inte kan sprida sig till de utrymmen i hotellet eller inkvarteringsrörelsen där tobaksrökning är förbjuden. Ett ytterligare krav är att de anställda skyd-

das från att utsättas för tobaksrök. Syftet med förslaget är att utöka mängden rökfria utrymmen i hotell och inkvarteringsrörelser. Genom förslaget försöker man säkerställa rökfria inkvarteringsrum för de kunder som inkvarteras och minska exponeringen för tobaksrök för dem som arbetar i de inkvarteringsrum som reserverats för rökare.

3.2.7. *Utvidgande av försäljningen av nikotinpreparat till restauranger*

Det är motiverat att utvidga försäljningen av nikotinpreparat, eftersom det är skäl att stödja rökstopp med alla till buds stående medel. Ändringsbehovet gäller framför allt restaurangmiljöer, där köp av nikotinpreparat borde vara minst lika lätt som köp av tobaksprodukter.

Det föreslås att 54 a § i läkemedelslagen ska ändras så, att nikotinpreparat utöver i affärer, kiosker och servicestationer även får säljas i förplågnadsrörelser, t.ex. restauranger och caféer.

3.2.8. *Myndighetstillsyn*

Det föreslås att 13 e § i tobakslagen ändras så, att till bestämmelsen fogas en skyldighet för den tillsynsmyndighet som avses i 41 § i alkohollagen att underrätta arbetarskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 a § om brott mot bestämmelserna om rökrum och tobaksrökning utomhus som den observerar. Det är fråga om att befästa hävdvunnen praxis genom en bestämmelse i lagen.

Hänvisningarna till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral i den gällande lagen ska enligt förslaget ändras till den myndighet som infördes genom lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008).

4. Propositionens konsekvenser

4.1. Ekonomiska konsekvenser

Mellan tobaksrökning och prevalens finns ett dos-/respons samband, dvs. ju mera och längre man röker, desto större blir sjukdomsriskerna. De totala kostnaderna för tobakssjuk-

domar för samhället utgörs av bl.a. sjukvårdskostnader, frånvaro från arbetet och sjukpensioner och de uppskattas uppgå till så mycket som två miljarder euro om året. Om de åtgärder som vidtas för att minska tobaksrökningen lyckas, är de ekonomiska konsekvenserna således i princip positiva såväl medborgarna och samhällsekonomin som för statsfinanserna och kommunalekonomin.

Syftet med förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga är framför allt att minska på rökningen och på konsumtionen av tobaksprodukter. Detta och andra tobakspolitiska åtgärder kommer uppskattningsvis att ta sig uttryck i sjunkande försäljning av tobaksprodukter och förlorade inkomster av detta inom både tillverkningen och distributionen. Förlorade inkomster för näringsidkare och i vissa situationer enligt orsaksprincipen även ökade kostnader hör till de indirekta verkningarna av en effektiv tobakspolitik, även om detta inte direkt eftersträvas genom förslaget. Det är även möjligt att konsumentpriserna för tobaksprodukter stiger och urvalet av tobaksprodukter som erbjuds konsumenterna minskar till följd av förslagen.

Omorganiseringen av försäljnings- och lagringsarrangemangen för tobaksprodukter i detaljhandelsställena orsakar en del tilläggs-kostnader för detaljhandelsställena. För sådana kiosker och servicestationer där tobaksprodukterna för närvarande har spridits ut på stora väggytor kan kostnaderna bli större. Kostnaderna minskar betydligt av att det under övergångstiden utvecklas nya försäljningsarrangemang för alla typer av försäljningsställen, där man även kan ta modell av utländska erfarenheter.

Enligt Finlands Dagligvaruhandel rf kostar anskaffningen av helt nya försäljningsställningar sammanlagt över 30 miljoner euro för handeln. Uppskattningen grundar sig på att det finns ca 30 000—40 000 försäljningsställen för tobaksprodukter i Finland. Antalet försäljningsställen är i verkligheten mindre och kostnaderna blir även i övrigt mindre. I många försäljningsställen för tobaksprodukter har tobaksprodukterna redan nu placerats eller är med små ändringar möjliga att placera i försäljningshyllor nära försäljningsstället så, att de inte är synliga för kunden. Tobaksautomaterna vid stora affärers kassor som

används av konsumenterna kan enklast ändras så, att tryckknapparna förses med nummer, varefter köparen kan trycka på det nummer som försäljaren meddelar vid förfrågan och få den önskade tobaksprodukten.

Rökare är mycket märkestrogna. Av denna orsak kommer försäljningstillfället, som omfattar nämmandet av tobaksprodukternas namn för försäljaren och antingen meddelande av ovan nämnda nummer eller överräckande av produkten till köparen, i de flesta fall inte att ta längre tid än tidigare. I vissa försäljningsställen för tobaksprodukter har produkterna redan nu placerats vid en enda kassa, vilket gör kundbetjäningen snabbare. Enskilda kassor har specialiserat sig på försäljning av vissa produkter och tjänster även till exempel i fråga om Veikkaus tjänster.

Å andra sidan minskar förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga i möjligheterna att snatta tobaksprodukter, eftersom produkterna inte längre är direkt tillgängliga för kunderna. På så sätt minskar förbudet mot att ha tobaksprodukter framme i synfältet i fråga om dem.

Förbudet mot att sälja tobaksprodukter från automat påverkar direkt inkomsterna för de näringsidkare som har sålt eller hyrt ut automaterna i fråga. De negativa verkningarna av bägge ovan nämnda förbud minskas betydligt av att det föreslås relativt långa övergångstider för genomförandet av förbudet.

Utvidgningen av försäljningen av nikotinpreparat även till förplägnadsrörelser leder sannolikt till att försäljningen av dessa preparat ökar. Försäljningen av preparaten kommer sannolikt inte att påverka förplägnadsrörelsernas ekonomiska verksamhetsförutsättningar i större utsträckning, men försäljningsökningens inverkan är ändå positiv.

4.2. Konsekvenser för myndigheterna

De lokala tillsynsuppgifterna som gäller iakttagande av tobakslagen hör till kommunen. Uppgifterna gällande tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna enligt propositionen förutsätter inte några nya tjänster eller befattningar i kommunerna.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, som styrde tillsynen över tobaksla-

gen, lades ned och dess uppgifter överfördes genom lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008) från ingången av 2009 till tillstånds- och tillsynsverket. En av ämbetsverkets prioriteringar är att garantera en enhetlig praxis i hela landet. Genom riksomfattande anvisningar säkerställs att tillståndshavarna i god tid har tillgång till uppgifter och rådgivning till exempel så att förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga iaktas i hela landet.

Polisen och tullen ska övervaka iakttagandet av de föreslagna försäljnings- och importförbuden. Polisens övervakning är övervakning i sista hand, framför allt i nuvarande situation, där den offentliga makten genom hälsoupplýsning aktivt ska förbättra de vuxnas ansvar för barns välfärd. Det är skäl att öka alla vuxnas kunskaper om de föreslagna straffbestämmelsernas innehåll. Sannolikt kommer åtminstone förmedling av tobaksprodukter till barn på grund av föräldrars anmälningar att leda till åtminstone en del förundersökningar, även om straffbestämmelsernas primära avsikt är att verka förebyggande.

Enligt 2 § 1 mom. i tullagen (1466/1994) kan befogenheter enligt tullagstiftningen utövas med iakttagande av gemenskapens lagstiftning även inom gemenskapens inre trafik för övervakningen av efterföljandet av förbud och restriktioner om import av varor. Övervakningen av snusimporten kan i praktiken effektiviseras även med frivilliga avtal med rederier i utrikestrafik, genom vilka man redan nu har begränsat mängden snusdosor som säljs till passagerare ombord på fartygen.

Lagligheten för webb-försäljningen av snus från Sverige till Finland utreds tillsammans med Europeiska kommissionen. Målet är att Sverige ska börja iakta gemenskapsrätten och själv se till att snus inte släpps ut på andra medlemsländers marknader från Sverige.

Utvidgningen av försäljningen av nikotinpreparat till förplägnadsrörelser leder till att antalet innehavare av detaljhandelstillstånd ökar. Kommunerna ansvarar för tillståndsförvaltningen gällande detaljhandeln med nikotinpreparat. Tillståndsförvaltningens kostnader täcks med de avgifter som tas ut för behandlingen av ansökningarna om detalj-

handelstillstånd och tillstånden. Kommunen kan dessutom årligen ta ut en tillsynsavgift som täcker kostnaderna för övervakningen av försäljningen. Förslaget belastar då inte kommunalekonomin.

4.3. Konsekvenser för miljön

Rökförbuden i tobakslagen har betydande verkningar för trivseln i människors livsmiljöer och deras hälsa. Genom de föreslagna utvidgningarna av rökförbuden kan man ytterligare minska exponeringen av befolkningen för tobaksrök. De mest betydande principiella ändringarna är i detta hänseende rökförbudet gällande alla kommunikationsmedel när barn vistas i dem och rökförbudet på läktarna vid offentliga tillställningar på utomhusområden.

4.4. Konsekvenser i fråga om hälsa

Förslaget mest betydande verkningar gäller genomförandet av tobakspolitikens mål. Syftet med de föreslagna ändringarna är att tillsammans med höjningarna av tobaksaccisen bidra till att minska antalet fall av cancer, hjärtsjukdomar, stroke, komplikationer i samband med graviditet och kroniska obstruktiva lungsjukdomar. Rökare har dubbelt så stor risk att insjukna i hjärtinfarkt och till exempel hälften av alla under 50-åringars hjärtinfarkter kunde ha hindrats genom att sluta röka.

Förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga är en av de åtgärder genom vilka framför allt rökning bland barn och unga kan minskas. Eftersom förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga inte är den enda åtgärden för att minska rökningen, är det mycket svårt, så gott som omöjligt att redogöra för dess enskilda verkan för att minska rökningen.

De föreslagna ändringarnas effekt för att minska rökningen grundar sig på att de har verkan genom att stödja varandra och som en del av åtgärdshelheten inom tobakspolitiken. Ändringarna skärper de redan införda metoderna för att förebygga rökning; de gällande begränsningarna av tobaksreklam, förbudet mot att sälja tobak till underåriga, informationen och upplysningen om tobakens skadeverkningar och rökförbuden. De faktorer som

påverkar rökingsdebuten och fortsatt rökning bildar en komplicerad helhet där det ofta är svårt att observera effekterna av enskilda åtgärder.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningskedan och beredningsmaterial

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet utgående från den rapport (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter 2009:15), som arbetsgruppen för beredande av tobakspolitiska lagändringar och åtgärder offentliggjorde den 18 december 2008.

5.2. Remissyttranden

Utlåtanden om arbetsgruppens rapport begärdes den 18 december 2008 av justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, undervisningsministeriet, kommunikationsministeriet och arbets- och näringsministeriet samt 47 instanser som representerar statliga myndigheter och inrättningar, kommuner, tillverkare och försäljare av tobaksprodukter samt näringsorganisationer som representerar dem liksom hälso- och välfärdsorganisationer. Arbetsgruppens rapport har dessutom varit utlagd på ministeriets webbsidor för utlåtande. Sammanlagt inkom utlåtanden från 50 instanser.

Ett sammandrag över utlåtandena har funnits på social- och hälsovårdsministeriets webbsidor sedan början av april 2009. I det stora hela förordar remissinstanserna de åtgärder som minskar tobaks skadeverkningar, men näringsorganisationerna har ställt sig kritiska i synnerhet till förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga.

6. Samband med andra propositioner

Denna proposition är beroende av den regeringsproposition som gäller revidering av statens regionförvaltning (RP 59/2009 rd) och regeringsproposition om ändring av lagstiftningen om regionförvaltningsmyndigheternas uppgifter (RP 161/2009 rd).

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

Lagens rubrik. Det föreslås att rubriken för lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning ska ändras till tobakslagen. Den gällande lagen kallas redan nu i allmänspråket för tobakslagen. Lagens rubrik skulle även motsvara den praxis, enligt vilken rubrikerna för motsvarande lagar är alkohollagen och narkotikalagen.

1 §. Avsikten är att paragrafen ska delas upp i två moment. Lagens gällande och föreslagna bestämmelser beskrivas i det första med hjälp av tre delmål: Man försöker förhindra att någon börjar använda tobaksprodukter, främja att människor slutar använda sådana produkter och skydda befolkningen mot att utsättas för tobaksrök.

I paragrafens 2 mom. beskrivs lagens principiella syfte. Tobaksprodukterna skiljer sig från övriga konsumtionsnyttigheter på marknaden genom sin exceptionellt stora giftighet och sina beroendeframkallande egenskaper. På grund av tobakens hälsomässiga och ekonomiska skadeverkningar är det motiverat för den offentliga makten att försöka se till att användningen av tobaksprodukter upphör i framtiden. Den föreslagna bestämmelsen om lagens syfte är inte tvingande, men den beskriver den linje enligt vilken lagstiftningen om tobaksprodukter ska utvecklas även i framtiden.

2 §. Enligt 12 § i tobakslagen är tobaksrökning förbjuden vid offentliga tillställningar som arrangeras i lokaler till vilka allmänheten har obehindrat tillträde. Begreppet har införts då lagstiftningen om nöjestillställningar var i kraft, och det har inte definierats i tobakslagen eller någon annan lag. Enligt förslaget ska offentlig tillställning i paragrafens 17 punkt definieras med hjälp av allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster. Genom den föreslagna definitionen görs begreppen i olika lagstiftning enhetligare samtidigt som övervakningen underlättas.

I paragrafens 18 punkt definieras tobakssponsring som avses i förslagets 8 § på samma sätt som i artikel 2 i direktivet om tobaksreklam. Med tobakssponsring avses varje form av offentligt eller privat bidrag till ett evenemang, en verksamhet eller en person med syftet eller den direkta eller indirekta verkan att främja försäljning av en tobaksprodukt. Enligt anvisningarna för genomförande av artikel 13 om förbud mot tobaksreklam i ramkonventionen om tobakskontroll är sådan tobaksreklam och sponsring som ska förbjudas bland annat ekonomiskt eller annat stöd till evenemang, aktiviteter, individer eller grupper, såsom idrotts- eller konstevenemang, enskilda idrottsmän eller idrottslag, enskilda konstnärer eller konstgrupper, välgörenhetsorganisationer, politiker, politiska kandidater eller politiska partier, oberoende av om man på detta sätt ges publicitet. Detta omfattar enligt anvisningen även aktiviteter i anslutning till socialt samhällsansvar. I praktiken motsvarar det föreslagna sponsringsförbudet i huvudsak anvisningarna för genomförande av artikel 13 i ramkonventionen, eftersom en sammanslutning eller en fysisk person som drar nytta av tobaksförsäljningen i allmänhet förväntar sig att det ekonomiska stödet direkt eller indirekt leder till ett positivt resultat för tobaksförsäljningen.

6 a och 6 b §. Det föreslås att Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral som nämns i dessa paragrafer ändras till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Rubriken för 4 kap. Det föreslås att kapitlets rubrik ändras så, att den motsvarar de föreslagna begränsningarna av import, innehav, försäljning och annan överlåtelse av tobaksprodukter och reklam för sådana produkter.

7 §. I paragrafens 1 mom. föreskrivs för närvarande om kraven på tobaksprodukters minutförsäljningsförpackningar. I bestämmelsen hänvisas det till 7 a § 1 mom., enligt vilket på tobaksprodukters förpackningar inte får användas texter, namn, varumärken och figurativa märken eller andra märken som ger intrycket att en viss tobaksprodukt är mindre skadlig än andra. Som en teknisk ändring föreslås även en hänvisning till 7 a §

2 mom., enligt vilket på förpackningarna inte heller får finnas text som hävdar att produkten är brandsäker eller som ger intrycket att produkten är ofarlig eller säkrare än andra motsvarande produkter. Dessutom föreslås att hänvisningen i 4 mom. till de moment som gäller märkningen av tobaksprodukter ska rättas till 1 och 3 mom.

Enligt paragrafens 6 mom. gäller bestämmelserna om språkkraven på varningstexterna inte vissa tobaksprodukter som exporteras. Det föreslås att den felaktiga hänvisningen till 2 mom. i denna bestämmelse ska ändras till 3 mom. som gäller märkningen.

8 §. Enligt förslaget ska tobakssponsring enligt definitionen i lagförslagets 2 § vara förbjuden.

I paragrafen förbjuds också reklam och indirekt reklam och annan säljfrämjande verksamhet som gäller tobakssurrogat. Tobakssurrogat definieras i 2 § 2 punkten. Njutningsmedel som inte innehåller tobak men som till sitt användningsändamål motsvarar tobak är till exempel örtcigarettor och örter som röks med vattenpipa.

För brott mot bestämmelserna om reklam och säljfrämjande och enligt förslaget även bestämmelserna om tobakssponsring kan utdömas straff med stöd av 31 eller 31 a §. Hotet om straff gäller också den som verkställer en åtgärd som förbjuds i lagen, till exempel synliggörande av tobaksprodukter eller deras kännetecken till följd av sponsorsamarbete, och den som är anställd av verkställaren.

8 a §. Enligt paragrafens 1 mom. ska det vara förbjudet att ha tobaksprodukter och deras varumärken synliga vid detaljförsäljning av tobaksprodukter. Syftet med denna bestämmelse är att begränsa marknadsföringen av tobaksprodukter särskilt i detaljhandelsställen för tobaksprodukter som hör till barns och ungas vardagsmiljö. Det ska vara förbjudet att ha tobaksprodukter synliga på försäljningsstället så att kunden kan studera och välja den produkt som kunden vill ha bland framställda tobaksprodukter. Det ska även vara förbjudet att ha tobaksprodukters varumärken och bilder av dem synliga för kunderna. Som att hålla tobaksprodukter och deras varumärken synliga ska inte anses åtgärder som hör till kundservice, som anknyter till att ta en produkt som kunden frågar efter

och visa den och eventuellt räkna över den till kunden. I praktiken ska även andra tobaksprodukter kunna vara synliga för kunden i ett detaljhandelsställe när försäljaren för en tid öppnar det ställe där produkterna förvaras. Försäljningsställen som säljer tobaksprodukter ska utan hinder av bestämmelsen kunna meddela att de säljer tobaksprodukter till exempel genom att hålla försäljningstillståndet enligt 10 b § 5 mom. i tobakslagen framlagt för kunderna vid försäljningsdisken. Märkningar som visar vilka tobaksprodukter som finns i ett skåp, en låda eller annat förvaringsställe vid försäljningsdisken för att underlätta expediternas arbete är inte i strid med bestämmelsen. Märkningen ska dock inte få vara synlig för kunderna i en vanlig kundbetjäningssituation.

I praktiken ska köp av tobaksprodukter således vanligen förutsätta kundens uttryckliga begäran som ställs till försäljaren. Även om största delen av rökarna känner till märket på den tobaksprodukt de vill ha och kan fråga efter det, tillåts för beslutsfattande i samband med val av tobaksprodukter en tryckt förteckning med de tobaksprodukter som finns till salu och deras priser. Förteckningen ska endast få innehålla nödvändig produktinformation som presenteras på ett enhetligt sätt. Närmare bestämmelser om förteckningens innehåll och utformning ska enligt förslaget utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Avsikten är att förteckningen inte ska tillåta reklam eller säljfrämjande som gäller tobaksprodukter, utan förteckningens layout och de typsnitt som används ska vara enhetlig på det sätt som föreskrivs i social- och hälsovårdsministeriets förordning. Förteckningen får visas för kunden på dennes begäran, men det ska inte vara tillåtet att dela ut förteckningar som reklammaterial till kunderna.

Förslaget innebär också att de tobaksautomater, som används på många försäljningsställen och där man på tryckknapparna kan se en bild på eller varumärket för den tobaksprodukt som erbjuds, inte längre kan användas på nuvarande sätt efter övergångstiden.

Enligt 2 mom. ska man dock kunna ha tobaksprodukter synliga i sådana försäljningsställen med egen ingång som säljer tobaksprodukter och rökdon och där de tobakspro-

duktioner som säljs inte kan ses utanför försäljningsställen och dit tillträde är förbjudet för personer som inte har fyllt aderton år. Enligt bestämmelsen ska till exempel tobakshandlar, där det förutom tobaksprodukter och rökdon inte säljs andra produkter, som t.ex. kvällstidningar och sötsaker, kunna ha tobaksprodukter synliga för kunderna. En förutsättning ska dock vara att försäljningsstället tydligt anger att kunderna ska ha uppnått myndighetsåldern och att tobaksprodukter inte kan ses utifrån genom försäljningsställets fönster eller ens genom en öppen dörr.

Enligt 3 mom. ska förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga inte gälla försäljning av tobaksprodukter på fartyg i internationell sjöfart. Däremot ska paragrafens huvudregel gälla till exempel tobaksprodukter som säljs på flygplatser.

Brott mot bestämmelserna om att ha tobaksprodukter synliga ska kunna leda till bötesstraff med stöd av lagens 31 § eller till en myndighetsåtgärd med stöd av lagens 33 a §.

10 §. I 1 mom. förbjuds för närvarande försäljning eller annan överlåtelse av tobaksprodukter och rökdon i näringsverksamhet till en person som inte har fyllt aderton år. Enligt förslaget ska också annan försäljning eller överlåtelse av tobaksprodukter än sådan som sker i näringsverksamhet vara förbjudet i nämnda situation. För rökdon har paragrafens 3 mom. samma innehåll som 1 mom. i den gällande paragrafen.

Enligt 2 mom. ska personer som säljer tobaksprodukter ha fyllt aderton år. En person som inte har fyllt aderton år ska dock få sälja tobaksprodukter under övervakning av en person som har fyllt aderton år. Förbudet att inneha tobaksprodukter enligt förslagets 11 § ska inte gälla sådana försäljare därför att de inte innehar produkter för egen räkning utan deras arbetsgivares räkning. När det gäller försäljning av tobaksprodukter är det avgörande vem som överlåter tobaksprodukten till köparen. Enligt bestämmelsen ska en försäljare som inte har fyllt aderton år och som arbetar bakom disk i en kiosk eller på en servicestation kunna sälja tobaksprodukter, om det finns minst en försäljare som har uppnått myndighetsåldern på plats. Kravet på att en försäljare som har fyllt aderton år ska övervaka försäljningen uppfylls dock inte,

om övervakaren inte själv är närvarande vid försäljningstillfället eller om en omedelbar synkontakt till försäljningstillfället saknas, till exempel för att övervakaren sitter flera kassor bort.

Enligt förslaget ska en näringsidkare genom en plan för egenkontroll som avses i 4 mom. säkerställa att tobaksprodukter eller rökdon inte överläts till barn. De gällande bestämmelserna i 2 och 3 mom. har slagits samman till ett moment.

10 a §. Enligt paragrafens 1 mom. är det numera förbjudet att i näringsverksamhet importera, sälja eller på annat sätt överlåta tobak som är avsedd för oralt bruk. Enligt förslaget ska det också vara förbjudet att importera, sälja eller annars överlåta sådana produkter även om det inte sker i näringsverksamhet. På samma sätt som i fråga om import ska det också vara förbjudet att anskaffa och ta emot tobak som är avsedd för oralt bruk per post eller på annat motsvarande sätt, som till exempel via en kurirtjänst eller något annat transportföretag, från länder utanför Finland. På motsvarande sätt föreskrivs det i 3 § i statsrådets förordning om personlig införsel av läkemedelspreparat till Finland (1088/2002), enligt vilken det är förbjudet att per post anskaffa eller motta läkemedelspreparat från stater utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Det ska således endast vara tillåtet att föra in produkten i fråga när de förutsättningar som föreslås i förslaget uppfylls. För det första är import tillåten endast för privatpersoner för eget personligt bruk. Det ska alltså inte alls vara tillåtet att importera snus för en annan person, inte ens som gåva. För det andra är import tillåten endast när produkterna förs in som resgods. För det tredje begränsas importen kvantitativt, så att den maximala mängden är högst 30 dosor som innehåller högst 50 gram snus.

Enligt paragrafens 2 mom. ska det vara förbjudet att sälja tobaksprodukter från automat. Enligt förslagets ikraftträdandebestämmelse ska förbudet träda i kraft efter en övergångstid på fyra år, och till dess ska man iakttä de gällande bestämmelserna om automater.

Enligt 3 mom. ska det vara förbjudet att sälja tobaksprodukter på tullauktion på samma sätt som det nu är enligt paragrafens

2 mom.

11 §. Enligt denna paragraf ska en person som inte har fyllt aderton år inte få importera eller inneha tobaksprodukter. I den gällande 11 § föreskrivs om tobaksautomater, som enligt ovan nämnda 10 a § 2 mom. ska förbjudas.

Det föreslås att införsel av tobaksprodukter i strid med 11 § ska kriminaliseras som tobaksproduktförseelse i 31 e §, men innehav av tobaksprodukter i strid med bestämmelsen ska inte vara straffbart.

12 §. Det föreslås att i denna paragraf ska föreskrivas om de lokaler och utomhusområden där rökning är förbjuden.

Paragrafens 1 mom. 1 och 2 punkter motsvarar med små ändringar 1 mom. 1 punkten i den gällande paragrafen. I paragrafens 1 punkt ska föreskrivas om förbudande av rökning i lokaler där det bedrivs familjedagvård medan familjedagvården pågår och i daghems lokaler och utomhusområden. Familjedagvård får enligt lagen om dagvård (36/1973) anordnas i ett privathem eller på någon annan hemliknande vårdplats, nedan familjedaghem. Enligt förslaget ska rökning således även vara förbjuden i familjedagvårdarens privathem under den tiden då det finns barn i familjedagvård närvarande. I daghems lokaler och på deras utomhusområden ska det alltid vara förbjudet att röka. Det föreslås även att rökning ska förbjudas i sådana lokaler och utomhusområden vid anstalter där vård meddelas med stöd av barnskyddslagen eller mentalvårdslagen, som är avsedda för personer som inte fyllt 18 år.

I paragrafens 1 mom. 2 punkt föreslås att rökning ska förbjudas i lokalerna vid läroanstalter som ger grundläggande utbildning, yrkesutbildning och gymnasieutbildning och deras elevhem samt på utomhusområden som används av dessa. I den gällande lagen har tobaksrökning förbjudits i lokaler för studerande i läroanstalter och på utomhusområden som i huvudsak är avsedda för personer som är yngre än aderton år. Enligt förslaget ska förbudet mot tobaksrökning bli mera omfattande, eftersom det för att tobaksrökning ska vara förbjuden inte längre förutsätts att läroanstaltens lokaler är avsedda för studerande eller att utomhusområdena i huvudsak är avsedda för personer som är yngre än aderton

år.

Den föreslagna paragrafens 1 mom. 3—5 punkter har samma innehåll som 1 mom. 2, 3 och 5 punkten i den gällande paragrafen. De offentliga tillställningar som avses i den föreslagna 4 punkten har definierats i förslagets 1 § 17 punkt med hjälp av definitionerna på allmänna sammankomster och offentliga tillställningar i lagen om sammankomster. Till definitionerna hör att allmänheten har obehindrat tillträde till dem, varför detta inte längre behöver upprepas i 4 punkten.

I paragrafens 1 mom. 6 punkt föreslås det att tobaksrökning ska förbjudas i allmänna kommunikationsmedel, på motsvarande sätt som det nu är förbjudet i 1 mom. 4 punkten. Dessutom ska rökning också vara förbjuden i övriga kommunikationsmedel där en person som inte fyllt 18 år vistas. Bestämmelsen innebär att rökning ska vara förbjuden till exempel i privatbilar när det finns barn i bilen. I propositionen föreslås inte någon ändring till straffbestämmelserna i 32 och 33 §, och en person som i strid med förbudet röker i andra än allmänna kommunikationsmedel straffas således inte för rökningförseelse. På samma sätt ska en fordonsinnehavare som tillåter rökning i strid med förbudet i ett annat än allmänt kommunikationsmedel inte straffas för brott mot tobakslagens skyddsåtgärder.

Enligt 1 mom. 7 föreslås det att rökning ska förbjudas i bostadsaktiebolags eller andra bostadssamfunds gemensamma och för allmänheten avsedda lokaler. Med bostadssamfunds gemensamma och för allmänheten avsedda lokaler avses till exempel trappuppgångar och utrymmen som används av invånarna gemensamt, såsom vindsutrymmen, cykelkällare, andra förvaringsutrymmen, klubbbrum, bastuutrymmen och tvättstugor.

Enligt 1 mom. 8 punkten ska rökning förbjudas under skyddstak, på läktare och vid andra offentliga tillställningar som anordnas på utomhusområden, där deltagarna vistas stillastående eller stillasittande. Rökning ska således vara förbjuden på läktare och under skyddstak på utomhusområden till exempel i samband med idrottstävlingar, matcher, filmförevisningar och teater- och operauppföranden. Rökning ska också vara förbjuden vid andra offentliga tillställningar som anordnas på utomhusområden, där deltagarna eller

åskådarna i anslutning till tillställningen vistas på egna sitt- eller ståplatser. Enligt 1 § 4 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) tillämpas lagen om sammankomster när det gäller ordnande av offentliga tillställningar i inkvarterings- och förplägnadsrörelser, om tillställningarna inte hör till rörelsens normala verksamhet. Av denna anledning ska förbudet mot tobaksrökning även gälla en förplägnadsrörelsens utomhusområde, om kunderna från sina bord eller sina platser följer till exempel ett musikuppförande eller något annat program.

Eftersom syftet med rökförbuden är att skydda befolkningen från ofrivillig exponering för tobaksrök, är syftet med bestämmelsen att ingen ska behöva flytta från den plats som arrangören anvisat eller annars från den plats man reserverat för sig själv av den orsaken att det röks i närheten av platsen. Enligt bestämmelsen ska det vara tillåtet att röka vid alla tillställningar som anordnas utomhus, om detta sker annanstans än på det egentliga läktarområdet eller området under skyddstak eller på tillställningens åskådar- eller vistelseområde.

Bestämmelsen i 2 mom. motsvarar till innehållet gällande 2 mom. Enligt bestämmelsen ska restaurangens eller förplägnadsrörelsens näringsidkare se till att rök inte tränger in i inomhuslokalerna från förplägnadsrörelsens terrass eller något annat serveringsutrymme utomhus eller från en rökplats utomhus som är i näringsidkarens besittning eller något annat område som är i näringsidkarens besittning där tobaksrökning är tillåten.

Enligt 33 § till exempel den som innehar en lokal eller ett utomhusområde eller dennes representant och som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet i strid med 12 § tillåter tobaksrökning i lokaler eller på ett utomhusområde där det är förbjudet, ska, om inte försummelsen kan anses vara ringa och om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för brott mot skyddsåtgärder enligt tobakslagen dömas till böter. Enligt det gällande 13 § 5 mom. ska innehavare av en lokal sätta upp anslag som informerar om rökförbudet. Straffbestämmelsen i 32 § i tobakslagen ska tillämpas på personer som vistas i ovan nämnda utrymmen och

som trots påminnelser fortsätter att röka i strid mot bestämmelserna i tobakslagen.

I den paragraf som är i kraft och de ändringar som föreslås ingår sådana rökförbud som det kan bli svårt att övervaka och genomföra i praktiken. Rökförbud på t.ex. ett daghems gårdsområde eller i gemensamma utrymmen i ett flervåningshus innebär i praktiken att den som innehar utrymmet eller dennes representant är skyldig att ingripa i rökning som kommit till deras kännedom med de medel som de har till förfogande. Det finns inte uttryckliga bestämmelser om fördelning av det straffrättsliga ansvaret till exempel i samband med juridiska personers verksamhet. Fördelningen av ansvaret beror på enskilda fall och anknyter i detta fall i synnerhet till om man beslutat sätta upp anslag som informerar om rökförbudet och hurdana anvisningar man utfärdat för eventuella anställda. Det ska beaktas att en privatperson inte kan ta till kraftåtgärder för att förhindra rökning eller avlägsna en person från utrymmet.

13 §. I denna paragraf föreslås bestämmelser om ordnande av utrymmen för rökning särskilt i samband med lokaler där rökning enligt 12 § är förbjuden.

I 1 mom. föreskrivs på samma sätt som nu om ordnande av ett röktrum eller något annat rökutrymme i anslutning till en lokal där rökning är förbjuden. Ett rum eller utrymme som reserveras för rökning ska enligt propositionen inte kunna ordnas i familjedaghem, daghems, vårdanstalters, läroanstalters eller elevhems lokaler som nämns i 12 § 1 mom. 1 och 2 punkter eller i gemensamma eller allmänna lokaler som nämns i 7 punkten. Vidare får inte ett särskilt rum eller annat utrymme för tobaksrökning såsom nu ordnas i anslutning till lokal som främst används av personer som inte har fyllt aderton år. Sådana lokaler är till exempel barns och ungas hobby- och samlingslokaler.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om en ny begränsning av tobaksrökning i hotell och andra inkvarteringsrörelser. Rökning i för kunder avsedda lokaler är för närvarande förbjudet enligt 12 §, men enligt det gällande 13 § 2 mom. kan rökning tillåtas i vissa eller alla inkvarteringsrum. Enligt förslaget ska rökning kunna tillåtas i högst en tiondel av

rummen, men oberoende av antalet rum dock i minst tre inkvarteringsrum. Enligt paragrafens 1 mom. är en förutsättning för att tobaksrökning ska tillåtas alltid att tobaksrök inte kan sprida sig till de utrymmen där tobaksrökning är förbjuden. Enligt 2 mom. är ett ytterligare krav att de anställda skyddas från att utsättas för tobaksrök.

I paragrafens 3 mom. ska det föreskrivas om undantag för restauranger och andra förplägnadsrörelser på fartyg i internationell sjöfart från rökförbudet i 12 § 1 mom. 5 och 6 punkten. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll bestämmelsen i 2 mom. i den gällande paragrafen.

I 4 och 5 mom. föreskrivs om gällande rökförbud och begränsningar i lokaler och arbetsutrymmen på arbetsplatser.

I 6 mom. ges föreskrifter om anslag som informerar om rökförbud och rökning utrymmen. I 12 § avsedda innehavare av en lokal och arrangörer av offentliga tillställningar samt innehavare av utrymmen som reserverats för tobaksrökning enligt 1 mom. ska på samma sätt som nu sätta upp anslag som informerar om rökförbudet och om utrymmen som reserverats för tobaksrökning. Skyldigheten gäller också arrangörer av offentliga tillställningar på utomhusområden, som ska märka ut det område där rökning är förbjuden på ett klart och synligt sätt för åskådarna. Det föreslås att skyldigheten även ska utsträckas till andra innehavare av utomhusområden som avses i 12 §. Anslagen om rökförbud ska således också sättas upp på daghems och i paragrafen nämnda vårdanstalters och läroanstalters utomhusområden samt på sådana utomhusområden där ett bostadsaktiebolag eller ett annat bostadssamfund har beslutat förbjuda rökning. Till lagens 12 § föreslås även bestämmelser om sådana situationsbundna rökförbud, som är direkt beroende av åldern på de personer som vistas i lokalen. För tydlighetens skull föreslås i 6 mom. att bestämmelserna om anslag inte ska tillämpas på fysiska personers hem eller andra än allmänna kommunikationsmedel, dvs. i praktiken rökförbud som gäller under den tid familjedagvård pågår och t.ex. rökförbud i privatbilar. Närmare bestämmelser om anslaget och dess placering ska på samma sätt som nu kunna utfärdas genom för-

ordning.

13 a §. I den gällande paragrafens föreskrivs bland annat om rätten för en innehavare av ett kommunikationsmedel att avlägsna en person som röker från ett kommunikationsmedel där rökning är förbjuden. I bestämmelsen avses enligt förarbetet till paragrafen uteslutande allmänna kommunikationsmedel, även om ordet saknas i den finska språkversionen. I lagens 12 § föreslås rökförbud även i andra kommunikationsmedel när det finns barn närvarande. Eftersom det för dessa situationer inte finns skäl att i lagen föreskriva om särskilda bestämmelser om genomförande av rökförbud, föreslås i propositionen att paragrafen på finska ska preciseras till att endast gälla allmänna kommunikationsmedel.

13 e §. Enligt paragrafen ska arbetarskyddsmyndigheten, den kommunala myndighet som sköter tillsynen över tobakslagen och vid behov polisen för närvarande underätta den i alkohollagen avsedda myndighet som beviljar serveringstillstånd om brott mot bestämmelserna om rökrum samt byggnadstillsynsmyndigheten om brott mot bestämmelser och föreskrifter om byggande och underhåll eller reparations- och ändringsarbeten när det gäller rökrum. Arbetarskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten ska också underrätta varandra om brott som de upptäcker.

Det föreslås att i paragrafen införs ett tillägg, enligt vilket den i 41 och 42 § i alkohollagen avsedda tillsynsmyndigheten ska ha motsvarande skyldighet att underrätta arbetarskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 a § om brott mot bestämmelserna om rökrum och tobaksrökning utomhus som den observerar.

14 b §. I paragrafen bestäms för närvarande om de myndigheter som övervakar iakttagandet av tobakslagen. Hänvisningen i paragrafens 1 mom. till övervakning som utförs av arbetarskyddsmyndigheterna enligt 12 § 1 mom. 6 punkten föreslås bli slopad, eftersom den punkten inte mera finns i den gällande lagen. Hänvisningen i momentet till 13 § 3 mom. beträffande rökrum i arbetsutrymmen gäller enligt förslaget 13 § 4 mom.

Enligt 3 mom. övervakar polisen att 12 § 1 mom. 3 och 5 punkten i lagen iaktas. Rök-

förbudet vid offentliga tillställningar som arrangeras i lokaler enligt den nämnda 3 punkten blir i förslaget 4 punkten, och därutöver ska i den nya 8 punkten ingå en bestämmelse om rökförbud vid offentliga tillställningar på utomhusområden. Bestämmelsen om rökförbudet i gemensamma samt för allmänheten och kunder avsedda lokaler på en arbetsplats, som ingår i den nuvarande 5 punkten, föreslås bli oförändrad. Bestämmelsen om polisens övervakningsskyldighet hänvisar sålunda enligt förslaget till 12 § 1 mom. 3, 4 och 8 punkten.

17 §. Det föreslås att omnämmandet av övervakningen av placeringen av tobaksautomater i denna paragraf ska slopas. Efter som det även under övergångstiden är fråga om försäljning av tobaksprodukter kvarstår kommunernas tillsynsskyldighet även i fråga om försäljning från tobaksautomater. Paragrafens omnämmande av övervakning av placeringen av tobaksprodukter ska enligt förslaget ändras till att gälla synlighållande.

Det föreslås att Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral som nämns i denna paragraf ändras till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Det föreslås att den felaktiga hänvisningen till 10 c § i 2 mom. 1 punkten ska korrigeras till 10 d §.

18 §. Det föreslås att Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral som nämns i denna paragraf ändras till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

19 §. Det föreslås att Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral som nämns i denna paragraf ändras till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

20 §. Det föreslås att Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral som nämns i denna paragraf ändras till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

21 §. Det föreslås att den felaktiga hänvisningen till 7 a § 2 mom. ändras till en hänvisning till 3 mom. som gäller reklam i samma paragraf och att hänvisningen gällande minutförsäljningsförpackningar till 7 a § 1 mom. även utvidgas till 2 mom. Det föreslås att hänvisningarna i 5 mom. ändras enligt de paragrafer i propositionen som föreskriver om de ärenden som myndigheterna ska utöva tillsyn över. Det föreslås att Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral som

nämns i denna paragraf ändras till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

31 och 31 a §. Till paragraferna om förseelse och brott vid marknadsföring av tobak fogas ett förbud mot att göra reklam för eller på annat sätt främja försäljningen av tobaksurrogat. Till paragraf om förseelse vid marknadsföring av tobak fogas ett förbud mot att ha tobaksprodukter synliga. Det föreslås att den felaktiga hänvisningen till 7 a § 2 mom. ändras till en hänvisning till 3 mom. som gäller reklam.

31 c §. I paragrafen föreskrivs för närvarande om straffbara gärningar i strid med bestämmelserna om försäljning av tobaksprodukter. Det föreslås att brottsrubriken ska ändras från förseelse till brott vid försäljning av tobak, för vilket straffet ska vara böter eller fängelse i högst sex månader. Hotet om straff ska endast gälla uppsåtliga gärningar.

Enligt 1 mom. ska det vara straffbart att i strid med 10 § 1 mom. sälja eller på annat sätt mot ersättning överlåta eller förmedla tobaksprodukter eller rökdon till en person som inte har fyllt aderton år. I den gällande paragrafen är det endast straffbart att i näringsverksamhet sälja eller på annat sätt överlåta tobaksprodukter till personer under aderton år. I praktiken bestäms påföljden för ett sådant brott mot detaljhandelsförbudet för tillståndshavaren genom ett administrativt förfarande med stöd av 33 a §. Tillståndshavarens agerande kan dock i vissa situationer vara så klandervärt, att det är motiverat med en straffrättslig påföljd. Det är även möjligt att inrikta de administrativa påföljderna endast på tillståndshavaren, även om varje försäljare vid försäljningstillfället självständigt ansvarar för att detaljhandelsförbuden iakttas. Försäljaren kan göra sig skyldig till försäljning i strid med tobakslagen utöver tillståndshavaren eller utan tillståndshavarens vetskap.

Enligt förslaget ska också annan försäljning eller överlåtande av tobaksprodukter eller rökdon mot ersättning till personer under 18 år än sådan som sker i näringsverksamhet vara förbjudet. Vid försäljning av en tobaksprodukt eller ett rökdon betalas ersättningen i pengar, men även ett föremål eller en tjänst kan anses som ersättning. Den som skaffar en tobaksprodukt för någon annans räkning och

överlåter den till sin uppdragsgivare gör sig skyldig till förmedling. Anskaffningen föregås av en begäran eller ett uppdrag. Att köpa en tobaksprodukt i en affär och överlåta den till en underårig som begärt det ska vara straffbart som brott vid försäljning av tobak, även om förmedlaren inte får någon ersättning för detta. Som brott vid försäljning ska inte straffas överlåtelse av tobaksprodukter till barn utan ersättning, även om både försäljning och annan överlåtelse är förbjudna enligt den föreslagna 10 §.

Enligt 2 punkten ska försäljning, annan överlåtelse mot ersättning eller förmedling av tobak som är avsedd för oralt bruk i strid med 10 a § vara straffbart. på motsvarande sätt som vid 1 punkten ska det inte vara straffbart att erbjuda snus utan ersättning, även om både försäljning och annan överlåtelse är förbjudna enligt den föreslagna 10 §.

I 3 och 4 punkten föreskrivs på samma sätt som nu om straffbar olovlig detaljförsäljning av tobaksprodukter och partihandel med tobaksprodukter i strid med bestämmelserna. Den felaktiga hänvisningen till 10 c § i 4 punkten ska ändras till 10 d § som gäller partihandel.

31 d §. I paragrafen föreskrivs om straffbar försäljning av produkter som strider mot tobakslagen. Hänvisningen gällande minutförsäljningsförpackningar för tobaksprodukter till 7 a § 1 mom. ska enligt förslaget utvidgas till 2 mom.

31 e §. I denna paragraf föreskrivs att införsel av tobaksprodukter som avviker från 7 § 3 mom. i strid med 7 b § är straffbar som tobaksproduktsförseelse.

Enligt 1 mom. kan den som för in tobaksprodukter i strid med 11 § om han eller hon inte har fyllt aderton år och den som för in tobak som är avsedd för oralt bruk i strid med 10 a § dömas till böter. Olaglig införsel av snus kan enligt nuvarande rättspraxis även uppfylla rekvisitet för smuggling eller skattebedrägeri. Enligt den princip som framgår ur högsta domstolens dom HD 2007:45 skulle rekvisitet för införsel av snus i strid med lagen uppfyllas till exempel när en snusförsändelse som beställts på internet anlänt till Finlands land- eller havsområde, även om försändelsen inte klarar sig igenom tullmyndigheternas granskning eller överläts till mot-

tagaren.

33 a §. I denna paragraf föreskrivs om de administrativa påföljderna i fråga om detaljhandelstillstånd för tobaksprodukter. Enligt förslaget ska en påföljd enligt 1 mom. 1 punkten särskilt kunna påföras när tillståndshavaren i strid med 8 a § har tobaksprodukter synliga på försäljningsplatsen.

1.2. Lag om ändring av läkemedelslagen

54 a §. Det föreslås att paragrafens 1 mom. ska ändras så, att nikotinpreparat utöver i affärer, kiosker och servicestationer med stöd av ett detaljhandelstillstånd även får säljas i förplägnadsrörelser. Med förplägnadsrörelse avses enligt 1 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) en livsmedelslokal där man bedriver yrkesmässig servering av mat eller dryck till allmänheten för att avnjutas i en sådan livsmedelslokal som avses i livsmedelslagen (23/2006).

54 e §. I denna paragraf föreskrivs om placeringen av nikotinpreparat i detaljförsäljning och anvisningar om användningen av nikotinpreparat som säljs i detaljförsäljning. Eftersom det även ska vara tillåtet att sälja nikotinpreparat i förplägnadsrörelser, föreslås det att hänvisningarna till detaljhandelsaffärer och detaljhandel i paragrafens 1 och 3 mom. ska ändras till detaljförsäljning.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt 8 a § 4 mom. i förslaget om ändring av tobakslagen ska detaljförsäljare av tobaksprodukter trots förbudet mot att hålla tobaksprodukter synliga på begäran kunna visa en tryckt förteckning över de tobaksprodukter som finns till salu och deras priser för den som köper tobaksprodukter. Närmare bestämmelser om förteckningens innehåll och utformning ska enligt förslaget utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

I förordningen ska föreskrivas om ett enhetligt sätt för att presentera de tobaksprodukter som inte finns till salu, så att förteckningen inte innehåller reklam och annan säljfrämjande verksamhet som gäller tobaksprodukter. I praktiken ska tobaksprodukternas

varumärken, mängden innehåll i förpackningen och dess pris beskrivas med enhetliga bokstäver med svart text på vit botten. De exakta bestämmelserna om förteckningens innehåll och utformning i förordningen förhindrar till exempel att de billigaste produkterna eller nya produkter förevisas särskilt i förteckningen.

3. Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft våren 2010.

Bestämmelsen om förbud mot att ha tobaksprodukter synliga i 8 a § i tobakslagen ska dock träda i kraft efter en övergångstid på två år, dvs. från ingången av 2012.

Bestämmelsen om förbud mot att sälja tobaksprodukter från automat i 10 a § 2 mom. i tobakslagen föreslås i ikraftträdandebestämmelsens 3 mom. träda i kraft efter en övergångstid på ca fyra år, dvs. från ingången av 2014. Före bestämmelserna träder i kraft ska i fråga om övervakningen av tobaksautomater tillämpas 11 § och 31 c § 2 punkten som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Enligt förslaget ska 8 a § inte tillämpas på tobaksautomater under övergångstiden. Från ingången av 2012 till utgången av övergångstiden ska man således på samma sätt som nu i försäljningsautomater kunna visa de tobaksprodukter som ingår i försäljningssortimentet, bilder på produkterna och deras varumärken.

Tobaksrökning ska på samma sätt som nu trots vad som bestäms i 13 § 2 mom. enligt ikraftträdandebestämmelsens 4 mom. kunna tillåtas i gästernas inkvarteringsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser till den 1 januari 2012.

Åtgärder som verkställigheten av lagarna förutsätter ska enligt förslaget få vidtas innan lagarna träder i kraft.

4. Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Syftet med det föreslagna förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga är att begränsa marknadsföringen av tobaksprodukter. Skyddet för yttrandefriheten i 12 § i grundlagen omfattar i princip även reklam och mark-

nadsföring, även om marknadskommunikation inte hör till yttrandefrihetens kärnområde.

Reklam och marknadsföring kan enligt grundlagsutskottets praxis beläggas med större begränsningar än vad som är tillåtet inom det materiella kärnområdet för yttrandefriheten. Å andra sidan måste även bestämmelser om reklam och marknadsföring uppfylla de allmänna kraven på lagar som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 19/2002 rd, s. 3/I, GrUU 9/2004 rd, s. 7/I, GrUU 37/2005 rd, s. 4/I).

Reklam för tobaksprodukter förbjöds redan i samband med att tobakslagen stiftades år 1976. Regeringens proposition med förslag till lag om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (RP 693/1976 rd) behandlades i vanlig lagstiftningsordning. Riksdagens grundlagsutskott ansåg i sitt betänkande (GrUB 4/1976 rd) att det på grund av tobakens hälsorisker är möjligt att i fråga om marknadsföringen ingripa i näringsidkarens frihet genom bestämmelser som utfärdas i vanlig lagstiftningsordning.

År 1995 blev det förbjudet att anknyta tobaksprodukter och rökdon eller deras varumärken och andra kännetecken till reklamen för någon annan produkt eller tjänst eller till någon annan försäljningsfrämjande verksamhet samt att vid marknadsföringen av tobaksprodukter använda varumärket eller något annat kännetecken för en annan produkt eller tjänst som allmänt används inom näringsverksamheten. I regeringspropositionen (RP 116/1993 rd) konstaterades, att man på det sätt som föreslås i propositionen genom vanlig lagstiftningsordning även kan begränsa användningen av varumärken vid marknadsföringen av tobaksprodukter samt anslutande av tobaksprodukters varumärken till marknadsföringen av andra produkter, för att skydda konsumenterna mot tobaksrökning och de men för hälsan som tobaken vållar.

Syftet med den nu föreslagna regleringen är att förebygga och minska framför allt barns och ungas exponering för marknadsföring av tobaksprodukter. Syftet med förbudet mot att ha tobaksprodukter synliga är att säkerställa att redan gällande begränsningar av tobaksreklam inte kringgås genom marknadsföringsmetoder som inte hittills har förbju-

dots. Genom förslaget begränsas inte användningen av tobaksprodukternas varumärken som varornas igenkänningstecken, utan presentationen av dem i befolkningens vardagsmiljö. De föreslagna begränsningarna grundar sig på främjande av folkhälsan och skyddet av barn, som är godtagbara grunder med tanke på de grundläggande fri- och rät-

tigheterna.

Sammantaget kan man dra slutsatsen att lagförslagen i propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen av den 13 augusti 1976 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976) 10 b § 4 mom., sådant det lyder i lag 984/2008,

ändras lagens rubrik, 1 §, 2 § 16 punkten, 6 a och 6 b §, rubriken för 4 kap., 7, 8, 10, 10 a och 11—13 §, den finska språkdräkten i 13 a §, 13 e §, 14 b § 1 och 3 mom., 17—21, 31, 31 a, 31 c och 31 d §, 31 e § 1 mom. och 33 a § 1 mom. 1 punkten,

av dem 2 § 16 punkten, 12 och 13 e § samt 14 b § 1 och 3 mom. sådana de lyder i lag 700/2006, 6 a § sådan den lyder i lag 498/2002 och i nämnda lag 984/2008, 6 b, 11 och 18 § sådana de lyder i nämnda lag 498/2002, rubriken för 4 kap. och 31 e § 1 mom. sådana de lyder i lag 412/2009, 7 § sådan den lyder i nämnda lagar 498/2002, 984/2008 och 412/2009, 8 § sådan den lyder i lag 765/1994 och i nämnda lag 984/2008, 10 § sådan den lyder i nämnda lag 765/1994, i lag 487/1999 och i nämnda lag 984/2008, 10 a § sådan den lyder i nämnda lag 487/1999, 13 § sådan den lyder i nämnda lagar 765/1994 och 700/2006, den finska språkdräkten i 13 a § sådan den lyder i nämnda lag 765/1994, 17, 31, 31 a, 31 c, 31 d och 33 a § 1 mom. 1 punkten sådana de lyder i nämnda lag 984/2008, 19 § sådan den lyder i lag 1148/1994, 20 § sådan den lyder i nämnda lagar 487/1999 och 498/2002, 21 § sådan den lyder i lag 1541/2001 och i nämnda lagar 498/2002 och 984/2008, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 953/1992 och i nämnda lagar 487/1999, 498/2002, 700/2006 och 984/2008, en ny 17 och en ny 18 punkt och till lagen en ny 8 a § som följer:

Tobakslag

1 §

I denna lag föreskrivs om åtgärder för att förebygga att någon börjar använda tobaksprodukter, främja att människor slutar använda sådana produkter och skydda befolkningen mot att utsättas för tobaksrök.

Syftet med lagen är att användningen av tobaksprodukter, som innehåller för människor giftiga ämnen och orsakar beroende, ska upphöra.

2 §

I denna lag avses med

16) *lokal för kunder på en arbetsplats* en sådan lokal på en arbetsplats som är reserverad för kunder eller används av dem,

17) *offentlig tillställning* sådana allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster (530/1999), samt

18) *tobakssponsring* varje form av offentligt eller privat bidrag till ett evenemang, en verksamhet eller en person med syftet eller med den direkta eller indirekta verkan att främja försäljning av en tobaksprodukt.

6 a §

Ett provningslaboratorium som utför i 6 § 2 mom. avsedda tester, verifieringar eller fastställanden ska vara godkänt av och övervakas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Tillstånds- och tillsynsverket för en förteckning över godkända laboratorier.

Ansökan om godkännande av ett provningslaboratorium ska lämnas till tillstånds-

och tillsynsverket. Tillstånds- och tillsynsverket godkänner ett laboratorium, om laboratoriet till sin ansökan fogar ett intyg över att Mätteknikcentralen har konstaterat att laboratoriet uppfyller de internationella kompetenskraven för provningslaboratorier och att de testmetoder som avses i 6 § 2 mom. hör till dess kompetensområde.

Endast en myndighet kan godkännas som provningslaboratorium. Ett provningslaboratorium som är verksamt i anslutning till en importör eller tillverkare av tobaksprodukter kan dock godkännas för att utföra testning eller verifiering av egna produkter. Brandsäkerhetskraven kan också fastställas av ett annat ackrediterat forskningslaboratorium.

Ett provningslaboratorium anses utan särskilt beslut vara godkänt om provningslaboratoriet eller importören eller tillverkaren av tobaksprodukten till tillstånds- och tillsynsverket lämnar ett intyg över att en myndighet i en annan medlemsstat har godkänt provningslaboratoriet och anger grunderna för godkännandet av laboratoriet och testmetoderna.

6 b §

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan avbryta verksamheten vid ett laboratorium för viss tid eller återkalla godkännandet av ett laboratorium om

1) Mätteknikcentralen konstaterar att provningslaboratoriet inte uppfyller de kompetenskrav som ställs på laboratoriet eller testmetoderna, eller

2) tillstånds- och tillsynsverket av en myndighet i en annan medlemsstat eller av någon annan inrättning har fått en tillförlitlig utredning över att provningslaboratoriet eller testmetoderna inte uppfyller kraven för godkännande eller kompetens eller att de testresultat som laboratoriet har uppgett inte kan anses tillförlitliga.

Tillstånds- och tillsynsverket kan för viss tid avbryta verksamheten vid ett provningslaboratorium också när den har grundad anledning att ifrågasätta riktigheten i uppgifterna om laboratoriet eller behörigheten i laboratoriets verksamhet.

Provningslaboratoriet ska anmäla förändringar som gäller villkoren för godkännandet till tillstånds- och tillsynsverket.

Närmare bestämmelser om provningslaboratorierna och godkännandet av dem, den ackreditering som är ett villkor för godkännandet, genomförandet av övervakningen samt de anmälningar som ska göras till tillstånds- och tillsynsverket utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

4 kap.

Import, innehav, försäljning och annan överlåtelse samt reklam

7 §

Tobaksprodukter får i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlåtas endast i sådana minutförsäljningsförpackningar som avses i denna paragraf och i 7 a § 1 och 2 mom. Förpackningarna ska innehålla minst 30 gram rulltobak, 20 cigaretter eller 10 cigarrer. Cigarrer kan säljas även separat. Cigarrer som säljs separat ska vara försedda med behöriga anteckningar.

Tobaksprodukter får inte, med undantag för cigarrer, säljas i minutförsäljningsförpackningar som innehåller mindre förpackningar eller som kan delas upp i mindre förpackningar.

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter ska innan de säljs eller på annat sätt överläts i näringsverksamhet förse minutförsäljningsförpackningarna för tobaksprodukter med

1) varningar på finska och svenska för de men för hälsan som tobaken vållar,

2) uppgifter på finska och svenska om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av en cigarett, och

3) uppgifter som behövs för identifikation och spårning av produkten.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan föreskrivas om den i 1 och 3 mom. avsedda märkningens storlek, placering, text, bilder, alternering, inramning och hur de i övrigt ska anges.

Angående de uppgifter på minutförsäljningsförpackningar för tobaksprodukter som hänför sig till påförande av accis gäller särskilda bestämmelser.

Bestämmelsen i 3 mom. om användningen av finska och svenska i märkningen gäller inte tobaksprodukter eller rökdon som expor-

teras, inte heller försäljning av tobaksprodukter eller rökdon för försäljning på fartyg eller luftfartyg i yrkesmässig internationell trafik eller försäljning av tobaksprodukter eller rökdon i en butik för skattefria varor på ett sådant fartyg eller en flygplats.

8 §

Reklam och indirekt reklam som gäller tobaksprodukter är förbjuden. Såsom indirekt reklam betraktas i synnerhet främjande av försäljningen av tobaksprodukter i samband med reklam för någon annan nytthet på så sätt att ett etablerat kännetecken för en tobaksprodukt oförändrat eller ändrat så att det ändå kan igenkännas används som kännetecken för nyttheten eller att man annars associerar till en bestämd tobaksprodukt. Vad som ovan bestäms om tobaksprodukter gäller även tobak, tobakssurrogat, tobaksimitationer och rökdon. Vad som ovan bestäms om reklam gäller även tobakssponsring och annan säljfrämjande verksamhet.

Vad som bestäms i 1 mom. ska dock inte tillämpas på reklam i en sådan publikation som har tryckts och publicerats utanför Europeiska gemenskaperna och som inte i första hand är avsedd för Europeiska gemenskapernas marknad och vars huvudsakliga syfte inte är att göra reklam för tobak, tobaksprodukter, tobakssurrogat, tobaksimitationer eller rökdon.

Tillverkaren eller importören av tobak, tobaksprodukter, tobakssurrogat, tobaksimitationer och rökdon kan trots bestämmelserna i 1 mom. vid marknadsföringen av en produkt lämna dem som deltar i försäljningen uppgifter om produktens pris, sammansättning, egenskaper och tillverkning samt andra motsvarande produktuppgifter. Närmare bestämmelser om innehållet i produktuppgifterna kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 a §

Det är förbjudet att ha tobaksprodukter och deras varumärken synliga vid detaljförsäljning av tobaksprodukter.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på sådana försäljningsställen med egen ingång som huvudsakligen säljer tobaksprodukter

och rökdon och där de tobaksprodukter som säljs inte kan ses utanför försäljningsställen och dit tillträde är förbjudet för personer som inte har fyllt aderton år.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller inte försäljning av tobaksprodukter på fartyg i internationell sjöfart.

En detaljförsäljare av tobaksprodukter får på begäran visa en tryckt förteckning över de tobaksprodukter som finns till detaljförsäljning och deras priser för den som köper tobaksprodukter. Förteckningen får endast innehålla nödvändig produktinformation som presenteras på ett enhetligt sätt. Närmare bestämmelser om förteckningens innehåll och utformning utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

10 §

Tobaksprodukter får inte säljas eller på annat sätt överlåtas till den som inte har fyllt 18 år.

Personer som säljer tobaksprodukter ska ha fyllt aderton år. Den som inte har fyllt 18 år får dock sälja tobaksprodukter, om försäljningen sker under övervakning av en person som har fyllt 18 år.

Rökdon får inte i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlåtas den som inte har fyllt 18 år.

En näringsidkare som säljer tobaksprodukter eller rökdon ska på egen bekostnad göra upp och genomföra en plan för egenkontroll för att förbuden enligt 1 och 3 mom. ska iaktas. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om uppgörandet av planen för egenkontroll samt föreskrivs om planens innehåll och genomförandet av planen.

10 a §

Det är förbjudet att importera, sälja eller på annat sätt överlåta tobak som är avsedd för oralt bruk. Importförbudet gäller också anskaffning och mottagande av tobak som är avsedd för oralt bruk, per post eller på annat motsvarande sätt från länder utanför Finland. En privatperson får dock för personligt bruk importera högst 30 dosor tobak som är avsedd för oralt bruk som resgodis, förutsatt att en dosa innehåller högst 50 gram sådan tobak.

Det är förbjudet att sälja tobaksprodukter från automat.

Det är förbjudet att sälja tobaksprodukter på tullauktion och på platser som nämns i 12 § 1 mom. 1 och 2 punkten.

11 §

Den som inte har fyllt 18 år får inte importera eller inneha tobaksprodukter.

12 §

Tobaksrökning är förbjuden

1) i lokaler där det bedrivs familjedagvård medan familjedagvården pågår, i daghemslokaler och på deras utomhusområden samt i sådana lokaler och på sådana utomhusområden vid anstalter där vård meddelas med stöd av barnskyddslagen (417/2007) eller mentalvårdslagen (1116/1990) som är avsedda för dem som inte fyllt 18 år,

2) i lokalerna vid läroanstalter som ger grundläggande utbildning, yrkesutbildning och gymnasieutbildning och deras elevhem samt på utomhusområden som används av dessa,

3) i lokaler som är reserverade för allmänheten och kunderna vid ämbetsverk, myndigheter och liknande offentliga inrättningar,

4) vid offentliga tillställningar som arrangeras i lokaler,

5) i gemensamma samt för allmänheten och kunder avsedda lokaler på en arbetsplats, om inte annat bestäms nedan,

6) i allmänna kommunikationsmedel samt i övriga kommunikationsmedel där personer som inte fyllt 18 år vistas,

7) i gemensamma och för allmänheten avsedda lokaler i bostadsaktiebolags eller andra bostadssamfunds bostadsfastigheter,

8) under skyddstak, på läktare och vid andra offentliga tillställningar som anordnas på utomhusområden, där deltagarna vistas stillastående eller stillasittande.

Om en näringsidkare tillåter tobaksrökning i sin förplägnadsrörelsens serveringsutrymme utomhus eller inom något annat utomhusområde som är i hans besittning, ska han se till att tobaksrök inte sprider sig till förplägnadsrörelsens lokaler genom öppna fönster, dörrar eller andra öppningar eller via ventilationen.

Ett bostadsaktiebolag eller en annan bo-

stadssammanslutning kan förbjuda tobaksrökning på gemensamma utomhusområden i närheten av byggnadens friskluftsintag, på lekomyråden för barn och på gemensamma balkonger, som innehas av bolaget eller sammanslutningen.

13 §

I 12 § 1 mom. 3—6 punkten avsedda innehavare av en lokal eller ett allmänt kommunikationsmedel samt arrangörer av offentliga tillställningar kan dock tillåta tobaksrökning i ett för ändamålet reserverat rum eller i en del av lokalen eller utrymmet, under förutsättning att tobaksrök inte kan sprida sig till de utrymmen där tobaksrökning är förbjuden. För tobaksrökning får dock inte ett särskilt rum eller annat utrymme ordnas i anslutning till en lokal som främst används av dem som inte har fyllt 18 år.

Rökning får också tillåtas i högst ett av tio inkvarteringsrum för gäster på hotell eller andra inkvarteringsrörelser. Oberoende av antalet rum kan tobaksrökning dock tillåtas i tre inkvarteringsrum. I detta fall ska det ses till att de anställda inte utsätts för tobaksrök när de arbetar i dessa rum.

Tobaksrökning kan dessutom tillåtas i restauranger och andra förplägnadsrörelser på fartyg i internationell sjöfart när serveringsutrymmet är mindre än 50 m². Av ett serveringsutrymme som är större får högst 50 procent reserveras för rökare. Tobaksrök får då inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. De restaurangutrymmen i samma restauranghelhet som är öppna samtidigt betraktas som en och samma restaurang. Med serveringsutrymme avses utrymme reserverat för intagande av mat och dryck som serveras där.

En arbetsgivare är skyldig att, efter att ha avtalat med de anställda eller med deras representant, förbjuda tobaksrökning eller begränsa den så att de anställda inte ofrivilligt utsätts för tobaksrök i sådana arbetsutrymmen på arbetsplatsen där tobaksrökning inte är förbjuden enligt 12 § 1 mom. 5 punkten.

Vad som i 12 § 1 mom. 5 punkten och i 4 mom. i denna paragraf föreskrivs om förbudande och begränsning av tobaksrökning i gemensamma utrymmen och för allmänheten avsedda lokaler och arbetsutrymmen på ar-

betsplatser tillämpas inte på ett arbetsutrymme i en anställds eller en näringsidkares eller annan yrkesutövares hem, eller på ett annat arbetsutrymme som används endast av medlemmarna i samma familj och av andra som bor i samma hushåll.

I 12 § avsedda innehavare av en lokal eller ett utomhusområde samt arrangörer av offentliga tillställningar eller innehavare av utrymmen som reserverats för tobaksrökning enligt 1—3 mom. ska sätta upp anslag som informerar om rökförbudet och om utrymmen som reserverats för tobaksrökning, om det inte är fråga om fysiska personers hem eller något annat än allmänna kommunikationsmedel. Närmare bestämmelser om anslaget och dess placering kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 e §

Arbetarskyddsmyndigheten, den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 a § och vid behov polisen ska underrätta den i 41 och 42 § i alkohollagen (1143/1994) avsedda tillståndsmyndigheten om brott mot bestämmelserna om rökrum samt byggnadstillsynsmyndigheten om brott mot bestämmelser och föreskrifter om byggande och underhåll eller reparations- och ändringsarbeten när det gäller rökrum. Tillståndsmyndigheten enligt alkohollagen ska underrätta arbetarskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten om brott mot bestämmelserna om rökrum och tobaksrökning utomhus som den observerar. Arbetarskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 a § ska underrätta varandra om brott mot de bestämmelser och föreskrifter som avses ovan.

14 b §

Om inte något annat bestäms i denna lag övervakar arbetarskyddsmyndigheterna att bestämmelserna i 12 § 1 mom. 5 punkten och 13 § 4 mom. om förbud mot och begränsning av tobaksrökning iakttas på arbetsplatserna, enligt vad som bestäms i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskydds-samarbete på arbetsplatsen (44/2006).

Polisen övervakar att 12 § 1 mom. 4, 5 och 8 punkten iakttas.

17 §

Kommunen ska på eget initiativ eller på basis av gjorda anmälningar förrätta inspektioner av lagrings- och försäljningsplatser för tobaksprodukter samt övervaka försäljningen och synlighållandet av tobaksprodukter och rökdon och deras placering vid försäljningsdisken, placeringen av tobaksautomater, egenkontrollen av försäljningen av tobaksprodukter och rökdon, reklam och annan säljfrämjande verksamhet som gäller tobaksprodukter och rökdon samt iakttagandet av rökförbud och rökrestriktioner inom sitt verksamhetsområde.

Om det i samband med en inspektion eller på annat sätt konstateras att det förekommer verksamhet som strider mot bestämmelserna, ska kommunen förbjuda denna verksamhet. Kommunen kan också anmäla detta

1) till allmänna åklagaren, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 8 a, 10, 10 b, 10 d eller 12 §, 13 § 1—3 eller 6 mom. eller 13 b §, samt

2) till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 5, 6, 6 a—6 c eller 7 §, 7 a § 1 eller 2 mom. eller 8 eller 9 §.

18 §

Om reklam görs för tobaksprodukter, tobakssurrogat, tobaksimitationer eller rökdon eller om försäljningen av dem annars främjas på ett sätt som strider mot 7 a § 3 mom. eller 8 eller 9 §, kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården meddela förbud mot den som beställt eller utfört reklamen eller den säljfrämjande åtgärden samt anställda hos dem att fortsätta och upprepa förfarandet som strider mot bestämmelserna.

Tillstånds- och tillsynsverket kan förbjuda den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter eller rökdon eller någon annan näringsidkare att i näringsverksamhet sälja eller på annat sätt överlåta en produkt,

1) om tobaksprodukten eller dess minutförsäljningsförpackning strider mot bestämmelserna i 5 § eller 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 eller 2 mom.,

2) om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid i cigaretter inte har undersökts på det sätt som förutsätts i 6 § 2 mom. eller i ett la-

boratorium som godkänts i enlighet med 6 a § eller om den i 6 b § 3 mom. eller 6 c § 1 och 2 mom. föreskrivna anmälan om dessa halter inte har lämnats,

3) om verket konstaterar att halterna av ämnen som är skadliga för hälsan i tobaksprodukter avviker från vad tillverkaren eller importören har meddelat eller om märkningen på förpackningarna inte motsvarar halterna av för hälsan skadliga ämnen i tobaksprodukterna, eller

4) för kontroll av de uppgifter som i enlighet med 6 och 6 a—6 c § har lämnats till verket.

Då tillstånds- och tillsynsverket prövar försättningslaboratoriet för att godkänna ett provningslaboratorium eller för att återkalla ett godkännande kan det utfärda ett i 2 mom. avsett försäljningsförbud, också om verket har grundad anledning att ifrågasätta riktigheten i uppgifterna om laboratoriet eller behörigheten i laboratoriets verksamhet. När verket förordnar om försäljningsförbud ska det ta hänsyn till om den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter och rökdon för att uppfylla förpliktelserna i denna lag har möjlighet att anlita något annat godkänt provningslaboratorium under den tid saken behandlas. Verket kan förordna om försäljningsförbud för att kontrollera de uppgifter som ingår i en anmälan enligt 6 c §, om det har grundad anledning att ifrågasätta riktigheten i uppgifterna.

Tillstånds- och tillsynsverket kan förplikta en tillverkare eller importör som avses i 2 mom. att inom den tid som centralen bestämmer dra bort tobaksprodukten eller rökdonet från marknaden.

Tillstånds- och tillsynsverket ska besluta att återkalla försäljningsförbudet eller skyldigheten att dra bort produkten från marknaden omedelbart efter att det inte längre finns någon grund enligt denna lag att ha kvar förordnandet.

19 §

Om det på grund av omfattningen eller betydelsen av ett förfarande som strider mot de föreskrifter som avses i 18 § 1 och 2 mom. är nödvändigt att snabbt hindra att förfarandet fortsätts eller upprepas, kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

meddela ett temporärt förbud innan ärendet avgörs slutligt. Ett förordnande om temporärt förbud träder i kraft genast och kan återkallas innan ärendet avgörs slutligt.

20 §

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan när det fattar beslut om ett förbud enligt 18 § 1 och 2 mom. eller 19 § eller om en i 18 § 4 mom. avsedd bortdragning från marknaden förplikta den som förbudet eller föreläggandet gäller att inom utsatt tid och på det sätt som verket bestämmer vidta en rättelseåtgärd, om detta ska anses nödvändigt på grund av de uppenbara olägenheter som det mot bestämmelserna stridande förfarandet orsakar.

Tillstånds- eller tillsynsverket eller en kommun kan förena ett förbud som utfärdas med stöd av bestämmelserna i denna lag med vite eller hot om att en åtgärd som inte vidtagits inom utsatt tid utförs på den försumliges bekostnad. På vite och hot om tvångsutförande tillämpas vad som bestäms om detta i viteslagen (1113/1990), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

21 §

Ändring får inte genom besvär sökas i ett beslut om förbud eller ett förordnande om temporärt förbud som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har meddelat på grund av reklam eller annan säljfrämjande verksamhet i strid med 7 a § 3 mom. eller 8 eller 9 § eller på grund av att en tobaksprodukts minutförsäljningsförpackning strider mot 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 eller 2 mom. samt i verkets beslut om vitesföreläggande eller hot om tvångsutförande.

I ett beslut om att förena ett förbud med vite eller hot om tvångsutförande som kommunen eller dess i 14 a § avsedda tjänsteinnehavare har fattat i ett ärende som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som har förelagts vitet eller hotet om tvångsutförande kan genom ansökan föra ärendet till verket inom 14 dagar från delfäendet av anvisningarna. En part som har meddelats ett beslut av tillstånds- och tillsynsverket kan föra ärendet till marknadsdomstolen så som anges i 3 mom.

Den som av tillstånds- och tillsynsverket har meddelats ett i 1 mom. avsett beslut om förbud eller förordnande om temporärt förbud eller förelagts vite eller hot om tvångsutförande, kan genom ansökan föra ärendet till marknadsdomstolen inom 30 dagar från delgåendet av beslutet eller förordnandet.

Marknadsdomstolen dömer ut vite som kommunen eller tillstånds- och tillsynsverket har förelagt och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande i ärendet som avses i 1 mom., på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

Förvaltningsdomstolen dömer ut vite som tillstånds- och tillsynsverket eller kommunen har förelagt den som handlat i strid med 5, 6, 6 a—6 c § samt som kommunen förelagt den som handlat i strid med 10, 10 a eller 12 § eller 13 § 1—3 eller 6 mom. och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande, på ansökan av den som förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

31 §

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, tobakssurrogat, tobaksimitationer eller rökdon eller på annat sätt främjar försäljningen av dessa eller annars handlar i strid med 7 a § 3 mom. eller 8 eller 9 §, ska för *förseelse vid marknadsföring av tobak* dömas till böter. Detta gäller den som beställt eller utfört reklamen, den säljfrämjande åtgärden eller någon annan åtgärd samt anställda hos dem.

31 a §

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, tobakssurrogat, tobaksimitationer eller rökdon eller på annat sätt främjar försäljningen av dessa eller annars handlar i strid med 7 a § 3 mom. eller 8, 8 a eller 9 § så att förfarandet också som helhet bedömt ska anses vara grovt på grund av det sätt på vilket det genomförts, målgruppens ålder eller storlek eller den ekonomiska nytta som förfarandet medfört, ska för *brott vid marknadsföring av tobak* dömas till böter eller fängelse i högst två år. Detta gäller den som beställt eller utfört reklamen, den säljfrämjande åtgärden eller någon annan åtgärd samt anställda hos dem.

31 c §

Den som

1) i strid med 10 § 1 mom. säljer eller på annat sätt mot ersättning överlåter eller förmedlar tobaksprodukter till den som inte har fyllt 18 år,

2) i strid med 10 a § 1 mom. säljer eller på annat sätt mot ersättning överlåter eller förmedlar tobak som är avsedd för oralt bruk,

3) i strid med 10 b § i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter utan detaljhandelstillstånd, eller

4) i strid med 10 d § i partihandel säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter till någon annan än en partiaffär eller en innehavare av detaljhandelstillstånd,

ska för *brott vid försäljning av tobak* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

31 d §

Den som i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter som inte har testats i ett i enlighet med 6 a § godkänt provningslaboratorium eller om vilka det inte har lämnats sådana uppgifter som avses i 6 c § eller vars märkningar på försäljningsförpackningarna inte överensstämmer med 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 och 2 mom., ska för *försäljning av produkter som strider mot tobakslagen* dömas till böter.

31 e §

Den som i landet för in tobaksprodukter i strid med 7 b eller 11 § eller tobak som är avsedd för oralt bruk i strid med 10 a § 1 mom. ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *tobaksproduktförseelse* dömas till böter.

33 a §

Kommunen kan utan ersättning återkalla ett i 10 b § avsett detaljhandelstillstånd för viss tid, minst en vecka och högst för sex månader, om innehavaren av detaljhandelstillståndet, trots att kommunen eller en annan tillsynsmyndighet gett en skriftlig anmärkning eller varning eller trots ett påfört bötesstraff

1) gör reklam för tobaksprodukter eller rökdon eller bedriver annan verksamhet som främjar försäljningen av dessa i strid med 8 §

1 mom. eller i strid med 8 a § har tobaksprodukter synliga på försäljningsplatsen,

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ .
Lagens 8 a § träder dock i kraft den 1 januari 2012.

Lagens 10 a § 2 mom. träder i kraft den 1 januari 2014. Före ikraftträdandet tillämpas

på tobaksautomater de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft.

Tobaksrökning kan trots vad som bestäms i 13 § 2 mom. tillåtas i gästernas inkvarteringsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser till den 1 januari 2012.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 54 a och 54 e § i läkemedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i läkemedelslagen av den 10 april 1987 (395/1987) 54 a § 1 mom. och 54 e §,
sådana de lyder i lag 22/2006, som följer:

54 a §

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 38 § får nikotinpreparat med stöd av ett detaljhandelstillstånd som beviljats av den kommun där försäljningsstället är beläget säljas också i de detaljhandelsaffärer, kiosker och servicestationer samt förplägnadsrörelser som säljer tobaksprodukter. Nikotinpreparat får säljas endast till den som fyllt 18 år. Försäljaren ska kunna övervaka köpsituationen. Försäljning från automat är förbjuden.

54 e §

Närmare bestämmelser om nikotinpreparatens placering vid detaljförsäljning och om innehållet i tillståndsansökan kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Läkemedelsverket kan bestämma att särskilda anvisningar ska fogas till nikotinpreparat som säljs i detaljförsäljning. Läkemedelsverket utfärdar vid behov föreskrifter om anvisningarnas innehåll.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 2 oktober 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Paula Risikko*

1.

Lag**om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 13 augusti 1976 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976) 10 b § 4 mom., sådant det lyder i lag 984/2008,
ändras lagens rubrik, 1 §, 2 § 16 punkten, 6 a och 6 b §, rubriken för 4 kap., 7, 8, 10, 10 a och 11—13 §, den finska språkdräkten i 13 a §, 13 e §, 14 b § 1 och 3 mom., 17—21, 31, 31 a, 31 c och 31 d §, 31 e § 1 mom. och 33 a § 1 mom. 1 punkten,
 av dem 2 § 16 punkten, 12 och 13 e § samt 14 b § 1 och 3 mom. sådana de lyder i lag 700/2006, 6 a § sådan den lyder i lag 498/2002 och i nämnda lag 984/2008, 6 b, 11 och 18 § sådana de lyder i nämnda lag 498/2002, rubriken för 4 kap. och 31 e § 1 mom. sådana de lyder i lag 412/2009, 7 § sådan den lyder i nämnda lagar 498/2002, 984/2008 och 412/2009, 8 § sådan den lyder i lag 765/1994 och i nämnda lag 984/2008, 10 § sådan den lyder i nämnda lag 765/1994, i lag 487/1999 och i nämnda lag 984/2008, 10 a § sådan den lyder i nämnda lag 487/1999, 13 § sådan den lyder i nämnda lagar 765/1994 och 700/2006, den finska språkdräkten i 13 a § sådan den lyder i nämnda lag 765/1994, 17, 31, 31 a, 31 c, 31 d och 33 a § 1 mom. 1 punkten sådana de lyder i nämnda lag 984/2008, 19 § sådan den lyder i lag 1148/1994, 20 § sådan den lyder i nämnda lagar 487/1999 och 498/2002, 21 § sådan den lyder i lag 1541/2001 och i nämnda lagar 498/2002 och 984/2008, samt
fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 953/1992 och i nämnda lagar 487/1999, 498/2002, 700/2006 och 984/2008, en ny 17 och en ny 18 punkt och till lagen en ny 8 a § som följer:

*Gällande lydelse**Lag om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning*

1 §

I denna lag stadgas om åtgärder, som syftar till att genom inskränkning av tobaksrökning förhindra uppkomsten av de faror och men för hälsan, vilka tobaksrökningen vållar eller vilkas uppkomstrisk den ökar.

Angående accis på tobak och dess bestämmande stadgas särskilt.

2 §

I denna lag avses med

16) lokal för kunder på en arbetsplats en

*Föreslagen lydelse**Tobakslag*

1 §

I denna lag föreskrivs om åtgärder för att förebygga att någon börjar använda tobaksprodukter, främja att människor slutar använda sådana produkter och skydda befolkningen mot att utsättas för tobaksrök.

Syftet med lagen är att användningen av tobaksprodukter, som innehåller för mänskliga giftiga ämnen och orsakar beroende, ska upphöra.

2 §

I denna lag avses med

16) lokal för kunder på en arbetsplats en

Gällande lydelse

sådan lokal på en arbetsplats som är reserverad för kunder eller används av dem.

6 a §

Ett provningslaboratorium som utför i 6 § 2 mom. avsedda tester, verifieringar eller fastställanden ska vara godkänt av och övervakas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Tillstånds- och tillsynsverket för en förteckning över godkända laboratorier.

Ansökan om godkännande av ett provningslaboratorium skall lämnas till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral. Produkttillsynscentralen godkänner ett laboratorium, om laboratoriet till sin ansökan fogar ett intyg över att Mätteknikcentralen har konstaterat att laboratoriet uppfyller de internationella kompetenskraven för provningslaboratorier och att de test metoder som avses i 6 § 2 mom. hör till dess kompetensområde.

Endast en myndighet kan godkännas som provningslaboratorium. Ett provningslaboratorium som är verksamt i anslutning till en importör eller tillverkare av tobaksprodukter kan dock godkännas för att utföra testning eller verifiering av egna produkter. Brandsäkerhetskraven kan också fastställas av ett annat ackrediterat forskningslaboratorium.

Ett provningslaboratorium anses utan särskilt beslut vara godkänt om provningslaboratoriet, importören eller tillverkaren av tobaksprodukten till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral lämnar ett intyg över att en myndighet i en annan medlemsstat har godkänt provningslaboratoriet och anger grunderna för godkännandet av laboratoriet och testmetoderna.

Föreslagen lydelse

sådan lokal på en arbetsplats som är reserverad för kunder eller används av dem,

17) *offentlig tillställning sådana allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster (530/1999), samt*

18) *tobakssponsring varje form av offentligt eller privat bidrag till ett evenemang, en verksamhet eller en person med syftet eller med den direkta eller indirekta verkan att främja försäljning av en tobaksprodukt.*

6 a §

Ett provningslaboratorium som utför i 6 § 2 mom. avsedda tester, verifieringar eller fastställanden ska vara godkänt av och övervakas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Tillstånds- och tillsynsverket för en förteckning över godkända laboratorier.

Ansökan om godkännande av ett provningslaboratorium ska lämnas till *tillstånds- och tillsynsverket*. *Tillstånds- och tillsynsverket* godkänner ett laboratorium, om laboratoriet till sin ansökan fogar ett intyg över att Mätteknikcentralen har konstaterat att laboratoriet uppfyller de internationella kompetenskraven för provningslaboratorier och att de testmetoder som avses i 6 § 2 mom. hör till dess kompetensområde.

Endast en myndighet kan godkännas som provningslaboratorium. Ett provningslaboratorium som är verksamt i anslutning till en importör eller tillverkare av tobaksprodukter kan dock godkännas för att utföra testning eller verifiering av egna produkter. Brandsäkerhetskraven kan också fastställas av ett annat ackrediterat forskningslaboratorium.

Ett provningslaboratorium anses utan särskilt beslut vara godkänt om provningslaboratoriet eller importören eller tillverkaren av tobaksprodukten till *tillstånds- och tillsynsverket* lämnar ett intyg över att en myndighet i en annan medlemsstat har godkänt provningslaboratoriet och anger grunderna för godkännandet av laboratoriet och testmetoderna.

6 b §

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan avbryta verksamheten vid ett laboratorium för viss tid eller återkalla godkännandet av ett laboratorium

1) om Mätteknikcentralen konstaterar att provningslaboratoriet inte uppfyller de kompetenskrav som ställs på laboratoriet eller testmetoderna, eller

2) om produkttillsynscentralen av en myndighet i en annan medlemsstat eller av någon annan inrättning har fått en tillförlitlig utredning över att provningslaboratoriet eller testmetoderna inte uppfyller kraven för godkännande eller kompetens eller att de testresultat som laboratoriet har uppgett inte kan anses tillförlitliga.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan för viss tid avbryta verksamheten vid ett provningslaboratorium också när den har grundad anledning att ifrågasätta riktigheten i uppgifterna om laboratoriet eller i laboratoriets verksamhet.

Provningslaboratoriet skall anmäla förändringar som gäller villkoren för godkännandet till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral.

Närmare bestämmelser om provningslaboratorierna och godkännandet av dem, den ackreditering som är ett villkor för godkännandet, genomförandet av övervakningen samt de anmälningar som skall göras till Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral och Europeiska kommissionen utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

4 kap.

Import, försäljning och reklam

7 §

Tobaksprodukter får i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlätas endast i sådana minutförsäljningsförpackningar som avses i denna paragraf och i 7 a § 1 mom. Förpackningarna ska innehålla minst 30 gram rulltobak, 20 cigaretter eller 10 cigariller. Cigarrer kan även säljas separat. Cigarrer som säljs separat ska vara försedda med behöriga anteckningar.

6 b §

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan avbryta verksamheten vid ett laboratorium för viss tid eller återkalla godkännandet av ett laboratorium om

1) Mätteknikcentralen konstaterar att provningslaboratoriet inte uppfyller de kompetenskrav som ställs på laboratoriet eller testmetoderna, eller

2) *tillstånds- och tillsynsverket* av en myndighet i en annan medlemsstat eller av någon annan inrättning har fått en tillförlitlig utredning över att provningslaboratoriet eller testmetoderna inte uppfyller kraven för godkännande eller kompetens eller att de testresultat som laboratoriet har uppgett inte kan anses tillförlitliga.

Tillstånds- och tillsynsverket kan för viss tid avbryta verksamheten vid ett provningslaboratorium också när den har grundad anledning att ifrågasätta riktigheten i uppgifterna om laboratoriet eller *behörigheten* i laboratoriets verksamhet.

Provningslaboratoriet ska anmäla förändringar som gäller villkoren för godkännandet till *tillstånds- och tillsynsverket*.

Närmare bestämmelser om provningslaboratorierna och godkännandet av dem, den ackreditering som är ett villkor för godkännandet, genomförandet av övervakningen samt de anmälningar som ska göras till *tillstånds- och tillsynsverket* utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

4 kap.

Import, innehav, försäljning och annan överlåtelse samt reklam

7 §

Tobaksprodukter får i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlätas endast i sådana minutförsäljningsförpackningar som avses i denna paragraf och i 7 a § 1 och 2 mom. Förpackningarna ska innehålla minst 30 gram rulltobak, 20 cigaretter eller 10 cigariller. Cigarrer kan säljas även separat. Cigarrer som säljs separat ska vara försedda med behöriga anteckningar.

Gällande lydelse

Tobaksprodukter får inte, med undantag för cigarrer, säljas i minutförsäljningsförpackningar som innehåller mindre förpackningar eller som kan delas upp i mindre förpackningar.

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter ska innan de säljs eller på annat sätt överläts i näringsverksamhet förse minutförsäljningsförpackningarna för tobaksprodukter med

1) varningar på finska och svenska för de men för hälsan som tobaken vållar,

2) uppgifter på finska och svenska om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av en cigarett, och

3) uppgifter som behövs för identifikation och spårning av produkten.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan föreskrivas om den i 1 och 2 mom. avsedda märkningens storlek, placering, text, bilder, alternering, inramning och annan definiering.

Angående de uppgifter på minutförsäljningsförpackningar för tobaksprodukter som hänför sig till påförande av accis gäller särskilda bestämmelser.

Bestämmelsen i 2 mom. om användningen av finska och svenska i märkningen gäller inte tobaksprodukter eller rökdon som exporteras, inte heller försäljning av tobaksprodukter eller rökdon för försäljning på fartyg eller luftfartyg i yrkesmässig internationell trafik eller försäljning av tobaksprodukter eller rökdon i en butik för skattefria varor på ett sådant fartyg eller en flygplats.

8 §

Reklam och indirekt reklam som gäller tobaksprodukter är förbjuden. Såsom indirekt reklam betraktas i synnerhet främjande av försäljningen av tobaksprodukter i samband med reklam för någon annan nyttighet på så sätt att ett etablerat kännetecken för en tobaksprodukt oförändrat eller ändrat så att det ändå kan igenkännas används som kännetecken för nyttigheten eller att kännetecknet annars associerar till en bestämd tobaksprodukt. Vad som ovan stadgas om tobaksprodukter gäller även tobak, tobaksimitationer och rökdon. Det som ovan stadgas

Föreslagen lydelse

Tobaksprodukter får inte, med undantag för cigarrer, säljas i minutförsäljningsförpackningar som innehåller mindre förpackningar eller som kan delas upp i mindre förpackningar.

Den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter ska innan de säljs eller på annat sätt överläts i näringsverksamhet förse minutförsäljningsförpackningarna för tobaksprodukter med

1) varningar på finska och svenska för de men för hälsan som tobaken vållar,

2) uppgifter på finska och svenska om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid som uppstår vid rökning av en cigarett, och

3) uppgifter som behövs för identifikation och spårning av produkten.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan föreskrivas om den i 1 och 3 mom. avsedda märkningens storlek, placering, text, bilder, alternering, inramning och *hur de i övrigt ska anges*.

Angående de uppgifter på minutförsäljningsförpackningar för tobaksprodukter som hänför sig till påförande av accis gäller särskilda bestämmelser.

Bestämmelsen i 3 mom. om användningen av finska och svenska i märkningen gäller inte tobaksprodukter eller rökdon som exporteras, inte heller försäljning av tobaksprodukter eller rökdon för försäljning på fartyg eller luftfartyg i yrkesmässig internationell trafik eller försäljning av tobaksprodukter eller rökdon i en butik för skattefria varor på ett sådant fartyg eller en flygplats.

8 §

Reklam och indirekt reklam som gäller tobaksprodukter är förbjuden. Såsom indirekt reklam betraktas i synnerhet främjande av försäljningen av tobaksprodukter i samband med reklam för någon annan nyttighet på så sätt att ett etablerat kännetecken för en tobaksprodukt oförändrat eller ändrat så att det ändå kan igenkännas används som kännetecken för nyttigheten eller att man annars associerar till en bestämd tobaksprodukt. Vad som ovan bestäms om tobaksprodukter gäller även tobak, *tobakssurrogat*, tobaksimitationer och rökdon. Vad som

om reklam gäller även annan säljfrämjande verksamhet.

Vad som bestäms i 1 mom. ska dock inte tillämpas på reklam i en sådan publikation som har tryckts och publicerats utanför Europeiska gemenskaperna och som inte i första hand är avsedd för Europeiska gemenskapernas marknad och vars huvudsakliga syfte inte är att göra reklam för tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer eller rökdon.

Tillverkaren eller importören av tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer och rökdon kan utan hinder av 1 mom. vid marknadsföringen av en produkt lämna dem som deltar i försäljningen uppgifter om produktens pris, sammansättning, egen skaper och tillverkning samt andra motsvarande produktuppgifter. Närmare bestämmelser om innehållet i produktuppgifterna kan utfärdas genom förordning.

ovan bestäms om reklam gäller även *tobakssponsring* och annan säljfrämjande verksamhet.

Vad som bestäms i 1 mom. ska dock inte tillämpas på reklam i en sådan publikation som har tryckts och publicerats utanför Europeiska gemenskaperna och som inte i första hand är avsedd för Europeiska gemenskapernas marknad och vars huvudsakliga syfte inte är att göra reklam för tobak, tobaksprodukter, *tobakssurrogat*, tobaksimitationer eller rökdon.

Tillverkaren eller importören av tobak, tobaksprodukter, *tobakssurrogat*, *tobaksimitationer* och rökdon kan trots bestämmelserna i 1 mom. vid marknadsföringen av en produkt lämna dem som deltar i försäljningen uppgifter om produktens pris, sammansättning, egenskaper och tillverkning samt andra motsvarande produktuppgifter. Närmare bestämmelser om innehållet i produktuppgifterna kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 a §

Det är förbjudet att ha tobaksprodukter och deras varumärken synliga vid detaljförsäljning av tobaksprodukter.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på sådana försäljningsställen med egen ingång som huvudsakligen säljer tobaksprodukter och rökdon och där de tobaksprodukter som säljs inte kan ses utanför försäljningsställen och dit tillträde är förbjudet för personer som inte har fyllt aderton år.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller inte försäljning av tobaksprodukter på fartyg i internationell sjöfart.

En detaljförsäljare av tobaksprodukter får på begäran visa en tryckt förteckning över de tobaksprodukter som finns till detaljförsäljning och deras priser för den som köper tobaksprodukter. Förteckningen får endast innehålla nödvändig produktinformation som presenteras på ett enhetligt sätt. Närmare bestämmelser om förteckningens innehåll och utformning utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Gällande lydelse

10 §

Tobaksprodukter och rökdon får inte i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlåtas till en person som inte har fyllt aderton år.

En näringsidkare som säljer tobaksprodukter eller rökdon skall på egen bekostnad göra upp och genomföra en plan för egenkontroll varmed överlåtelse av tobaksprodukter eller rökdon till en person som inte har fyllt aderton år förhindras.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om uppgörandet av planen för egenkontroll, planens innehåll och genomförandet av planen.

10 a §

Det är förbjudet att i näringsverksamhet importera, sälja eller på annat sätt överlåta tobak som är avsedd för oralt bruk.

Det är förbjudet att sälja tobaksprodukter på tullauktion.

11 §

Tobaksprodukter och rökdon får säljas genom tobaksautomater endast om försäljningen sker under övervakning. Tobaksautomaten skall vara placerad så att användningen av den kan övervakas fortlöpande.

12 §

Tobaksrökning är förbjuden
1) i lokaler som är avsedda för barn på

Föreslagen lydelse

10 §

Tobaksprodukter får inte säljas eller på annat sätt överlåtas till den som inte har fyllt 18 år.

Personer som säljer tobaksprodukter ska ha fyllt aderton år. Den som inte har fyllt 18 år får dock sälja tobaksprodukter, om försäljningen sker under övervakning av en person som har fyllt 18 år.

Rökdon får inte i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlåtas den som inte har fyllt 18 år.

En näringsidkare som säljer tobaksprodukter eller rökdon ska på egen bekostnad göra upp och genomföra en plan för egenkontroll för att förbuden enligt 1 och 3 mom. ska iakttas. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om uppgörandet av planen för egenkontroll samt föreskrivs om planens innehåll och genomförandet av planen.

10 a §

Det är förbjudet att importera, sälja eller på annat sätt överlåta tobak som är avsedd för oralt bruk. Importförbudet gäller också anskaffning och mottagande av tobak som är avsedd för oralt bruk, per post eller på annat motsvarande sätt från länder utanför Finland. En privatperson får dock för personligt bruk importera högst 30 dosor tobak som är avsedd för oralt bruk som resgodis, förutsatt att en dosa innehåller högst 50 gram sådan tobak.

Det är förbjudet att sälja tobaksprodukter från automat.

Det är förbjudet att sälja tobaksprodukter på tullauktion och på platser som nämns i 12 § 1 mom. 1 och 2 punkten.

11 §

Den som inte har fyllt 18 år får inte importera eller inneha tobaksprodukter.

12 §

Tobaksrökning är förbjuden
1) i lokaler där det bedrivs familjedag-

daghem eller elever vid läroanstalter samt på sådana utomhusområden vid daghem eller läroanstalter som främst är avsedda för personer som inte fyllt aderton år,

2) i lokaler som är reserverade för allmänheten och kunderna vid ämbetsverk, myndigheter och liknande offentliga inrättningar,

3) vid offentliga tillställningar som arrangeras i lokaler till vilka allmänheten har obehindrat tillträde,

4) i lokaler på allmänna kommunikationsmedel, och

5) i gemensamma samt för allmänheten och kunder avsedda lokaler på en arbetsplats, om inte annat bestäms nedan.

Om en näringsidkare tillåter tobaksrökning i sin förplägnadsrörelsens serveringsutrymme utomhus eller inom något annat område utomhus som är i hans besittning, skall han se till att tobaksrök inte sprider sig till förplägnadsrörelsens lokaler genom öppna fönster, dörrar eller andra öppningar eller via ventilationen.

13 §

I 12 § avsedda innehavare av en lokal eller ett allmänt kommunikationsmedel samt arrangörer av offentliga tillställningar kan

vård medan familjedagvården pågår, i daghemslokaler och på deras utomhusområden samt i sådana lokaler och på sådana utomhusområden vid anstalter där vård meddelas med stöd av barnskyddslagen (417/2007) eller mentalvårdslagen (1116/1990) som är avsedda för dem som inte fyllt 18 år,

2) i lokalerna vid läroanstalter som ger grundläggande utbildning, yrkesutbildning och gymnasieutbildning och deras elevhem samt på utomhusområden som används av dessa,

3) i lokaler som är reserverade för allmänheten och kunderna vid ämbetsverk, myndigheter och liknande offentliga inrättningar,

4) vid offentliga tillställningar som arrangeras i lokaler,

5) i gemensamma samt för allmänheten och kunder avsedda lokaler på en arbetsplats, om inte annat bestäms nedan,

6) i allmänna kommunikationsmedel samt i övriga kommunikationsmedel där personer som inte fyllt 18 år vistas,

7) i gemensamma och för allmänheten avsedda lokaler i bostadsaktiebolags eller andra bostadssamfundets bostadsfastigheter,

8) under skyddstak, på läktare och vid andra offentliga tillställningar som anordnas på utomhusområden, där deltagarna vistas stillastående eller stillasittande.

Om en näringsidkare tillåter tobaksrökning i sin förplägnadsrörelsens serveringsutrymme utomhus eller inom något annat område utomhus som är i hans besittning, ska han se till att tobaksrök inte sprider sig till förplägnadsrörelsens lokaler genom öppna fönster, dörrar eller andra öppningar eller via ventilationen.

Ett bostadsaktiebolag eller en annan bostadssammanslutning kan förbjuda tobaksrökning på gemensamma utomhusområden i närheten av byggnadens friskluftsintag, på lekområden för barn och på gemensamma balkonger, som innehas av bolaget eller sammanslutningen.

13 §

I 12 § 1 mom. 3—6 punkten avsedda innehavare av en lokal eller ett allmänt kommunikationsmedel samt arrangörer av of-

Gällande lydelse

dock tillåta tobaksrökning i ett för ändamålet reserverat rum eller i en del av lokalen eller utrymmet under förutsättning att tobaksrök inte kan sprida sig till de utrymmen där tobaksrökning är förbjuden. För tobaksrökning får dock inte ett särskilt rum eller annat utrymme ordnas i anslutning till lokal som främst används av personer som inte har fyllt aderton år.

Med avvikelse från bestämmelserna i 12 § 1 mom. 2, 4 och 5 punkten kan tobaksrökning tillåtas i gästernas inkvarteringsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser samt i restauranger och andra förplägnadsrörelser på fartyg i internationell sjötrafik när serveringsutrymmet är mindre än 50 m². Av ett serveringsutrymme som är större får högst 50 procent reserveras för rökare. Tobaksrök får då inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. De restaurangutrymmen i samma restauranghelhet som är öppna samtidigt betraktas som en och samma restaurang. Med serveringsutrymme avses utrymme reserverat för intagande av mat och dryck som serveras där.

En arbetsgivare är skyldig att, efter att ha avtalat med de anställda eller med deras representant, förbjuda tobaksrökning eller begränsa den så att de anställda inte ofrivilligt utsätts för tobaksrök i sådana arbetsutrymmen på arbetsplatsen där tobaksrökning inte är förbjuden enligt 12 § 5 punkten.

Vad 12 § 5 punkten och denna paragrafs 3 mom. stadgar om förbjudande och begränsning av tobaksrökning i gemensamma utrymmen och arbetsutrymmen på arbetsplatser tillämpas inte på ett arbetsutrymme i en anställds eller en näringsidkares eller annan yrkesutöwares hem, eller på ett annat arbetsutrymme som används endast av medlemmarna i samma familj och av andra som bor i samma hushåll.

I 12 § avsedda innehavare av en lokal eller ett allmänt kommunikationsmedel samt arrangörer av offentliga tillställningar eller innehavare av utrymmen som reserverats

Föreslagen lydelse

fentliga tillställningar kan dock tillåta tobaksrökning i ett för ändamålet reserverat rum eller i en del av lokalen eller utrymmet, under förutsättning att tobaksrök inte kan sprida sig till de utrymmen där tobaksrökning är förbjuden. För tobaksrökning får dock inte ett särskilt rum eller annat utrymme ordnas i anslutning till en lokal som främst används av dem som inte har fyllt 18 år.

Rökning får också tillåtas i högst ett av tio inkvarteringsrum för gäster på hotell eller andra inkvarteringsrörelser. Oberoende av antalet rum kan tobaksrökning dock tillåtas i tre inkvarteringsrum. I detta fall ska det ses till att de anställda inte utsätts för tobaksrök när de arbetar i dessa rum.

Tobaksrökning kan dessutom tillåtas i restauranger och andra förplägnadsrörelser på fartyg i internationell sjöfart när serveringsutrymmet är mindre än 50 m². Av ett serveringsutrymme som är större får högst 50 procent reserveras för rökare. Tobaksrök får då inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. De restaurangutrymmen i samma restauranghelhet som är öppna samtidigt betraktas som en och samma restaurang. Med serveringsutrymme avses utrymme reserverat för intagande av mat och dryck som serveras där.

En arbetsgivare är skyldig att, efter att ha avtalat med de anställda eller med deras representant, förbjuda tobaksrökning eller begränsa den så att de anställda inte ofrivilligt utsätts för tobaksrök i sådana arbetsutrymmen på arbetsplatsen där tobaksrökning inte är förbjuden enligt 12 § 1 mom. 5 punkten.

Vad som i 12 § 1 mom. 5 punkten och i 4 mom. i denna paragraf föreskrivs om förbjudande och begränsning av tobaksrökning i gemensamma utrymmen och för allmänheten avsedda lokaler och arbetsutrymmen på arbetsplatser tillämpas inte på ett arbetsutrymme i en anställds eller en näringsidkares eller annan yrkesutöwares hem, eller på ett annat arbetsutrymme som används endast av medlemmarna i samma familj och av andra som bor i samma hushåll.

I 12 § avsedda innehavare av en lokal eller ett utomhusområde samt arrangörer av offentliga tillställningar eller innehavare av utrymmen som reserverats för tobaksrök-

för tobaksrökning enligt 1 mom. skall sätta upp anslag som informerar om rökförbudet och om utrymmen som reserverats för tobaksrökning. Närmare bestämmelser om anslaget och dess placering kan utfärdas genom förordning.

13 e §

Arbetskyddsmyndigheten, den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 a § och vid behov polisen skall underrätta den i 21 § i alkohollagen (1143/1994) avsedda myndighet som beviljar serveringstillstånd om brott mot bestämmelserna om rökrum samt byggnadstillsynsmyndigheten om brott mot bestämmelser och föreskrifter om byggande och underhåll eller reparations- och ändringsarbeten när det gäller rökrum. Arbetskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 a § skall underrätta varandra om brott mot de bestämmelser och föreskrifter som avses ovan.

14 b §

Om inte något annat bestäms i denna lag övervakar arbetskyddsmyndigheterna att bestämmelserna i 12 § 1 mom. 5 och 6 punkten och 13 § 3 mom. om förbud mot och begränsning av tobaksrökning iakttas på arbetsplatserna, enligt vad som bestäms i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006).

Polisen övervakar att 12 § 1 mom. 3 och 5 punkten iakttas.

17 §

Kommunen ska på eget initiativ eller på basis av gjorda anmälningar förrätta inspektioner av lagrings- och försäljningsplatser för tobaksprodukter samt övervaka försälj-

ning enligt 1—3 mom. ska sätta upp anslag som informerar om rökförbudet och om utrymmen som reserverats för tobaksrökning, *om det inte är fråga om fysiska personers hem eller något annat än allmänna kommunikationsmedel*. Närmare bestämmelser om anslaget och dess placering kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 e §

Arbetskyddsmyndigheten, den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 a § och vid behov polisen ska underrätta den i 41 och 42 § i alkohollagen (1143/1994) avsedda tillståndsmyndigheten om brott mot bestämmelserna om rökrum samt byggnadstillsynsmyndigheten om brott mot bestämmelser och föreskrifter om byggande och underhåll eller reparations- och ändringsarbeten när det gäller rökrum. *Tillståndsmyndigheten enligt alkohollagen ska underrätta arbetskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten om brott mot bestämmelserna om rökrum och tobaksrökning utomhus som den observerar*. Arbetskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 a § ska underrätta varandra om brott mot de bestämmelser och föreskrifter som avses ovan.

14 b §

Om inte något annat bestäms i denna lag övervakar arbetskyddsmyndigheterna att bestämmelserna i 12 § 1 mom. 5 punkten och 13 § 4 mom. om förbud mot och begränsning av tobaksrökning iakttas på arbetsplatserna, enligt vad som bestäms i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006).

Polisen övervakar att 12 § 1 mom. 4, 5 och 8 punkten iakttas.

17 §

Kommunen ska på eget initiativ eller på basis av gjorda anmälningar förrätta inspektioner av lagrings- och försäljningsplatser för tobaksprodukter samt övervaka försälj-

Gällande lydelse

ningen av tobaksprodukter och rökdon och deras placering vid försäljningsdisken, *placeringen av tobaksautomater*, egenkontrollen av försäljningen av tobaksprodukter och rökdon, reklam och annan säljfrämjande verksamhet som gäller tobaksprodukter och rökdon samt iakttagandet av rökförbud och rökrestriktioner inom sitt verksamhetsområde.

Om man i samband med en inspektion eller på annat sätt upptäcker verksamhet som strider mot bestämmelserna, ska kommunen förbjuda denna verksamhet. Kommunen kan anmäla detta

1) till allmänna åklagaren, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 10, 10 b, 10 c, 11 eller 12 §, 13 § 1, 2 eller 5 mom. eller 13 b §, samt

2) till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 5, 6, 6 a—6 c, 7, 7 a, 8 och 9 §.

18 §

Om reklam görs för tobaksprodukter, tobaksimitationer eller rökdon eller om deras försäljning annars främjas på ett sätt som strider mot 7 a § 2 mom. eller 8 eller 9 §, kan Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral meddela förbud mot den som beställt eller utfört reklamen eller den säljfrämjande åtgärden samt anställda hos dem att fortsätta och upprepa förfarandet som strider mot bestämmelserna.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan förbjuda den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter eller rökdon eller någon annan näringsidkare att i näringsverksamhet sälja eller på annat sätt överlåta en produkt,

1) om tobaksprodukten eller dess minutförsäljningsförpackning strider mot bestämmelserna i 5 § eller 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 mom.,

2) om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid i cigaretter inte har undersökts på det sätt som förutsätts i 6 § 2 mom. eller i ett laboratorium som godkänts i enlighet med 6 a § eller om den i 6 b § 2 mom. eller

Föreslagen lydelse

ningen och synlighållandet av tobaksprodukter och rökdon och deras *placering* vid försäljningsdisken, placeringen av tobaksautomater, egenkontrollen av försäljningen av tobaksprodukter och rökdon, reklam och annan säljfrämjande verksamhet som gäller tobaksprodukter och rökdon samt iakttagandet av rökförbud och rökrestriktioner inom sitt verksamhetsområde.

Om *det* i samband med en inspektion eller på annat sätt *konstateras att det förekommer* verksamhet som strider mot bestämmelserna, ska kommunen förbjuda denna verksamhet. Kommunen kan *också* anmäla detta

1) till allmänna åklagaren, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 8 a, 10, 10 b, 10 d eller 12 §, 13 § 1—3 eller 6 mom. eller 13 b §, samt

2) till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 5, 6, 6 a—6 c eller 7 §, 7 a § 1 eller 2 mom. eller 8 eller 9 §.

18 §

Om reklam görs för tobaksprodukter, tobakssurrogat, tobaksimitationer eller rökdon eller om *försäljningen av dem* annars främjas på ett sätt som strider mot 7 a § 3 mom. eller 8 eller 9 §, kan *Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården* meddela förbud mot den som beställt eller utfört reklamen eller den säljfrämjande åtgärden samt anställda hos dem att fortsätta och upprepa förfarandet som strider mot bestämmelserna.

Tillstånds- och tillsynsverket kan förbjuda den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter eller rökdon eller någon annan näringsidkare att i näringsverksamhet sälja eller på annat sätt överlåta en produkt,

1) om tobaksprodukten eller dess minutförsäljningsförpackning strider mot bestämmelserna i 5 § eller 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 eller 2 mom.,

2) om halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid i cigaretter inte har undersökts på det sätt som förutsätts i 6 § 2 mom. eller i ett laboratorium som godkänts i enlighet med 6 a § eller om den i 6 b § 3 mom. eller

6 c § 1 och 2 mom. föreskrivna anmälan om dessa halter inte har lämnats,

3) om produkttillsynscentralen konstaterar att halterna av ämnen som är skadliga för hälsan i tobaksprodukter avviker från vad tillverkaren eller importören har meddelat eller om märkningen på förpackningarna inte motsvarar halterna av för hälsan skadliga ämnen i tobaksprodukterna, eller

4) för kontroll av de uppgifter som i enlighet med 6, 6 a—6 c § har lämnats till produkttillsynscentralen.

Då Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral prövar förutsättningarna för att godkänna ett provningslaboratorium eller för att återkalla ett godkännande kan den utfärda ett i 2 mom. avsett försäljningsförbud, om centralen har grundad anledning att ifrågasätta riktigheten i uppgifterna om laboratoriet eller behörigheten i laboratoriets verksamhet. När centralen förordnar om försäljningsförbud skall den ta hänsyn till om den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter och rökdon för att uppfylla förpliktelserna i denna lag har möjlighet att anlita något annat godkänt provningslaboratorium under den tid saken behandlas. Produkttillsynscentralen kan förordna om försäljningsförbud för att kontrollera de uppgifter som ingår i en anmälan enligt 6 c §, om den har grundad anledning att ifrågasätta riktigheten i uppgifterna.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan förplikta en tillverkare eller importör som avses i 2 mom. att inom den tid som centralen bestämmer dra bort tobaksprodukten eller rökdonet från marknaden.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral skall besluta att återkalla försäljningsförbudet eller skyldigheten att dra bort produkten från marknaden omedelbart efter att det inte längre finns någon grund enligt denna lag att ha kvar förordnandet.

19 §

Om det på grund av omfattningen eller betydelsen av ett förfarande som strider mot de stadganden som avses i 18 § 1 och 2 mom. är nödvändigt att snabbt hindra att förfarandet fortsätts eller upprepas, kan social- och hälsovårdens produkttillsynscentral

6 c § 1 och 2 mom. föreskrivna anmälan om dessa halter inte har lämnats,

3) om *verket* konstaterar att halterna av ämnen som är skadliga för hälsan i tobaksprodukter avviker från vad tillverkaren eller importören har meddelat eller om märkningen på förpackningarna inte motsvarar halterna av för hälsan skadliga ämnen i tobaksprodukterna, eller

4) för kontroll av de uppgifter som i enlighet med 6 och 6 a—6 c § har lämnats till *verket*.

Då *tillstånds- och tillsynsverket* prövar förutsättningarna för att godkänna ett provningslaboratorium eller för att återkalla ett godkännande kan det utfärda ett i 2 mom. avsett försäljningsförbud, *också* om *verket* har grundad anledning att ifrågasätta riktigheten i uppgifterna om laboratoriet eller behörigheten i laboratoriets verksamhet. När *verket* förordnar om försäljningsförbud ska det ta hänsyn till om den som tillverkar eller importerar tobaksprodukter och rökdon för att uppfylla förpliktelserna i denna lag har möjlighet att anlita något annat godkänt provningslaboratorium under den tid saken behandlas. *Verket* kan förordna om försäljningsförbud för att kontrollera de uppgifter som ingår i en anmälan enligt 6 c §, om det har grundad anledning att ifrågasätta riktigheten i uppgifterna.

Tillstånds- och tillsynsverket kan förplikta en tillverkare eller importör som avses i 2 mom. att inom den tid som centralen bestämmer dra bort tobaksprodukten eller rökdonet från marknaden.

Tillstånds- och tillsynsverket ska besluta att återkalla försäljningsförbudet eller skyldigheten att dra bort produkten från marknaden omedelbart efter att det inte längre finns någon grund enligt denna lag att ha kvar förordnandet.

19 §

Om det på grund av omfattningen eller betydelsen av ett förfarande som strider mot de föreskrifter som avses i 18 § 1 och 2 mom. är nödvändigt att snabbt hindra att förfarandet fortsätts eller upprepas, kan *Tillstånds- och tillsynsverket för social- och*

Gällande lydelse

tral meddela ett temporärt förbud innan ärendet avgörs slutligt. Ett förordnande om temporärt förbud träder i kraft genast och kan återkallas innan ärendet avgörs slutligt.

20 §

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan när den fattar beslut om ett förbud enligt 18 § 1 och 2 mom. eller 19 § eller om en i 18 § 4 mom. avsedd bortdragning från marknaden förplikta den som förbudet eller föreläggandet gäller att inom utsatt tid och på det sätt som produkttillsynscentralen bestämmer vidta en rättelseåtgärd, om detta skall anses nödvändigt på grund av de uppenbara olägenheter som det mot bestämmelserna stridande förfarandet orsakar. (14.6.2002/498)

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral eller kommun kan förstärka det förbud som utfärdas med stöd av bestämmelserna i denna lag, genom att förelägga vite eller hot om att en åtgärd som inte vidtagits inom utsatt tid, utförs på den försumliges bekostnad.

På vite och hot om tvångsutförande som förelagts med stöd av denna lag tillämpas vad som bestäms om detta i viteslagen (1113/1990), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

21 §

Ändring får inte genom besvär sökas i ett beslut om förbud eller ett förordnande om temporärt förbud som Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har meddelat på grund av reklam eller annan säljfrämjande verksamhet i strid med 7 a § 2 mom. eller 8 eller 9 § eller på grund av att en tobaksprodukts minutförsäljningsförpackning strider mot 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 mom. eller i ett beslut om vitesföreläggande eller hot om tvångsutförande.

I ett beslut om att förena ett förbud med vite eller hot om tvångsutförande som kommunen eller dess i 14 a § avsedda tjänsteinnehavare har fattat i ett ärende som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som har förelagts vitet eller ho-

Föreslagen lydelse

hälsovården meddela ett temporärt förbud innan ärendet avgörs slutligt. Ett förordnande om temporärt förbud träder i kraft genast och kan återkallas innan ärendet avgörs slutligt.

20 §

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan när det fattar beslut om ett förbud enligt 18 § 1 och 2 mom. eller 19 § eller om en i 18 § 4 mom. avsedd bortdragning från marknaden förplikta den som förbudet eller föreläggandet gäller att inom utsatt tid och på det sätt som verket bestämmer vidta en rättelseåtgärd, om detta ska anses nödvändigt på grund av de uppenbara olägenheter som det mot bestämmelserna stridande förfarandet orsakar.

Tillstånds- eller tillsynsverket eller en kommun kan förena ett förbud som utfärdas med stöd av bestämmelserna i denna lag med vite eller hot om att en åtgärd som inte vidtagits inom utsatt tid utförs på den försumliges bekostnad. På vite och hot om tvångsutförande tillämpas vad som bestäms om detta i viteslagen (1113/1990), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

21 §

Ändring får inte genom besvär sökas i ett beslut om förbud eller ett förordnande om temporärt förbud som *Tillstånds- och tillsynsverket* för social- och hälsovården har meddelat på grund av reklam eller annan säljfrämjande verksamhet i strid med 7 a § 3 mom. eller 8 eller 9 § eller på grund av att en tobaksprodukts minutförsäljningsförpackning strider mot 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 eller 2 mom. samt i *verkets* beslut om vitesföreläggande eller hot om tvångsutförande.

I ett beslut om att förena ett förbud med vite eller hot om tvångsutförande som kommunen eller dess i 14 a § avsedda tjänsteinnehavare har fattat i ett ärende som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som har förelagts vitet eller hotet

tet om tvångsutförande kan genom ansökan föra ärendet till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården inom 14 dagar från delfäendet av anvisningarna. En part som har meddelats ett beslut av tillstånds- och tillsynsverket kan föra ärendet till marknadsdomstolen så som anges i 3 mom. (19.12.2008/984)

Den som av social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har meddelats ett i 1 mom. avsett beslut om förbud eller förordnande om temporärt förbud eller förelagts vite eller hot om tvångsutförande, kan genom ansökan föra ärendet till marknadsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet av beslutet eller förordnandet.

Marknadsdomstolen dömer ut vite som kommunen eller social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har förelagt och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande i ärenden som avses i 1 mom., på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

Förvaltningsdomstolen dömer ut vite som Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral eller kommunen har förelagt den som handlat i strid med 5, 6, 6 a—6 c § samt som kommunen förelagt den som handlat i strid med 10, 11 eller 12 § eller 13 § 1, 2 eller 5 mom. och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande, på ansökan av den som förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

31 §

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer eller rökdon eller på annat sätt främjar försäljningen av dessa eller annars handlar i strid med 7 a § 2 mom. eller 8 eller 9 §, ska för *förseelse vid marknadsföring av tobak* dömas till böter. Detta gäller den som beställt eller utfört reklamen, den säljfrämjande åtgärden eller någon annan åtgärd samt anställda hos dem.

31 a §

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer eller rökdon eller på annat sätt främjar försäljningen av

om tvångsutförande kan genom ansökan föra ärendet till verket inom 14 dagar från delfäendet av anvisningarna. En part som har meddelats ett beslut av tillstånds- och tillsynsverket kan föra ärendet till marknadsdomstolen så som anges i 3 mom.

Den som av *tillstånds- och tillsynsverket* har meddelats ett i 1 mom. avsett beslut om förbud eller förordnande om temporärt förbud eller förelagts vite eller hot om tvångsutförande, kan genom ansökan föra ärendet till marknadsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet av beslutet eller förordnandet.

Marknadsdomstolen dömer ut vite som kommunen eller *tillstånds- och tillsynsverket* har förelagt och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande i ärenden som avses i 1 mom., på ansökan av den som har förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

Förvaltningsdomstolen dömer ut vite som *tillstånds- och tillsynsverket* eller kommunen har förelagt den som handlat i strid med 5, 6, 6 a—6 c § samt som kommunen förelagt den som handlat i strid med 10, 10 a eller 12 § eller 13 § 1—3 *eller 6* mom. och fattar beslut om verkställighet av hot om tvångsutförande, på ansökan av den som förelagt vitet eller hotet om tvångsutförande.

31 §

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, *tobakssurrogat*, tobaksimitationer eller rökdon eller på annat sätt främjar försäljningen av dessa eller annars handlar i strid med 7 a § 3 mom. eller 8, 8 a eller 9 §, ska för *förseelse vid marknadsföring av tobak* dömas till böter. Detta gäller den som beställt eller utfört reklamen, den säljfrämjande åtgärden eller någon annan åtgärd samt anställda hos dem.

31 a §

Den som gör reklam för tobak, tobaksprodukter, *tobakssurrogat*, tobaksimitationer eller rökdon eller på annat sätt främ-

Gällande lydelse

dessa eller annars handlar i strid med 7 a § 2 mom. eller 8 eller 9 § så att förfarandet också som helhet bedömt ska anses vara grovt på grund av det sätt på vilket det genomförts, målgruppens ålder eller storlek eller den ekonomiska nytta som förfarandet medfört, ska för *brott vid marknadsföring av tobak* dömas till böter eller fängelse i högst två år. Detta gäller den som beställt eller utfört reklamen, den säljfrämjande åtgärden eller någon annan åtgärd samt anställda hos dem.

31 c §

Den som

1) i strid med 10 § 1 mom. i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter eller rökdon till en person som inte har fyllt 18 år,

2) i *egenskap av ägare eller innehavare av, ansvarig föreståndare för eller till uppgiften utsedd arbetstagare vid en plats där en tobaksautomat är placerad försummar att i enlighet med 11 § övervaka försäljningen ur tobaksautomaten eller annan överlåtelse,*

3) i strid med 10 b § i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter utan detaljhandelstillstånd, eller

4) i strid med 10 c § i partihandel säljer vidare eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter till någon annan än en partiaffär eller en innehavare av detaljhandelstillstånd,

ska för *förseelse vid försäljning av tobak* dömas till böter.

31 d §

Den som i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter som inte har testats i ett i enlighet med 6 a § godkänt provningslaboratorium eller om vilka det inte har lämnats sådana uppgifter som avses i 6 c § eller vars märkningar på försäljningsförpackningarna inte överensstämmer med 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 mom., eller som i strid med förbudet i 10 a § i tobakslagen säljer eller på annat sätt överlåter tobak som är avsedd för användning i munnen, ska för *försäljning av pro-*

Föreslagen lydelse

jar försäljningen av dessa eller annars handlar i strid med 7 a § 3 mom. eller 8 eller 9 § så att förfarandet också som helhet bedömt ska anses vara grovt på grund av det sätt på vilket det genomförts, målgruppens ålder eller storlek eller den ekonomiska nytta som förfarandet medfört, ska för *brott vid marknadsföring av tobak* dömas till böter eller fängelse i högst två år. Detta gäller den som beställt eller utfört reklamen, den säljfrämjande åtgärden eller någon annan åtgärd samt anställda hos dem.

31 c §

Den som

1) i strid med 10 § 1 mom. säljer eller på annat sätt mot ersättning överlåter eller förmedlar tobaksprodukter till den som inte har fyllt 18 år,

2) i strid med 10 a § 1 mom. säljer eller på annat sätt mot ersättning överlåter eller förmedlar tobak som är avsedd för oralt bruk,

3) i strid med 10 b § i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter utan detaljhandelstillstånd, eller

4) i strid med 10 d § i partihandel säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter till någon annan än en partiaffär eller en innehavare av detaljhandelstillstånd,

ska för *brott vid försäljning av tobak* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

31 d §

Den som i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter som inte har testats i ett i enlighet med 6 a § godkänt provningslaboratorium eller om vilka det inte har lämnats sådana uppgifter som avses i 6 c § eller vars märkningar på försäljningsförpackningarna inte överensstämmer med 7 § 1—3 mom. eller 7 a § 1 och 2 mom., ska för *försäljning av produkter som strider mot tobakslagen* dömas till böter.

duker som strider mot tobakslagen dömas till böter.

31 e §

Den som i landet för in tobaksprodukter i strid med 7 b § ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för tobaksproduktförseelse dömas till böter.

33 a §

Kommunen kan utan ersättning återkalla ett i 10 b § avsett detaljhandelstillstånd för viss tid, minst en vecka och högst för sex månader, om innehavaren av detaljhandels tillståndet, trots att kommunen eller en annan tillsynsmyndighet gett en skriftlig anmärkning eller varning eller trots ett påfört bötesstraff

1) gör reklam för tobaksprodukter eller rökdon eller bedriver annan verksamhet som främjar försäljningen av dessa i strid med 8 § 1 mom.,

31 e §

Den som i landet för in tobaksprodukter i strid med 7 b eller 11 § eller tobak som är avsedd för oralt bruk i strid med 10 a § 1 mom. ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för tobaksproduktförseelse dömas till böter.

33 a §

Kommunen kan utan ersättning återkalla ett i 10 b § avsett detaljhandelstillstånd för viss tid, minst en vecka och högst för sex månader, om innehavaren av detaljhandels tillståndet, trots att kommunen eller en annan tillsynsmyndighet gett en skriftlig anmärkning eller varning eller trots ett påfört bötesstraff

1) gör reklam för tobaksprodukter eller rökdon eller bedriver annan verksamhet som främjar försäljningen av dessa i strid med 8 § 1 mom. eller i strid med 8 a § har tobaksprodukter synliga på försäljningsplatsen,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 8 a § träder dock i kraft den 1 januari 2012.

Lagens 10 a § 2 mom. träder i kraft den 1 januari 2014. Före ikraftträdandet tillämpas på tobaksautomater de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft.

Tobaksrökning kan trots vad som bestäms i 13 § 2 mom. tillåtas i gästernas inkvarteringsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser till den 1 januari 2012.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 54 a och 54 e § i läkemedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i läkemedelslagen av den 10 april 1987 (395/1987) 54 a § 1 mom. och 54 e §,
sådana de lyder i lag 22/2006, som följer:

Gällande lydelse

54 a §

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 38 § får nikotinpreparat med stöd av ett tillstånd som beviljats av den kommun där försäljningsstället är beläget säljas också i de detaljhandelsaffärer, kiosker och servicestationer som säljer tobaksprodukter. Nikotinpreparat får säljas endast till personer som fyllt 18 år. Försäljaren skall kunna övervaka köpsituationen. Försäljning från automat är förbjuden.

Föreslagen lydelse

54 a §

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 38 § får nikotinpreparat med stöd av ett detaljhandelstillstånd som beviljats av den kommun där försäljningsstället är beläget säljas också i de detaljhandelsaffärer, kiosker och servicestationer *samt förplägnadsrörelser* som säljer tobaksprodukter. Nikotinpreparat får säljas endast till den som fyllt 18 år. Försäljaren ska kunna övervaka köpsituationen. Försäljning från automat är förbjuden.

54 e §

Närmare bestämmelser om nikotinpreparatens placering i en detaljhandelsaffär och om innehållet i tillståndsansökan kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Läkemedelsverket kan bestämma att särskilda anvisningar skall fogas till nikotinpreparat som säljs i detaljhandeln. Läkemedelsverket kan vid behov utfärda föreskrifter om anvisningarnas innehåll.

54 e §

Närmare bestämmelser om nikotinpreparatens placering vid *detaljförsäljning* och om innehållet i tillståndsansökan kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Läkemedelsverket kan bestämma att särskilda anvisningar ska fogas till nikotinpreparat som säljs i *detaljförsäljning*. Läkemedelsverket *utfärdar* vid behov föreskrifter om anvisningarnas innehåll.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen
förutsätter får vidtas innan lagen träder i
kraft.*